

วารสารวิจัย

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2555

ISSN 1905-0793

บทบรรณาธิการ

การวิเคราะห์อำนาจการทำนายของปัจจัยการเปิดรับสารสนเทศ
ต่อกระบวนการตีความสารสนเทศและความคาดหวังจากการตีความ
เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย

จันทิมา เขียวแก้ว ทศนีย์ เกริกกุลธร และ ศิริธร ยิ่งแรงเรือง..... 1

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องตีพิมพ์
แอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดสระบุรี

ศิริธร ยิ่งแรงเรือง..... 15

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ตำบลเตาไผ่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

พฤษมงคล จุลพูล ประภากร แก้ววรรณ นาวา วงษ์พรหม วราภรณ์ ขยายผล..... 28

การใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

พัชรี แซ่เล้า..... 37

การใช้สารสนเทศของนักศึกษา และอาจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เพ็ญรุ่ง แบ่งใส..... 54

บทความปริทัศน์: เครื่องมือสำหรับการประเมินคุณภาพสารสนเทศ
บนอินเทอร์เน็ต

จุฑาทิพย์ ไชยกำบัง..... 68

บทวิจารณ์หนังสือ: Understanding New Media, 2012

ศุภรชตรา แสนวา..... 80

วารสารวิจัย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ISSN 1905-0793

ผู้จัดพิมพ์	สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ที่ปรึกษาบรรณาธิการ	คณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
บรรณาธิการ	รศ.ดร.ทัศนีย์ หาญพล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ดร.เพชรพ้อง มยุขโชติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
กองบรรณาธิการ	Professor Robert D.Stueart, Professor Emeritus, Simmons College, USA. Professor Ross Harvey, Charles Sturt University, Australia ศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจามันท์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ รัตนา ณ ลำพูน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ มหาวิทยาลัยบูรพา ดร.นฤมล รื่นไวย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
วัตถุประสงค์	1. เพื่อเป็นแหล่งตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ความก้าวหน้าทางการวิจัยในสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง 3. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของไทย สู่ระดับสากล
กำหนดออก	ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)
บรรณาธิการจัดการ	นางวิระวรรณ วรธนโ
สำนักงาน	สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ 1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทร. 0 2734 9022-3 โทรสาร 0 2734 9021
พิมพ์ที่	หจก. วีน พรินติ้ง กรุ๊ป 510/35-36 ถนนประชาอุทิศ 6 ราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ 10140
การบอกรับ	สำหรับสมาชิกสมาคมฯ ปีละ 150 บาท ฉบับปลีกฉบับละ 80 บาท รวมค่าส่ง สำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสมาคมฯ ปีละ 250 บาท ฉบับปลีกฉบับละ 130 บาท รวมค่าส่ง ติดต่อบอกรับและสมัครเป็นสมาชิกได้ที่ บรรณาธิการจัดการตามที่อยู่ของสมาคมฯ

- ✦ บทความทุกเรื่องที่ลงตีพิมพ์จะได้รับการตรวจอ่านโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ✦
- ✦ ความคิดเห็นและบทความที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนซึ่งมิใช่เป็นความคิดเห็นของ คณะผู้จัดทำและมิใช่ความรับผิดชอบของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ✦
- ✦ การนำบทความในวารสารนี้ไปตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากคณะผู้จัดทำ ✦

TLA Research Journal

(Thai Library Association)

ISSN 1905-0793

Publisher	THAI LIBRARY ASSOCIATION Under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Mahachakri Sirindhorn
Consulting Editor	The T.L.A. Executive Board
Editor	Assoc.Prof. Dr. Tassana Hanpol, Sukhothai Thammathirat Open University
Associate Editor	Dr. Petchpong Mayukhachot, Sukhothai Thammathirat Open University Assoc.Professor Dr.Namtip Wipawin, Sukhothai Thammathirat Open University
Editorial Board	Professor Robert D. Stueart (Professor Emeritus, Simmons College, USA.) Professor Ross Harvey, Charles Sturt University, Australia Professor Dr.Chutima Sacchanand, Sukhothai Thammathirat Open University Assoc.Prof. Dr.Kulthida Tuamsuk, Khon Kaen University Assoc.Prof.Ratana Na Lampoon, Chiang Mai University Assoc.Prof. Dr.Lampang Manmart, Khon Kaen University Asst.Prof. Dr.Pimrumpai Premsmith, Chulalongkorn University Asst.Prof. Dr.Sujin Butdisuwan, Mahasarakham University Dr.Nongyao Premkamolnetr, King Mongkut Univ. of Technology Thonburi Asst.Prof. Dr.Kwaunchadil Pisalpong, Burapha University Dr.Narumol Ruenwai, Thailand Institute of Scientific and Technological Research
Objectives.	1. To publish the research publications in library and information science, and related fields. 2. To be a forum for sharing of knowledge, opinions, and research advancements in library and information science and related fields. 3. To develop the quality and standards of Thai research works in library and information to the international level.
Frequency	Bi-annually (January-June; July-December)
Managing Editor	Ms.Weerawan Wannato
Office	THAI LIBRARY ASSOCIATION 1346 Arkarn Songkrua Road 5, Klongchan, Bangkok, Bangkok 10240 Tel. 0 2734 9022-3 Fax. 0 2734 9021
Printing	Rawin Printing Group 510/35-36 Prachautid 6 Radburana Bangkok 10140
Subscription	For T.L.A. Member 150 Baht per year, 80 Baht for Single issues (postal included) For Non-T.L.A. Member 250 Baht per year, 130 Baht for Single issue (postal included). Contact the Managing Editor at the Office of T.L.A.

- ✦ All articles submitted for publication will be reviewed by the academic reviewers ✦
- ✦ The editorial board and T.L.A. claim no responsibility for the contents or opinions express by the authors of individual articles or columns in this journal ✦
- ✦ Reprinting of any articles in this journal must be permitted by the editorial board ✦

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (TLA Research Journal) ฉบับนี้เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2555) ประกอบด้วยบทความเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศ การแสวงหาข้อมูล ความต้องการใช้บริการ การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และการใช้แหล่งการเรียนรู้ และบทความปริทัศน์เรื่องเครื่องมือการประเมินคุณภาพสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

ฉบับนี้ได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหลายท่านช่วยกันประเมินบทความวิจัยให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ต้องขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ และฉบับนี้เป็นฉบับสุดท้ายที่เร่งรีบให้เข้าสู่สภาพปกติ ส่วนฉบับหน้าเป็นฉบับต้อนรับปีใหม่ 2556 จะเป็นเช่นไรก็คอยติดตามตอนต่อไปค่ะ

วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (TLA Research Journal) ยังคงเป็นเวทีมาตรฐานสำหรับการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงขอเชิญชวนนักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพ ตลอดจนนิสิตนักศึกษาได้บรรจุสร้างผลงานวิจัยและส่งมาเผยแพร่ในวารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดฯ นี้ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ในหมู่นักวิจัย นักวิชาการและผู้ที่สนใจต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา หาญพล
อุปนายกคนที่ 1 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
บรรณาธิการ

อำนาจการทำนายของปัจจัยการเปิดรับสารสนเทศต่อกระบวนการตีความ สารสนเทศและความคาดหวังจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย

จันทิมา เขียวแก้ว¹

ทัศนีย์ เกริกกุลธร²

ศิริธร ยิ่งแรงเรง³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายของปัจจัยการเปิดรับสารสนเทศต่อกระบวนการตีความสารสนเทศและความคาดหวังจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามของเยาวชนที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษา และระดับ ปวช. จำนวน 5186 คน ที่เลือกด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากนักเรียนทั่วประเทศ ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อป้องกันปัญหาการทำนายที่มีความสัมพันธ์กันเอง และนำเสนอค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) ค่าคงที่ (Constant) โดยทำการแยกวิเคราะห์ตัวแปรทำนายที่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่เคยตีเครื่องตีแอลกอฮอล์จำนวน 1,748 คน และกลุ่มเยาวชนที่ไม่เคยตี จำนวน 3,438 คน

ผลการศึกษาพบว่า ระดับของอำนาจการทำนายของตัวแปรที่พบทั้งของในกลุ่มผู้ที่เคยตีกับผู้ที่ไม่เคยตีเป็นเช่นเดียวกัน คือปัจจัยที่มีอำนาจการทำนายระดับอิทธิพลเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ สามารถทำนายปัจจัยในด้านความชื่นชมในสินค้า ความต้องการใช้สินค้า การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งทั้งสามปัจจัยมีอำนาจการทำนายมากกว่าร้อยละ 50 (ในกลุ่มผู้ที่เคยตี ร้อยละ 70, 68 และ 62 ส่วนในกลุ่มผู้ไม่เคยตี ร้อยละ 66, 65 และ 61 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยที่เหลือ คือ ความคาดหวังทางบวก ระดับการรับรู้สารสนเทศ และความคาดหวังทางลบ มีอำนาจการทำนายน้อยกว่า ร้อยละ 30 (ในกลุ่มผู้เคยตี ร้อยละ 26, 14 และ 10 ส่วนในกลุ่มผู้ไม่เคยตี ร้อยละ 23, 10 และ 2 ตามลำดับ)

คำสำคัญ: การเปิดรับสารสนเทศแอลกอฮอล์ กระบวนการตีความสารสนเทศ ความชื่นชมในสินค้า ความต้องการใช้สินค้า การรู้เท่าทันสื่อ ความคาดหวังจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ การตีแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย

¹Ph.D. in Communication, ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ การตลาด คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

²พย.ค. รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี

³Ph.D. in Nursing พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี

Predictive Effects of the Alcohol Information Exposure on Message Interpretation Process and Alcohol Expectancies of Thai Youths.

Jantima Kheokao¹
Tassanee Krirkgulthorn²
Siritorn Yingrengreung³

Abstract

The objective of this research was to study the predictive effects of the alcohol information exposure on message interpretation process and alcohol expectancies of Thai youths using data from a survey of elementary, secondary and vocational levels of 5186 students which were selected using multistage random sampling from students across the country. Stepwise multiple regression analysis was employed to avoid the problem of correlated predictors and the coefficient of prediction (R^2) coefficients of the predictors in standardized Beta and Constant by a separate analysis of predictive variables affecting 1,748 drinker youths and 3438 non-drink youths.

The results showed that level of predictive effects of the variables that were found in both drink and don't drink groups were similar. The factors that yield high predictive effects more than 50 percent were identification or liking of alcohol products, desirability to use alcohol products and skepticism or media literacy (70, 68 and 62 percent among the drinker group and 66, 65 and 61 percent among the non-drinker group, respectively). Positive alcohol expectancies, alcohol information awareness, and negative alcohol expectancies had predictive effects less than 30 percent (26, 14 and 10 percent among the drinker group and 23, 10 and 2 among the non-drinker group, respectively).

Keywords: media exposure, message interpretation process, identification, desirability, skepticism, media literacy, alcohol expectancies, alcohol drinking of Thai youths.

¹Ph.D. in Communication, Director of M.Comm in Marketing Communication Program, School of Communication Arts, University of the Thai Chamber of Commerce

²D.N.S. Associate Director for Research Affairs, Boromarajonani College of Nursing Saraburi

³Ph.D. in Nursing, Register Nurse, Professional level lecturer, Boromarajonani College of Nursing Saraburi

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

การบริโภคแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นจัดเป็นปัญหาเร่งด่วนของสังคมไทย ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พบว่า เป็นวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 13 ของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด โดยเพศชายดื่มมากกว่าเพศหญิง 9 เท่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น และมีการดื่มสุราเพิ่มขึ้นถึง 6 เท่าตัวในกลุ่มนักดื่มหน้าใหม่เพศหญิงอายุ 13-19 ปี พบว่าสภาพแวดล้อมครอบครัวสังคม โรงเรียน และกลุ่มเพื่อน การสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผ่านสื่อต่างๆ มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้เยาวชนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น ขณะเดียวกันพบว่าการจัดกิจกรรมดนตรีและกีฬา โดยเฉพาะตามสถานบันเทิงและร้านอาหารต่างๆ การจัดคอนเสิร์ต กีฬา หรือกิจกรรมกลางแจ้งซึ่งมีการตั้งบูธ มีอิทธิพลชักจูงให้กลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะเยาวชนทดลองดื่ม กระตุ้นการตัดสินใจซื้อและจดจำสินค้าได้มากขึ้น (Collins and others 2007; Henriksen and others 2008; Morgenstern and others 2011; Scientific Opinion of the Science Group of the European Alcohol and Health Forum 2009; Thamarangsri 2006) ผลการทบทวนงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า ควรมีการเฝ้าระวังการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสื่อต่างๆ ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้สารสนเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เจ้าของผลิตภัณฑ์สื่อสารผ่านกิจกรรมการส่งเสริมการตลาด การโฆษณาในรูปแบบต่างๆ การรับรู้ที่มีต่อสื่อ และการบริโภคแอลกอฮอล์ของกลุ่มเยาวชนทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนจากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชนพบว่าการดื่มหรือไม่ดื่มของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ

ประเภทต่างๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกัน (Kheokao, Krirkgul-thom and Yingrengreung 2012) และมีการศึกษาถึงอำนาจการทำนายของปัจจัยเรื่องการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กระบวนการตีความสารสนเทศและความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในประเทศตะวันตกของ ออสติน เซน และกรูเบ (Austin, Chen and Grube 2006) แต่ยังไม่มีการศึกษาในกลุ่มเยาวชนไทย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะวิเคราะห์จากข้อมูลในโครงการที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วโดย จันทิมา เชี่ยวแก้ว และคณะ (2555) เกี่ยวกับการรับรู้กิจกรรมการสื่อสารการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย โดยนำปัจจัยที่น่าสนใจมาวิเคราะห์อำนาจการทำนายเพื่อที่จะได้นำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนทางการดำเนินงานเพื่อรณรงค์เพื่อแก้ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายของปัจจัยการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อกระบวนการตีความสารสนเทศและความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจศึกษาในเยาวชนไทยที่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับชั้นปีที่ 1-3 จากสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และทุกภูมิภาค จากข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (http://www.moe.go.th/data_stat/) นักเรียน ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2553 พบว่ามีประมาณ

6,941,198 คน คำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้โปรแกรม Sample size calculator (<http://www.nss.gov.au/nss/home>.) โดยกำหนดค่าระดับค่า confidence interval เท่ากับ 95% relative standard error 1.5% ได้จำนวนตัวอย่างที่เพียงพออย่างน้อย 4,442 คน และในการดำเนินการเก็บจริงจะคำนวณเพิ่มอีก ร้อยละ 10 % เพื่อให้ได้แน่ใจว่าจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์เพียงพอซึ่งควรมีจำนวนประมาณ 5,000 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนโดยคณะผู้วิจัยได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5,186 คน

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้วัดตัวแปรที่ศึกษา โดยมีรายละเอียดของคำถามและผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยการคำนวณค่า IOC จากผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน และใช้การทดสอบค่าแอลฟาของครอนบาคดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย ลักษณะที่พักอาศัย และ รายได้ครอบครัว

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการเปิดรับสารสนเทศแอลกอฮอล์ เป็นการประเมินประสบการณ์ที่มีต่อการเปิดรับสารสนเทศจากโฆษณาและกิจกรรมการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ใน 3 ประเด็น

1) ประเมินระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ ทั้ง 6 ชนิด (โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ป้ายโฆษณา ข้อความผ่านโทรศัพท์) และสื่อการตลาด ณ

จุดขาย ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมการขายประเภทต่างๆ เช่น การลดราคา การแจกของแถม การแลกของรางวัล เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก 1 (น้อยที่สุด) - 5 (มากที่สุด) รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

2) ประเมินความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านทาง 6 ช่องทางดังกล่าวข้างต้น เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก 0 (ไม่เคย) - 5 (ทุกวัน) จำนวน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .74

3) ประเมินระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ ทั้ง 6 ชนิดดังกล่าวข้างต้น ในแต่ละวัน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก 0 (ไม่เคย) 1 (น้อยกว่า 15 นาที) 2 (15-30 นาที) 3 (31-60 นาที) และ 4 (> 1 ชั่วโมง) จำนวน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80

ส่วนที่ 3 กระบวนการตีความสารสนเทศ ประเมินความคิดเห็นต่อผลของการเปิดรับสารสนเทศจากการสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จาก 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งน้อยที่สุด) - 4 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) แบ่งเป็น 3 ด้านตามแนวคิดกระบวนการตีความสารสนเทศ (Message interpretation process) ของออสติน เซน และกรูเบ (Austin, Chen and Grube 2006: 377) ซึ่งแบ่งเป็น ด้านความรู้เท่าทันที่มีต่อการสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (skepticism) จำนวน 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 ด้านความต้องการใช้สินค้า (desirability) จำนวน 3 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 และด้านความชื่นชมในสินค้า (identification) จำนวน 4 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

ส่วนที่ 4 ความคาดหวังจากการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ ประกอบด้วยข้อความที่เป็นความคาดหวังจำนวน 31 ข้อ ทั้งที่เป็นความคาดหวังทางบวกและทางลบ ประเมินด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จาก 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งน้อยที่สุด) - 4 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ซึ่งปรับจากแนวคำถามของอินนัดดา (Innadda 2002) แนวคำถามของ ออสติน เซน และ กรูเบ (Austin, Chen and Grube 2006) และจากผลของการสัมภาษณ์กลุ่มเชิงลึกจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยจำนวน 4 ครั้ง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90.

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิงเพื่อค้นหาคำตอบการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์การเปิดรับสารสนเทศแอลกอฮอล์ใน 3 ประเด็น คือ ความถี่ ระยะเวลาและระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยเป็น 3 ระดับคือ ระดับน้อย ระดับปานกลาง และ ระดับมาก โดยด้านความถี่ ระยะเวลา ใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยเป็น 3 ระดับคือ ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33) ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.34-3.66) และ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67-5.00) ส่วนระดับการรับรู้สารสนเทศ ใช้เกณฑ์การแปลความดังนี้ ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 0.00-1.67) ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.68-3.34) ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35-5.00)

3. วิเคราะห์กระบวนการตีความสารสนเทศ จากความคิดเห็นต่อผลของการสื่อสารการตลาด 3 ด้าน ด้านความรู้เท่าทันที่มีต่อการสื่อสารการตลาด เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ ด้านความต้องการใช้สินค้า

และด้านความชื่นชมในสินค้า โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยเป็น 3 ระดับคือ ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33) ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.34-3.66) และ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67-5.00)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังในผลลัพธ์จากการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ โดยรวมจำนวน 31 ข้อ โดยให้คะแนนคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ แล้วนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้วิธีหมุนแกน (Varimax Rotation) ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้สามารถจำแนกองค์ประกอบ ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการบริโภคเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ ที่มีค่าไอเกน (Eigen value) มากกว่า 1 ออกเป็น 5 ด้าน พบว่าข้อคำถามทั้ง 31 ข้อมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) มากกว่า .30 สามารถอธิบายความคาดหวังด้านบวก และด้านลบในผลลัพธ์ของการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ได้ 71.5% โดยแบ่งเป็น 2 ทิศทาง คือ 1) ความคาดหวังด้านลบ ได้แก่ มิติที่ 1 ความประมาท ความรุนแรงและความสามารถในการตัดสินใจและมิติที่ 2 กฎหมายและสุขภาพ และ 2) ความคาดหวังด้านบวก ได้แก่ มิติที่ 3 ความร่าเริงและความสนุกสนานมิติที่ 4 ความมีเสน่ห์ดึงดูดทางเพศและมิติที่ 5 พลังและภาพลักษณ์

5. วิเคราะห์อำนาจการทำนายของปัจจัยด้านระดับการรับรู้สารสนเทศ ความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศ และระยะเวลาในการเปิดรับสารสนเทศ เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่มีต่อการรู้เท่าทันสื่อ ความต้องการใช้สินค้า ความชื่นชมในสินค้า ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการบริโภคเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ทั้งทางบวกและทางลบ ของเยาวชนที่ดื่มและไม่ดื่มเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อป้องกัน

ปัญหาการทำนายที่มีความสัมพันธ์กันเอง และนำเสนอค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ค่าคงที่ (constant)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปตาราง และ แผนภาพประกอบการอธิบาย สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5,184 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง (ร้อยละ 57.4) มีอายุ 9 ถึง 22 ปี อายุเฉลี่ย 13.79 ปี (SD = 2.59) ส่วนใหญ่ มีอายุน้อยกว่า 15 ปี (ร้อยละ 74.58) ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.00-4.00 (ร้อยละ 56) โดยมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 (ร้อยละ 36.25) และ มาจากครอบครัวที่มีรายระหว่าง 10,000-50,000 บาท (ร้อยละ 32.42) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา (ร้อยละ 74.97) มีบิดาที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 53.70) ในขณะที่ส่วนใหญ่มิมีมารดา (ร้อยละ 85.50) มีพี่-น้อง (ร้อยละ 87.19) และเครือญาติ (ร้อยละ 85.19) และเพื่อน (ร้อยละ 53.73) ที่ไม่ดื่ม ส่วนกลุ่มเพื่อนที่ดื่มพบว่า ดื่มนานๆ ครั้ง (ร้อยละ 6.53)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสารสนเทศ กระบวนการตีความสารสนเทศ และความคาดหวังต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาข้อมูลการรับรู้กิจกรรมการสื่อสารโฆษณา และความคาดหวังต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่ดื่มและไม่เคยดื่มพบว่า มีแบบแผนความสัมพันธ์ในระดับระดับมาก ปานกลาง และน้อย โดดเดี่ยวกันโดยภาพรวมดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลและปริมาณสารสนเทศแอลกอฮอล์ที่ได้รับ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความถี่และระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับสื่อกับปริมาณสารสนเทศแอลกอฮอล์ที่เยาวชนกลุ่มที่ดื่มและไม่เคยดื่มได้รับมีความสัมพันธ์ทางบวกเช่นเดียวกัน ในเยาวชนกลุ่มที่ดื่มความถี่ของการรับสื่อและปริมาณการรับรู้สารสนเทศแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์ระดับน้อย (.29) แต่ระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับสื่อกับปริมาณการรับรู้สารสนเทศแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (.36) ในเยาวชนกลุ่มที่ไม่เคยดื่มพบว่าความถี่และระยะเวลาของการรับสื่อมีความสัมพันธ์กับปริมาณการรับรู้สารสนเทศแอลกอฮอล์ระดับน้อย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .26 และ .29 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ที่มีต่อกิจกรรมการตลาดและความคาดหวังในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ความสัมพันธ์ของการรับรู้กิจกรรมการตลาดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ความต้องการใช้สินค้า และความชื่นชมในสินค้า กับคาดหวังต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนกลุ่มที่ดื่มและไม่เคยดื่มมีระดับและทิศทางของความสัมพันธ์ เช่นเดียวกัน คือมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับความคาดหวังในผลลัพธ์ด้านบวกต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้ง 3 ด้าน และมีความสัมพันธ์ระดับน้อยกับความคาดหวังในผลลัพธ์ด้านลบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้ง 3 ด้าน และพบว่ามีทิศทางความสัมพันธ์เชิงลบ เช่นเดียวกันในกลุ่มเยาวชนที่ดื่ม (-.44) และไม่เคยดื่ม (-.42) ในด้านการรู้เท่าทันสื่อกับความคาดหวังด้านบวกที่มีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กระบวนการที่ความสารสนเทศและความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย (N = 5,186)

	เยาวชนกลุ่มดื่ม (1,748 คน)							เยาวชนกลุ่มไม่เคื่อดื่ม (3,438 คน)						
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
1. การรู้เท่าทันสื่อ	1							1						
2. ความต้องการใช้สินค้า	-.73**	1						-.72**	1					
3. ความชื่นชอบในสินค้า	-.75**	.80**	1					-.73**	.77**	1				
4. ความคาดหวังทางบวกจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.44**	.45**	.46**	1				-.42**	.43**	.44**	1			
5. ความคาดหวังทางลบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.06**	.06*	.06**	-.11**	1			-.09**	.08**	.09**	-.04*	1		
6. ระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.26**	.24**	.25**	.24**	.01	1		-.26**	.23**	.25**	.17**	.08**	1	
7. ความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.19**	.16**	.17**	.16**	-.10**	.29**	1	-.21**	.17**	.16**	.10**	-.03	.26**	1
8. ระยะเวลาในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.28**	.26**	.27**	.21**	.01	.36**	.53**	-.28**	.23**	.24**	.18**	-.01	.29**	.57**

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

การแปลค่าความสัมพันธ์: < .30 (ระดับต่ำ); .30-.50 (ปานกลาง); .50-1.0 (ระดับมาก)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการรับรู้สารสนเทศและความคาดหวังต่อผลลัพธ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความสามารถในการทำนายของปัจจัยด้านความถี่ของการเปิดรับระยะเวลาที่ได้สัมผัสสื่อ ที่มีต่อปริมาณการรับรู้สารสนเทศ และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้

เท่าทัน ความต้องการในผลิตภัณฑ์ ความชื่นชอบในผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความคาดหวังต่อผลลัพธ์ของการดื่มแอลกอฮอล์ โดยทำการแยกวิเคราะห์ตัวแปรทำนายที่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่มีประสบการณ์ดื่มแอลกอฮอล์จำนวน 1,748 คน และกลุ่มเยาวชนที่ไม่เคยดื่มจำนวน 3,438 คน

ตารางที่ 2 แสดงขนาดอิทธิพลของการเปิดรับสารสนเทศแอลกอฮอล์ ต่อกระบวนการตีความสารสนเทศและความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระหว่างเยาวชนไทยที่เคยดื่มและไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตัวแปรทำนาย	เคยดื่ม (n = 1,748)	ไม่เคยดื่ม (n = 3,438)
ความคาดหวังทางบวกจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
การรู้เท่าทันสื่อ	-.15***	-.15***
ความต้องการใช้สินค้า	.40***	.37***
ความชื่นชมในสินค้า	.31***	.37***
ระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.10***	.04*
ความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.05	-.05
ระยะเวลาในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.04	.12***
R ²	.26	.23
ความคาดหวังทางลบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
การรู้เท่าทันสื่อ	-.08	-.18**
ความต้องการใช้สินค้า	.04	-.04
ความชื่นชมในสินค้า	.10	.19
ระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.02	.17***
ความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.39***	-.15*
ระยะเวลาในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.19	-.16
R ²	.10	.02

ตัวแปรทำนาย	เคยดื่ม (n = 1,748)	ไม่เคยดื่ม (n =3,438)
การรู้เท่าทันสื่อ		
ความต้องการใช้สินค้า	-.82***	-.89***
ความชื่นชมในสินค้า	-.75***	-.75***
ระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.05**	-.04***
ความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.04	-.04*
ระยะเวลาในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.08*	-.12***
R ²	.62	.61
ความต้องการใช้สินค้า		
การรู้เท่าทันสื่อ	-.14***	-.14***
ความชื่นชมในสินค้า	.43***	.40***
ระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.01	.00
ความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.00	.01
ระยะเวลาในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.01	-.00
R ²	.68	.65
ความชื่นชมในสินค้า		
การรู้เท่าทันสื่อ	-.20***	-.20***
ความต้องการใช้สินค้า	.69***	.67***
ระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.01	.02***
ความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.01	-.02
ระยะเวลาในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.03	.03*
R ²	.70	.66
ระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
ความถี่ในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.19***	.19***
ระยะเวลาในการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.54***	.40***
R ²	.14	.10
Standardized regression coefficients *p<.05; **p<.01; ***p<.001		

ผลของอิทธิพลมีโดยสรุป ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ความถี่และระยะเวลาที่เปิดรับสารสนเทศและกิจกรรมการตลาดสามารถทำนายปริมาณการรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่ดื่มและไม่เคยดื่มได้ร้อยละ 14.0 และ ร้อยละ 10.0 ($p < .01$) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลพบว่าระยะเวลาที่เปิดรับสารสนเทศจากสื่อและกิจกรรมการตลาด มีขนาดอิทธิพลในการทำนายมากกว่าความถี่ของการได้รับชม รับฟังหรือพบเห็นสารสนเทศทั้งในเยาวชนที่ดื่มและไม่เคยดื่ม โดยมีค่า เท่ากับ .54 เปรียบเทียบกับ .19 ในกลุ่มที่ดื่ม และ .40 เปรียบเทียบกับ .19 ในกลุ่มที่ไม่เคยดื่ม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความชื่นชมในสินค้าแอลกอฮอล์ ในกลุ่มเยาวชนที่ดื่มพบว่าความต้องการใช้สินค้า ซึ่งมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .69 และความรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.20 สามารถทำนายความชื่นชมในสินค้าแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 70 ในกลุ่มเยาวชนที่ไม่เคยดื่มพบว่าความต้องการใช้สินค้า ซึ่งมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .67 ความรู้เท่าทันสื่อ ขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.20 ปริมาณการได้รับข้อมูล ขนาดอิทธิพล เท่ากับ .02 และระยะเวลาบริโภคขนาดอิทธิพล เท่ากับ .03 สามารถทำนายความชื่นชมในสินค้าแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 66

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้สินค้าแอลกอฮอล์ พบว่า ความรู้เท่าทันสื่อและความชื่นชมในสินค้าสามารถทำนายความต้องการใช้สินค้าแอลกอฮอล์ ของเยาวชนที่ดื่มและไม่เคยดื่มได้ร้อยละ 68 และ ร้อยละ 65 ($p < .01$) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลพบว่าความชื่นชมในสินค้า มีขนาดอิทธิพลในการทำนายมากกว่าความรู้เท่าทันสื่อทั้งในเยาวชนที่ดื่มและไม่เคยดื่ม โดยมีค่า เท่ากับ

.43 เปรียบเทียบกับ-.14 ในกลุ่มที่ดื่ม และ .40 เปรียบเทียบกับ-.14 ในกลุ่มที่ไม่เคยดื่ม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มเยาวชนที่ดื่มพบว่าความต้องการใช้สินค้า ซึ่งมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.82 ความชื่นชมในสินค้าซึ่งมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.75 ปริมาณการได้รับข้อมูลขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.05 และระยะเวลาการบริโภคขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.08 สามารถทำนายความรู้เท่าทันสื่อ ได้ร้อยละ 62 ในกลุ่มเยาวชนที่ไม่เคยดื่มพบว่าความต้องการใช้สินค้า มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.89 ความชื่นชมในสินค้า ขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.75 ระยะเวลาการบริโภค ขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.12 ความถี่ของการเปิดรับสื่อและปริมาณการได้รับข้อมูล มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.04 เท่ากันสามารถทำนายความรู้เท่าทันสื่อ ได้ร้อยละ 61

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังทางลบต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในกลุ่มเยาวชนที่ดื่มพบว่าความถี่ของการเปิดรับสื่อ ขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.39 สามารถทำนายความคาดหวังทางลบที่มีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 10 ในกลุ่มเยาวชนที่ไม่เคยดื่มพบว่าความรู้เท่าทันสื่อ ขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.18 ปริมาณการได้รับข้อมูล ขนาดอิทธิพล เท่ากับ .17 และความถี่ของการเปิดรับสื่อ ขนาดอิทธิพล เท่ากับ -.15 สามารถทำนายความรู้เท่าทันสื่อ ได้ร้อยละ 2

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังทางบวกต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มเยาวชนที่ดื่มพบว่าความต้องการใช้สินค้า ซึ่งมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .40 ความชื่นชมในสินค้า ขนาดอิทธิพล เท่ากับ .31 ความรู้เท่าทันสื่อ ขนาดอิทธิพล เท่ากับ-.15 และปริมาณการได้รับข้อมูล ขนาดอิทธิพล เท่ากับ .10 สามารถทำนายความคาดหวังทางบวกที่มีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 26 ในกลุ่มเยาวชนที่ไม่เคยดื่มพบว่า ความต้องการใช้สินค้า มีขนาด

เปรียบเทียบขนาดอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังที่มีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ระหว่างเยาวชนที่เคยดื่ม (1,748 คน) และไม่เคยดื่ม (3,438 คน)
ค่า regression coefficient ในวงเล็บเป็นของเยาวชนที่ไม่เคยดื่ม

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบอิทธิพลของปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องต่อการบวนการตีความสารสนเทศจนส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่เจ้าของได้สื่อสารมายังกลุ่มเป้าหมาย และความคาดหวังต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นต่อการดื่มหรือไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนปลายจนถึงระดับมัธยมศึกษาและระดับ ปวช. โดยภาพรวมมีความคล้ายคลึงกัน โดยพบว่าระดับของอำนาจการทำนายของตัวแปรที่พบทั้งของในกลุ่มผู้ที่ดื่มกับผู้ที่ไม่ดื่มเป็นเช่นเดียวกัน คือปัจจัยที่มีอำนาจทำนายระดับอิทธิพลเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ สามารถทำนายปัจจัยในด้านความชื่นชมในสินค้า ความต้องการใช้สินค้า การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งทั้งสามปัจจัยมีอำนาจการทำนายมากกว่าร้อยละ 50 (ในกลุ่มผู้ดื่ม ร้อยละ 70, 68 และ 62 ส่วนในกลุ่มผู้ไม่ดื่ม ร้อยละ 66, 65 และ 61 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยที่เหลือ คือ ความคาดหวังทางบวก ระดับการรับรู้สารสนเทศ และความคาดหวังทางลบ มีอำนาจการทำนายน้อยกว่า ร้อยละ 30 (ในกลุ่มผู้ดื่ม ร้อยละ 26, 14 และ 10 ส่วนในกลุ่มผู้ไม่ดื่ม ร้อยละ 23, 10 และ 2 ตามลำดับ)

2. เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์อำนาจการทำนายระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในด้านระยะเวลาและความถี่ในการเปิดรับสามารถทำนายระดับของการรับรู้สารสนเทศ โดยความถี่ในการเปิดรับมีผลต่อระดับการรับรู้สารสนเทศน้อยกว่าระยะเวลาในการเปิดรับ ซึ่งการเปิดรับสารในระยะเวลาสั้นสามารถทำให้เกิดการรับรู้หรือความเข้าใจในสาระสำคัญที่เจ้าของผลิตภัณฑ์ต้องการสื่อสารได้มาก การพบเห็นบ่อยๆ แต่ในระยะสั้นไม่ส่งผลต่อระดับการรับรู้สารสนเทศ อีกทั้งพบว่าระยะเวลาในการเปิดรับและความถี่ในการเปิดรับมีความสัมพันธ์ต่อการรู้เท่าทัน

สื่อซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นในกระบวนการของการตีความสารสนเทศ

3. เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ต่อการรู้เท่าทันสื่อ พบว่าเป็นความสัมพันธ์ทางลบ ต่อปัจจัยที่ศึกษาทุกตัวแปรสะท้อนว่าการเปิดรับสารสนเทศมากทำให้เยาวชนสามารถรู้เท่าทันสื่อได้น้อย และการรู้เท่าทันสื่อน้อยหรือในทางกลับกัน การรู้เท่าทันสื่อส่งผลต่อความคาดหวังต่อผลลัพธ์จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากหรือในทางกลับกัน

4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตีความสารสนเทศที่เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาการคิดวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นภายในสมองของผู้รับสารและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม คือ การรู้เท่าทันสื่อ ความชื่นชอบในสินค้า และความต้องการใช้สินค้า ซึ่งพบว่ามีความอำนาจในการทำนายระหว่างตัวแปรสูง เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งรูปแบบของทิศทางความสัมพันธ์ของทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มและไม่ดื่มเช่นเดียวกัน พบว่าในกลุ่มผู้ที่ดื่มมีความสัมพันธ์ในแต่ละรายคู่สูงกว่าของกลุ่มผู้ที่ไม่ดื่มเล็กน้อยในทุกๆ รายคู่ โดยพบว่าทั้งสามตัวแปรมีความสัมพันธ์แบบตอบสนองกัน แต่พบว่าในความสัมพันธ์ที่มีต่อการรู้เท่าทันสื่อเป็นความสัมพันธ์ทางลบ อธิบายได้ว่าการรู้เท่าทันสื่อมากช่วยให้เกิดความชื่นชอบและความต้องการในสินค้าน้อย และในทางกลับกัน ส่วนความชื่นชอบต่อสินค้ามีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความต้องการใช้สินค้า และความชื่นชอบในสินค้ามีอำนาจการทำนายต่อความต้องการใช้สินค้าในเปอร์เซ็นต์ที่สูง แม้ว่าอำนาจการทำนายของผลการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายได้น้อย แต่พบว่าปัจจัยในกระบวนการคิดตีความสารสนเทศสามารถทำนายแนวโน้มการเกิดพฤติกรรมได้มาก

5. ผลการวิจัยแสดงถึงความสำคัญของความเข้าใจและรู้เท่าทันในความหมายของสารสนเทศที่เจ้าของผลิตภัณฑ์สื่อสาร ช่วยให้ผู้ใช้สารไม่คล้อยตามจนเกิดความต้องการที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ แต่ผลการวิจัยยืนยันว่าความชื่นชอบในสินค้าส่งผลต่อความต้องการใช้สินค้าได้ ซึ่งผลการศึกษาประเด็นกระบวนการตีความและการเปิดรับสารสนเทศ และความคาดหวังต่อผลลัพธ์จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สอดคล้องกับผลการวิจัยของออสติน เซน และ กรูเบ (Austin, Chen and Grube 2006) พบเช่นเดียวกัน แต่ในประเด็นความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในกระบวนการตีความสารสนเทศนั้นพบว่ามิติทางที่แตกต่างกับกรอบแนวคิดที่เสนอไว้ในงานวิจัย กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสามเกิดเป็นเส้นตรงคือ การรู้เท่าทันสื่อมีผลต่อความต้องการใช้สินค้าและความต้องการใช้สินค้าส่งผลต่อความชื่นชอบในสินค้าที่นำเสนอในสื่อที่นำเสนอ

6. การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของการเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อต่าง ๆ ต่อกระบวนการคิดวิเคราะห์ ตีความสารสนเทศและแนวโน้มที่จะตัดสินใจบนพื้นฐานของสารสนเทศที่ได้รับ และความคาดหวัง และพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยในช่วงวัยตั้งแต่ระดับประถม-มัธยมศึกษาตอนปลายได้ข้อสรุปที่สำคัญที่ช่วยให้เข้าใจในการแปลความหมายสารสนเทศจากสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ว่ามีความเข้าใจตามที่ผู้ส่งสารกำหนดไว้หรือไม่ มีความเข้าใจแตกต่างกันเพียงใด แต่ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ไม่ครอบคลุมการวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยด้านตัวบุคคลหรือปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมอื่น จึงไม่สามารถระบุอิทธิพลที่อาจเกิดจากปัจจัยอื่นได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้ปกครอง ครู ควรมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและให้ความรู้ประสบการณ์ให้เยาวชนมีความรู้เท่าทันสื่อ สามารถเลือกเปิดรับสารที่เป็นประโยชน์ เนื่องจากการเปิดรับสารและการตีความสารสนเทศของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้รับจากสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีผลต่อเนื่องต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

2. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และการจัดให้เยาวชนรวมกันช่วยเหลือและเตือนสติกันให้มีพฤติกรรมเหมาะสมที่พึงประสงค์ เนื่องจากการเปิดรับสารจากสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการรับรู้กิจกรรมการสื่อสารการตลาด เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีผลต่อเนื่องต่อพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนในการศึกษาครั้งนี้ยังขาดวุฒิภาวะในการคิดและประมวลข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่คล้อยตามสารที่โน้มน้าวใจไปในทางที่เสื่อมเสีย

3. หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีส่วนร่วมในการสร้างทัศนคติ ค่านิยม ทักษะการสื่อสาร การคิด การตัดสินใจให้เยาวชนรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนเกิดพฤติกรรมสุขภาพที่พึงปรารถนา ทำให้ลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือลดจำนวนผู้ดื่มหน้าใหม่ได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.

แอลกอฮอล์และการดื่มสุราในเด็กวัยรุ่น.

Retrieved from <http://mhtech.dmh.moph.go.th/blog/?p=19>

จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ. (2555). การรับรู้กิจกรรม

การสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

และพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ-

มหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส) สำนักงาน

Austin, E.W., Chen, M.J., & Grube, J.W. (2006)

"How Does Alcohol Advertising Influence

Underage Drinking? The Role of

Desirability, Identification, and

Skepticism." **J Adolesc Health.** 38(4):

376-384.

Bandura, A. (1986). **Social Foundations of**

Thought and Action: A Social Cognitive

Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-

Hall.

Collins, R.L., Ellickson, P.L., McCaffrey, D., &

Hambarsoomians, K. (2007). "Early

adolescent exposure to alcohol advertising

and its relationship to underage drinking."

Journal of Adolescent Health. 40: 527–

534.

Henriksen, L., Feighery, E.C., Schleicher, Nina

C., & Fortmann, S.P. (2008). "Receptivity to

Alcohol Marketing Predicts Initiation of

Alcohol Use." **Journal of Adolescent**

Health. 42, 28–35.

Innadda, S. (2002). **Alcohol Use and Alcohol**

Expectancies Among Upper-Secondary

School Students In Chonburi Province

and Pattaya City, Thailand. Unpublished

doctoral dissertation, University of

Nebraska, USA.

Kheokao, J.; Krirkgulthorn, T. and

Yingrengreung, S. (2012). **Perceptions of**

Thal Adolescents Towards Alcohol

Marketing Communication and Its

Impacts on Their Alcohol Expectancies

and Consumptions. Paper presented at

the 65th WAPOR Annual Conference held

at University of Hong Kong on June 14-

17, 2012.

Morgenstern, M., Isensee, B., Sargent, J.D., &

Hanewinkel, R. (2011). "Exposure to

alcohol advertising and teen drinking."

Preventive Medicine. 52 146–151.

Scientific Opinion of the Science Group of the

European Alcohol and Health Forum.

(2009). **Does Marketing Communication**

Impact on the Volume and Patterns of

Consumption of Alcoholic Beverages,

Especially by Young People?—a review

Of longitudinal studies. Retrieved April

12, 2012 from [http://www.tekry.fi/web/pdf/](http://www.tekry.fi/web/pdf/misc/Eptv_Scientific-opinion-on-marketing-communication.pdf)

[misc/Eptv_Scientific-opinion-on-marketing-communication.pdf](http://www.tekry.fi/web/pdf/misc/Eptv_Scientific-opinion-on-marketing-communication.pdf)

Thamarangsri, T. (2006) "Thailand alcohol

today". **Addiction.** 101, 783–787.

World Health Organization. (2002). **The Alcohol**

Use Disorders Identification Test:

AUDIT. Geneva: Author.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดีมแอลกอฮอล์ ของเยาวชนจังหวัดสระบุรี

ศิริธร ยิ่งแรงเรือง¹

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสวงหาข้อมูลเครื่องดีมแอลกอฮอล์นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 และ สายอาชีวะชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 565 คน ในจังหวัดสระบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์พหุคูณ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์พบเห็นสื่อโฆษณาเครื่องดีมแอลกอฮอล์อยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่พบเห็นผ่านสื่อโทรทัศน์ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 29.8) พบเห็นทุกวัน (ร้อยละ 30.6) ทางโทรทัศน์ และจากป้ายโฆษณาต่างๆ น้อยกว่าวันละ 15 นาที (ร้อยละ 58.5 และ 54.5) และมีระดับการรับรู้ข่าวสารเครื่องดีมแอลกอฮอล์อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 25.35$, $SD = 15.75$) ปัจจัยด้าน อายุ ความผูกพันกับโรงเรียน และ ความคาดหวังในผลลัพธ์ของแอลกอฮอล์ มีอิทธิพลต่อการแสวงหาข้อมูลเครื่องดีมแอลกอฮอล์ พบว่าอายุ ($\beta=.21$) และความผูกพันกับโรงเรียน ($\beta=-.07$) สามารถพยากรณ์ความถี่ของการรับชมสื่อเครื่องดีมแอลกอฮอล์ต่อสัปดาห์ได้ ร้อยละ 6.2 ($F_{4,350} = 5.77$, $p < .01$) อายุ ($\beta=.22$) มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ทำการรับชมสื่อเครื่องดีมแอลกอฮอล์ในแต่ละวัน ร้อยละ 5.2 ($F_{4,354} = 4.82$, $p < .01$) พบว่าอายุ ($\beta=.96$) และความคาดหวังในผลลัพธ์ของแอลกอฮอล์ ($\beta=.20$) มีอิทธิพลต่อปริมาณการรับทราบข้อมูลเครื่องดีมแอลกอฮอล์ ร้อยละ 9.9 ($F_{4,356} = 9.74$, $p < .01$) ดังนั้นการมีนโยบายการจัดการสื่อการให้ข้อมูลเครื่องดีมแอลกอฮอล์ที่เหมาะสมกับอายุและการเสริมสร้างความผูกพันกับโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ

คำสำคัญ : ความผูกพันกับโรงเรียน การแสวงหาข้อมูล เครื่องดีมแอลกอฮอล์
ความคาดหวังต่อการบริโภคเครื่องดีมแอลกอฮอล์

¹Ph.D of Nursing, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

Factors Effect Alcohol Information Seeking of Adolescents in Saraburi Province

Siritorn Yingrengreung¹

Abstract

This study examined influencing factors of alcohol information seeking behaviors. Data was obtained from 565 students, grades 4 -12 and vocations 1-3 in Saraburi and analyzed by descriptive statistic and regression. Findings indicated low level of exposure to alcohol media and advertisement. Students received alcohol information through TV for 1-2 time/week (29.8%) and daily (30.6%). Time reported of receiving alcohol information through TV (58.5 %) or bill boards (54.5%) was less than 15 minutes/day. Amount of alcohol information received was at low level (Mean = 25.35, SD = 15.75). Regression analysis revealed that age ($\beta=.21$) and school bonding ($\beta=-.07$) account for 6.2 % of frequency of exposure to alcohol advertisement or media marketing information ($F_{4,350}= 5.77, p < .01$). Age ($\beta=.22$) account for 5.2 % of times spent on watching or receiving alcohol information ($F_{4,354}= 4.82, p < .01$). Age ($\beta=.96$) and alcohol expectancy ($\beta=.20$) account for 9.9 % of amount of alcohol information that students received ($F_{4,356}= 9.74, p < .01$). This study provides support for influence of student-school relationship, age, and expectation on acquiring alcohol information. Therefore, establishing proper school policy and deliver fact about alcohol action seems to be the promising solutions.

Keywords: School bonding/information-seeking, alcohol, alcohol expectancy

¹Ph.D of Nursing, Register Nurse, Professional level (lecturer). Boromarajonani College of Nursing Saraburi

ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

1. รายงานผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2553 พบว่าเยาวชนไทยมีแนวโน้มการบริโภคแอลกอฮอล์เพิ่มสูงขึ้น (ร้อยละ 30) ของผู้ดื่มจัดเป็นผู้ดื่มหนัก (ร้อยละ 1.7) และพบว่าแอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดที่เยาวชนนิยมใช้เป็นลำดับที่ 3 รองจาก เฮโรอีน และยาบ้า (Ruangkanchanasetr et al., 2005) เพศชายเป็นปัจจัยเสี่ยงของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Nash, McQueen, & Bray, 2005) โดยมีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์ สูงกว่าเพศหญิง 8 เท่า (จิราภรณ์ เทพหนู, 2550) ปัจจัยส่วนบุคคล ครอบครัว สังคมและ เทคโนโลยีสารสนเทศมีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญในสังคมไทยในยุคทุนนิยม มีผลกระทบโดยตรงต่อวัยรุ่นเนื่องจากเป็นเป้าหมายหลักของการบริโภคเทคโนโลยีและพบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มักได้รับข่าวสารข้อมูลที่มีความเร็วผ่านอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย มีระบบการใช้งานที่มีความสลับซับซ้อนจากสื่อโฆษณาที่เข้าถึงได้ง่าย ผ่านโทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ วารสาร หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ และที่สำคัญเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น และชอบเลียนแบบ ถ้าขาดการชี้แนะที่ถูกต้อง ขาดการควบคุมและสอดส่องดูแลจากพ่อแม่ หรือครูแล้วย่อมเกิดปัญหาต่างๆตามมา โดยเฉพาะการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนวัยอันควร (อรทัย วลีวงศ์ สุรศักดิ์ ไชยสงค์ และ ทักษพล ธรรมรังสี, 2553) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ได้แก่ การแสวงหาและการได้รับข้อมูลข่าวสารแอลกอฮอล์ (ศิริรัช ลาภใหญ่, 2552; Saffer, 1996) ความผูกพันกับโรงเรียน ความคาดหวังต่อการดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัว

(Malone, Lacono, & McGue, 2002; McGue et al, 1996; กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล, 2552)

การแสวงหาข่าวสาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้รับสารมีความกระตือรือร้นสนใจใคร่ทราบเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ และแสวงหาข่าวสารนั้นจากสื่อสารมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ การแสวงหาข่าวสารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นเหตุผลและการเลือกใช้สื่อและเนื้อหาข่าวสาร แคทซ์ บัลมเลอร์ และเกอร์วิทซ์ (1974: 510) อธิบายองค์ประกอบ 7 ประการของทฤษฎีอรรถประโยชน์ของผู้บริโภค ไว้ว่า 1) แหล่งกำเนิดเริ่มต้น ของสังคมและจิตวิทยา 2) ความต้องการซึ่งผลักดันออกมา 3) ความคาดหวัง 4) สื่อมวลชนหรือแหล่งอื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่ข่าวสาร 5) รูปแบบของกิจกรรมสื่อมวลชนที่แตกต่างกันซึ่งยังผลให้เกิดการขยายของสื่อมวลชน 6) ความต้องการและความพึงพอใจ และ 7) ผลที่ตามมาอื่น ๆ การศึกษาในกลุ่มเยาวชนไทย ศิริรัช ลาภใหญ่ (2552) ให้ข้อสรุปว่าการโฆษณาส่งผลต่อการจดจำและการมีทัศนคติทางบวกต่อสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับในอเมริกาและยุโรปพบว่า การเพิ่มโฆษณาทำให้เกิดการบริโภคสุราที่เพิ่มขึ้น (Saffer, 1996) ส่งผลให้เยาวชนที่ไม่เคยดื่มตัดสินใจกลายเป็นนักดื่มหน้าใหม่และเพิ่มการบริโภคสุราในกลุ่มเยาวชนที่เป็นนักดื่มเดิม (Anderson, de Bruijn, Angus, Gordon, & Hastings, 2009) การเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคมไทย ระหว่าง พ.ศ. 2549 – 2550 พบการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เฉลี่ย 108 ครั้งต่อวัน เมื่อแยกตามประเภท พบมีการโฆษณาองค์กร (ร้อยละ 20) การโฆษณาผลิตภัณฑ์ แอลกอฮอล์ (ร้อยละ 80) และมีโฆษณาแฝง คิดเป็น ร้อยละ 67 ส่วนโฆษณาตรงมี 1 ใน 3 ของโฆษณาทั้งหมด (ผู้จัดการ 20 กรกฎาคม 2550) การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ในโรงภาพยนตร์ ในสถานบันเทิง การลดแลกแจกแถม และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบบไร้พรหมแดนส่งผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มสูงขึ้นอันมีผลลบต่อสุขภาพและสังคมโดยรวม จึงมีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2551 ในมาตรา 32 ที่กำหนดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาและการสื่อสารการตลาดเป็นการสกัดกั้นการซื้อและดื่มแอลกอฮอล์

ความผูกพันกับโรงเรียน ได้แก่การใส่ใจต่อความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น ความมุ่งมั่น การมีส่วนร่วม และความเชื่อ ส่งเสริมให้เยาวชนมีการประพฤติตนตามกฎระเบียบทางสังคม ที่คนส่วนใหญ่ยึดปฏิบัติจะทำให้เยาวชนลดการข้องเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่สังคมไม่ยอมรับ และ ป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน และ พบว่าความผูกพันกับโรงเรียนในระดับต่ำมีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Hirschi, 1969) ผลลัพธ์ของการสร้างความผูกพันทางสังคมโรงเรียนนี้จะเป็กฎมีคุ้มกันยับยั้งเยาวชนจากการเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ที่เป็น การฝ่าฝืนความคาดหวังของสังคม รวมทั้งการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยังพบว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน (Catalano and Hawkins, 1996)

ความคาดหวังจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต่อคุณสมบัติของแอลกอฮอล์ ทั้งทางบวก เช่น ทำให้เกิดความสนุกสนานและช่วยสร้างบรรยากาศงานเลี้ยง และทางลบ เช่น การส่งผลเสียต่อสุขภาพ จากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

(สมพร สิทธิสงครามและคณะ, 2008) การศึกษาในกลุ่มเยาวชนไทยพบว่าทัศนคติในแง่บวกจากความภาคภูมิใจในตราสินค้าเบียร์ในกลุ่มเยาวชนที่ยังไม่ได้เป็นผู้บริโภคสินค้าสุรา/เบียร์ส่งผลให้กลุ่มเด็กประถมเกิดพฤติกรรมคาดหวังล่วงหน้าว่าจะบริโภคเบียร์ตราดังกล่าวเมื่อตนเองคิดว่าพร้อมที่จะดื่ม (ศรีรัช ลาภใหญ่, 2550) นอกจากนี้เยาวชนส่วนใหญ่คาดหวังว่าการดื่มสุราจะไม่ส่งผลกระทบกับผลการเรียนและในอนาคต จะยังคงดื่มสุราเหมือนเดิม หรือเป็นบางครั้งบางคราวต่อไป (สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์ และคณะ, 2553) ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะมีประโยชน์มากในการวางนโยบายเพื่อลดการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มวัยรุ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน เกี่ยวกับช่องทางความบ่อยครั้ง และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมผัสสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดสระบุรี

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ระดับชั้น ป.4-ป.6 ระดับ ม.1-ม.6 และ ระดับ ปวช. 1-3 ที่กำลัง

ศึกษาในจังหวัดสระบุรี โดยการสุ่มตามเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีอำนาจวิเคราะห์ทางสถิติแบบถดถอย ที่ .80 ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 และมีความสัมพันธ์ของตัวแปร ในขนาดเล็ก จำเป็นต้องมีกลุ่มตัวอย่าง 547 คน ทำการคัดเลือกโรงเรียนในจังหวัด สระบุรีจากแต่ละเขตโดยคิดตามสัดส่วนจำนวนตัวอย่างจากกลุ่ม โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยม และวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ระดับละ 3-4 โรงเรียน ระดับชั้นละ 50 คน นักเรียนหญิงและชายในอัตราส่วน 50:50 ให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการในแต่ละเขต

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี ผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิจัย ให้ทราบถึงสิทธิ์ที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมวิจัยตามความสมัครใจ แก่ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล และผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือวิจัย

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อรวบรวม 1) ข้อมูลส่วนบุคคล และการดื่มแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัว 2) ความผูกพันที่มีต่อโรงเรียน 3) ความคาดหวังทางบวกและทางลบจากการดื่มแอลกอฮอล์ และ 4) ความถี่ ระยะเวลา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ลักษณะประชากรของเยาวชนและพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์อำนาจการทำนายของปัจจัย ด้าน อายุ การดื่มแอลกอฮอล์ในครอบครัว ความผูกพันกับโรงเรียน ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อพฤติกรรม การแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.5 อายุเฉลี่ย 14.65 (SD=2.7) เป็นนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 คิดเป็นร้อยละ 33.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 คิดเป็นร้อยละ 14.0 และน้อยที่สุดเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1-3 คิดเป็นร้อยละ 8.5 คน มีบุคคลในครอบครัวดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 61.8 โดยจำนวนของคนในครอบครัวที่ดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาคือ 2 คนที่ดื่ม คิดเป็นร้อยละ 22.6 และ 4 คนขึ้นไปที่ดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 3.0 (นักเรียนทุกระดับชั้นมีความผูกพันกับโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง) คะแนนเฉลี่ย 43.4 (SD = 9.4) คิดเป็นร้อยละ 49.9 รองลงมามีความผูกพันกับโรงเรียนอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 37.0 ในภาพรวมมีความคาดหวังในผลลัพธ์ของการดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับต่ำคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 60.0 (SD = 13.7) เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับต่ำ ยกเว้นนักเรียน ปวช. ที่มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับปานกลาง 69.7 (SD = 13.7)

1. พฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความถี่ของการเปิดรับข้อมูล การสื่อสารการตลาด เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่านักเรียนทุกระดับชั้นมีจำนวนครั้งของการรับชม รับฟัง หรือพบเห็นโฆษณา/ประชาสัมพันธ์/ การสนับสนุนรายการและกิจกรรมการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อโดยรวมทั้ง 6 ประเภทต่อสัปดาห์อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 13.13$, $SD = 4.54$) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษาพบว่านักเรียนระดับประถมศึกษา ใช้

ระยะเวลาใน 1 วันในการรับชม รับฟังหรือพบเห็นโฆษณา/ประชาสัมพันธ์/ การสนับสนุนรายการและกิจกรรมการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และมีระดับการรับรู้ข้อมูลการสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า นักเรียนระดับมัธยม 1-6 และ ปวช 1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำแนกตามระดับการศึกษา

การศึกษา		n	Mean	SD	ระดับ	P-value
1.ความถี่การรับชม/ฟัง	ประถม 4-6	250	12.47	4.65	น้อย	
	มัธยมต้น	180	13.33	4.78	น้อย	
	มัธยมปลาย	79	13.64	4.09	น้อย	
	ปวช 1-3	47	11.44	3.48	น้อย	
	รวม	556	12.72	4.56	น้อย	
2.ระยะเวลาการรับชม/ฟัง	ประถม 4-6	250	9.68*	3.87	น้อย	มัธยมต้น* > ประถม 4-6*
	มัธยมต้น	184	10.84*	3.95	น้อย	
	มัธยมปลาย	79	9.82	2.35	น้อย	
	ปวช 1-3	47	10.40	3.65	น้อย	
	รวม	560	10.14	3.73	น้อย	
3.การรับรู้ข้อมูล	ประถม 4-6	250	20.73	13.95	น้อย	มัธยมต้น* > ประถม 4-6*
	มัธยมต้น	186	28.13	18.59	น้อย	มัธยมปลาย* > ประถม 4-6*
	มัธยมปลาย	79	27.39	15.89	น้อย	ปวช 1-3* > ประถม 4-6*
	ปวช 1-3	46	28.34	18.35	น้อย	
	รวม	561	24.75	16.62	น้อย	

* $P < .05$

เมื่อจำแนกจำนวนครั้งของการรับชมโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามช่องทางสื่อทั้ง 6 ประเภทดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับชมโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางรายการโทรทัศน์สูงสุด โดยมีการพบเห็นทุกวัน (ร้อยละ 30.6) และ เห็น 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 29.8) รองลงมาคือการพบเห็นจากป้ายโฆษณากลางแจ้งต่างๆ ทุกวันคิดเป็นร้อยละ 16.2 และเห็น 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 38.2 ช่องทางที่ใช้ในการรับชม รับฟังสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยที่สุด คือ SMS/MMS และวิทยุกระจายเสียง และไม่เคยมีประสบการณ์

เปิดรับสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทางสองช่องทางนี้ (ร้อยละ 81.3 และร้อยละ 62.1 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาโดยแยกตามระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีระดับความถี่ของการเปิดรับสื่อต่างๆ ทั้งในภาพรวมและในรายด้านเช่นเดียวกัน คือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการดูโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางรายการโทรทัศน์ รองลงมาคือจากการพบเห็นโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากป้ายโฆษณาต่างๆ ทั้งสองรายการเป็นการอยู่ในระดับปานกลาง และน้อยที่สุด ในเรื่องการรับ SMS/MMS โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านโทรศัพท์

ตารางที่ 2 ความถี่ และระยะเวลาของการรับชม รับฟังข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 6 ช่องทาง (N = 561)

	โทรทัศน์	วิทยุ	สื่อสิ่งพิมพ์	อินเทอร์เน็ต	ป้ายโฆษณา	SMS/MMS
	ร้อยละ					
1. ความถี่						
ไม่เคย	12.5	62.1	39.8	39.5	16.5	81.3
1-2 ครั้ง/สัปดาห์	29.8	22.8	38.9	32.6	38.2	12.3
3-4 ครั้ง/สัปดาห์	17.5	6.4	12.9	15.2	21.4	2.0
5-6 ครั้ง/สัปดาห์	10.0	4.1	4.1	5.0	7.8	0.9
ทุกวัน	30.2	4.6	4.2	7.8	16.1	3.6
2. ระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน						
ไม่เคย	22.3	62.2	49.7	51.4	28.7	80.2
<15 นาที	58.5	29.8	41.9	34.0	54.5	12.9
15-30 นาที	13.8	5.3	5.7	9.9	10.3	4.4
31-60 นาที	1.4	0.9	0.9	1.4	2.1	0.5
>1 ชั่วโมง	3.9	1.8	1.8	3.2	4.4	1.9

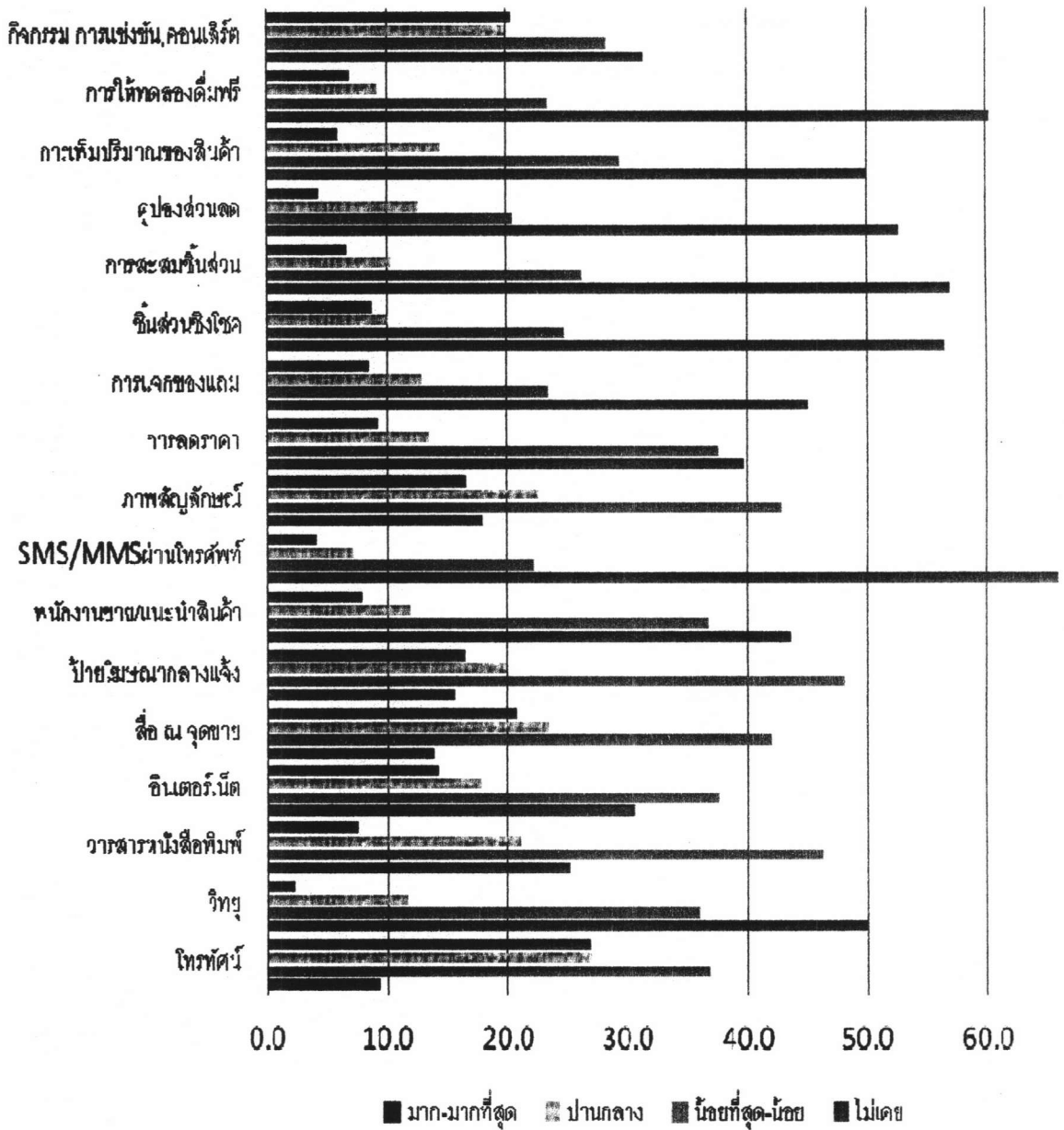
ระยะเวลาที่ใช้ในการรับชมสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาในการได้รับชมรับฟัง หรือพบเห็นโฆษณา/ประชาสัมพันธ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวัน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ในการรับชม <15 นาที (ร้อยละ 58.5) รองลงมาคือการใช้ระยะเวลา 15-30 นาที (ร้อยละ 13.8) สำหรับระยะเวลาที่พบเห็นโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากป้ายโฆษณาต่างๆ <15 นาที (ร้อยละ 54.5) รองลงมาคือการใช้ระยะเวลา 15-30 นาที (ร้อยละ 10.3) พบว่าช่องทางการสื่อสารที่ใช้เวลาน้อยที่สุดในการรับ โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือทาง SMS/MMS ผ่านโทรศัพท์ หรือรับฟังทางวิทยุ (ร้อยละ 80.2 และ 62.2 ตามลำดับ)

ระดับการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดต่าง ๆ

รับฟัง หรือพบเห็นโฆษณา/ประชาสัมพันธ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อแต่ละประเภท ในระดับน้อย ($\bar{X} = 10.30$, $SD = 3.79$) โดยมีระยะเวลาในการได้รับชม รับฟัง หรือพบเห็นโฆษณาน้อยกว่า 15 นาที ต่อวัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เวลาการดูโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางรายการโทรทัศน์อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 24.75$, $SD = 16.62$) เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับน้อยทุกระดับชั้น ดังปรากฏในตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาในรายด้าน ดังภาพประกอบ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีช่องทางการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับมากผ่านสื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 26.9) รองลงมาคือ จากสื่อต่างๆ ณ จุดขาย เช่น แผ่นพับ ป้ายประกาศ ตามร้านค้า บนชั้นวางสินค้า บริเวณเคาน์เตอร์จ่ายเงินค่าสินค้า ฯลฯ (ร้อยละ 20.7) และมีระดับการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยที่สุด ทาง SMS/MMS ผ่านโทรศัพท์ (ร้อยละ 66.0)

ภาพประกอบที่ 1 ร้อยละของระดับการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อและกิจกรรมการตลาด

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การวิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว ความผูกพันกับโรงเรียน และความคาดหวังในผลลัพธ์ของแอลกอฮอล์ต่อพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยวิธีถดถอยพหุคูณ (regression analysis) เพื่อพยากรณ์ความสัมพันธ์และนำเสนอค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) ค่าคงที่ (Constant) ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (N = 567)

ปัจจัย	ความถี่การรับข้อมูล	ระยะเวลาที่รับชม	ปริมาณการรับรู้
	Beta	Beta	Beta
Constant	10.30	7.41	9.74
Adjusted R^2	.06	.05	.10
1. อายุ	.21*	.22**	.96**
2. ความผูกพันกับโรงเรียน	-.07**	.02	-.15
3. ความคาดหวัง	.02	.02	.20**
4. จำนวนผู้ดื่มในครอบครัว	-.07	-.13	.93
F Change	5.77**	4.82**	9.74**

*p<.05; **p<.01

ปัจจัยพยากรณ์ระยะเวลาการรับชมสื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า อายุ และความผูกพันกับโรงเรียน สามารถพยากรณ์ความถี่ของการรับชมสื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ร้อยละ 6.2 ($F_{4,350} = 5.77, p < .01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ อายุ (.21) และความผูกพันกับโรงเรียน (-.07) ปัจจัยพยากรณ์ระยะเวลาการรับชมสื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าอายุเป็นปัจจัยพยากรณ์ระยะเวลาการรับชมสื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 5.2 ($F_{4,354} = 4.82, p < .01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ .22

ปัจจัยพยากรณ์ระดับการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าอายุและความคาดหวังในผลลัพธ์ของแอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยพยากรณ์ระดับการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 9.9 ($F_{4,356} = 9.74, p < .01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ อายุ (.96) และความคาดหวังในผลลัพธ์ของแอลกอฮอล์ (.20)

สรุปและอภิปรายผล

ในภาพรวมพฤติกรรมแสวงหาข้อมูลแอลกอฮอล์ของเยาวชนจังหวัดสระบุรีอยู่ในระดับน้อย โดยมีการพบเห็นหรือรับฟังการสื่อสาร

การตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับน้อย โดยนักเรียนมัธยมปลายและ ปวช. มีการแสวงหาข้อมูลแอลกอฮอล์สูงกว่านักเรียนระดับประถมและมัธยมต้น กลุ่มตัวอย่างใช้ระยะเวลาในการรับชม รับฟัง หรือพบเห็นโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อแต่ละประเภทอยู่ในระดับน้อยและมีระดับของการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดอยู่ในระดับน้อย โดยเยาวชนในทุก ระดับการศึกษา มีช่องทางการรับรู้ข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อประเภทต่างๆ เช่นเดียวกัน คือ จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ จากสื่อ ณ จุดขาย และน้อยที่สุด คือ SMS/MMS ผ่าน โทรศัพท์ สอดคล้องกับผลการศึกษากการรับรู้ กิจกรรมการสื่อสารการตลาดของแอลกอฮอล์โดยใช้ตัวแทนเยาวชนระดับประเทศ โดย จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ (2012) และการศึกษาของคอลลิโน และคณะ (2007) พบว่าการรับชมโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์และการได้รับของแจกเช่น ปากกา เสื้อยืด มักเป็นช่องทางการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสื่อโทรทัศน์ ยังเป็นช่องทางสื่อมวลชนที่เยาวชนไทยและทั่วโลกใช้ในการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แอลกอฮอล์มากที่สุด นอกเหนือจากการพบเห็นป้ายประกาศต่างๆ สื่อ ณ จุดขายและการจัดกิจกรรมทางการตลาด เช่นการแข่งขันกีฬา คอนเสิร์ต กิจกรรมต่างๆ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ อายุ และความคาดหวังในผลลัพธ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยนักเรียนระดับ ปวช. มีความคาดหวังต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าเด็กนักเรียนระดับประถมและมัธยม ในทางกลับกันความผูกพันกับโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ยับยั้งการมีพฤติกรรมแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลของแต่ละปัจจัย จำแนกตามพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่าอายุเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งความบ่อยครั้ง ($\beta = .21$) ระยะเวลาของการรับชม/ฟัง ($\beta = .22$) และปริมาณการรับข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($\beta = .96$) และความผูกพันกับโรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีผลยับยั้งความถี่ของการเปิดรับข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อสัปดาห์แม้ว่าจะมีขนาดอิทธิพลอยู่ในระดับต่ำ ($\beta = -.07$)

การวิจัยนี้ให้ข้อสรุปว่าปริมาณการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลต่อระดับความคาดหวังทางบวกในผลลัพธ์จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($\beta = .20$) สอดคล้องกับผลการศึกษาในกลุ่มนักเรียนระดับประถมและมัธยมที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อโฆษณาและ กิจกรรมการตลาดกับคาดหวังทางบวกในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Morgenstern, Isensee, Sargent, & Hanewinkel, 2011; จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ 2012; ศิริธร ลาภใหญ่ 2550)

ข้อเสนอแนะ

อายุ ความผูกพันกับโรงเรียน ความคาดหวังในผลลัพธ์ของแอลกอฮอล์ มีอิทธิพลต่อการแสวงหาข้อมูล และปริมาณการรับทราบข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้นการมีนโยบายการบริหารจัดการสื่อ การให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเสริมสร้างความผูกพันกับโรงเรียนที่เหมาะสมกับอายุเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เพื่อจะสามารถนำไปสู่การหามาตรการวางแผนการจัดกิจกรรมการสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอนาคตที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ เทพหนู. (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษา จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล
- จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ. (2555). "ความสัมพันธ์ของการรับรู้กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับพฤติกรรมการบริโภคและความตั้งใจที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระยะ 2 ปีของเยาวชนไทย." วารสารสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ "มหกรรมสุขภาพชุมชน." วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครวัดพิชัย.
- โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม ผู้จัดการ (20 กรกฎาคม 2550)
- ศรีรัช ลาภใหญ่. (2550). การศึกษางานโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีผลต่อความรู้สึกลอยลางทลองลืมและการจดจำตราสินค้าในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น. Retrieved from <http://www.thaيلandsusu.com/webboard/index.php?PHPSESSID=c8656f56554ee3916b321bec098a32d0&topic=60140.msg785910#msg785910>
- สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์ และคณะ (2553). พฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2551. (รายงานผลการวิจัย) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อรทัย วลีวงศ์ สุรศักดิ์ ไชยสงค์ และ ทักษพล ธรรมรังสี. (2553). บทบาทและพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีต่อผลการดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- Anderson, P., de Bruijn, A., Angus, K., Gordon, R., & Hastings, G. (2009). "Impact of Alcohol Advertising and Media Exposure on Adolescent Alcohol Use: A Systematic Review of Longitudinal Studies." *Alcohol and Alcoholism*, 44(3), 229-243.
- Collins, RL, Ellickson, PL, McCaffrey, D, and Hambarsoomians, K. (2007). "Exposure to Alcohol Advertising and Its Relationship to Underage Drinking." *Adolesc Health*, 40, 527-534.
- Hirschi, T. (1969) *Causes of Delinquency*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch, M. (1974). *Utilization of Mass Communication by the Individual*. In J. G. Blumler & E. Katz (Eds.), *The Uses of Mass Communications: Current Perspectives on Gratifications Research* (Vol. III, pp. 19 - 32). Beverly Hills, CA: Sage Publications, Inc.
- Kheokao, J., Krirkgulthorn, S., & Yingrengreung, S. (2012). *Relationships Between Alcohol Marketing Communication and Alcohol Expectancies With*

Alcohol Use of Thai Students. The
Kettil Bruun Society for Social and
Epidemiological Research on Alcohol,
Norway.

Morgenstern, M, Isensee, B, Sargent, JD, &
Hanewinkel, R. (2011). "Exposure to
Alcohol Advertising and Teen drinking."
Prev Med. 52, 146-151.

Nash, S. G., McQueen, A., & Bray, J. H. (2005).
"Pathways to Adolescent Alcohol Use:
Family Environment, Peer Influence,
and Parental Expectations." **J Adolesc
Health**, 37(1), 19-28.

Saffer H. (1996). " Studying the Effects of
Alcohol Advertising on Consumption
Alcohol." **Health Research World**, 20,
266-72.

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเตาไห อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

พฤษมงคล จุลพล¹
ประภากร แก้ววรรณ²
นาวา วงษ์พรม³
วราภรณ์ ขยายผล⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทฐานข้อมูลทรัพยากรของชุมชน พัฒนาศักยภาพฐานข้อมูลชุมชน และพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชน วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการระดมความคิดสร้างสรรค์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ มีภูมิปัญญาที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ได้รวบรวมข้อมูล คือ ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม ภูมิปัญญาด้านพิธีกรรมและความเชื่อ ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณี และโบราณสถานและโบราณวัตถุ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชนเพื่อจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล และได้พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนโนนชาด

คำสำคัญ : แหล่งการเรียนรู้ชุมชน ฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชน การมีส่วนร่วม

¹ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

⁴วท.ม. (เทคโนโลยีสารสนเทศ) อาจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

The Development of a Community Learning Resource Using Community Participation of Taohai Sub-District, Phen District, Udon Thani Province

Phursamongkhon Chunlapoon¹

Praphakorn Kaewwanna²

Nawa Wongprom³

Waraporn Khayaiphol⁴

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate the context of a community resource database, and to develop its potential as well as to develop a community learning resource. The research design was qualitative research using participatory action. Data were collected through creativity brainstorming, in-depth interviews, and observation. The results indicated that the residents in the community had a simple way of life. Most of them were farmers dependent on nature and had inherited local wisdom from ancestors. Data were collected regarding Thai traditional medicine, handicrafts, ritual and belief, natural resources, cultures and traditions, and historical sites and artifacts. The community learning resource database system was developed to store and retrieve information. Nonsad Community Forest Learning Center was also developed.

Keywords: Community Learning Resources, Community Learning Resource Database, Participation

¹M.A. (Library and Information Science), Assistant Professor, Department of Information Sciences, Udon Thani Rajabhat University.

²M.A. (Library and Information Science), Associate Professor, Department of Information Sciences, Udon Thani Rajabhat University.

³M.A. (Library and Information Science), Assistant Professor, Department of Information Sciences, Udon Thani Rajabhat University.

⁴M.S. (Information Technology Science), Lecturer, Department of Information Sciences, Udon Thani Rajabhat University.

บทนำ

การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืนดังที่ระบุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีนิสัยใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนจึงมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2555) โดยสิ่งที่จะสนับสนุนให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้นั้นรัฐต้องส่งเสริมการดำเนินการและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันมีองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีส่วนร่วมและเกื้อกูลกันโดยได้มีบทบาทสำคัญในการจัดการแหล่งการเรียนรู้ที่มีหลากหลายรูปแบบเพื่อให้กลุ่มบุคคลหรือประชาชนใช้เป็นแหล่งแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต

แหล่งการเรียนรู้จึงเป็นแหล่งที่ให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ และสติปัญญาให้เจริญงอกงามขึ้น หากบุคคลมีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ก็จะเป็นบุคคลที่ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ และปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบันได้ ซึ่งในปัจจุบันแหล่งการเรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย แหล่งการเรียนรู้ชุมชนมีหลายประเภท อาทิบุคคล เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านศิลปวัฒนธรรม ศาสนา หรือประเภทสถานที่ที่อยู่ในชุมชน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ อุทยานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ และประเภททรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่นป่าไม้ ภูเขา

น้ำตก แหล่งน้ำ ซึ่งล้วนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนที่ผ่านมามักจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ประเภทเดียวกันทุกชุมชนทำให้ไม่มีจุดเด่นและโดยส่วนใหญ่หน่วยงานเป็นผู้คิดวางแผนและดำเนินการเองโดยไม่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดมากนัก ดังนั้นปัญหาที่พบจากการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ชุมชนคือ ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง (สุมาลี สังข์ศรี 2545 ; ฉันทนา เวชโอสดักคทา 2551) อาจกล่าวได้ว่าประชาชนไม่เห็นความสำคัญ และคุณค่าของแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถนำมาพัฒนาความรู้ อาชีพ รายได้ คุณภาพชีวิตที่ดี ตลอดจนการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคง ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและภาคภูมิใจในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนจึงต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพของแต่ละชุมชนที่สามารถนำไปใช้หรือเรียนรู้จากการปฏิบัติได้เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้เป็นแหล่งหาความรู้และประสบการณ์จริงอันจะส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเองได้

ชุมชนตำบลเคาโหล อำเภอบึงพญา จังหวัดอุดรธานี ถือเป็นอีกชุมชนหนึ่งในแต่ละหมู่บ้านของตำบลเคาโหลมีฐานทรัพยากรความรู้ของชุมชนที่สำคัญ อาทิ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประชาชนในชุมชนยังมีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาแก่กัน มีการสืบสานวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเห็นคุณค่า และจากการศึกษาบริบทชุมชนพบว่าประชาชนมีความต้องการที่จะอนุรักษ์ และเผยแพร่ฐานทรัพยากร

ความรู้ของชุมชนเพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ได้อย่างคุ้มค่าทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนตำบลเตาไหโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทฐานข้อมูลทรัพยากรของชุมชน ตำบลเตาไห อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพฐานข้อมูลชุมชนตำบลเตาไห อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนให้เกิดผลสูงสุดกับชุมชน ตำบลเตาไห อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research--PAR) มีรายละเอียดดังนี้

1. การเลือกพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจงคือ ตำบลเตาไห อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเตาไห บ้านนาพัง บ้านคอนเลียบ บ้านหม้อ (2 หมู่) บ้านคอนสวรรค์ บ้านสินเจริญ บ้านโนนสว่าง และบ้านสร้างกวาง
2. กลุ่มผู้วิจัยร่วมและผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้วิจัยร่วมและผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงซึ่งพิจารณาจากการเป็นผู้นำชุมชนหรือเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชน และเป็นผู้มีความรู้หรือประสบการณ์เป็นที่ยอมรับในชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มดังนี้ 1) ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน 1

คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน 2) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 30 คน 3) แกนนำหรืออาสาสมัคร จำนวน 40 คน 4) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 200 คน 5) ชาวบ้าน จำนวน 300 คน 6) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเตาไห จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) การระดมความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control--AIC) กับกลุ่มผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน แกนนำ ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้าน ทั้งหมด 9 หมู่บ้าน โดยกลุ่มเป้าหมายแต่ละหมู่บ้าน ได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์เพื่อสะท้อนภาพ และฐานทรัพยากรของแต่ละหมู่บ้าน 2) การสัมภาษณ์ (interview) ได้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) กับปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้าน โดยมีแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ 3) การสังเกต (observation) เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทชุมชนและข้อมูลที่ต้องการ

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน ระยะที่ 2 ลงพื้นที่เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ คือ 1) เปิดเวทีประชาคมรวมทุกหมู่บ้านครั้งที่ 1 เพื่อค้นหาประเด็นการพัฒนากับกลุ่มเป้าหมายจาก 9 หมู่บ้าน 2) เปิดเวทีประชาคมแต่ละหมู่บ้านเพื่อค้นหาข้อมูล 3) เปิดเวทีประชาคมรวมทุกหมู่บ้านครั้งที่ 2 เพื่อสรุปหาขอบเขตประเด็นการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและพื้นที่พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ระยะที่ 3 ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกปราชญ์ชาวบ้านและชาวบ้านเพื่อรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลลงฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ระยะที่ 4 ลงพื้นที่เพื่อการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวมมาจำแนกแล้วจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ตรวจสอบและทำการวิเคราะห์เป็นภาพรวม และเรียบเรียงตามวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (data analysis) ในรูปของการพรรณนาเชิงเนื้อหา

6. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 2553-2555

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านบริบทชุมชน ตำบลเตาไห อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี มีหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 6,327 คน มีพื้นที่ทั้งหมด 35,043 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม สภาพพื้นดินเป็นดินร่วนปนทราย มีทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่า และแหล่งน้ำที่ชาวบ้านได้พึ่งพาอาศัยเป็นแหล่งอาหารเพื่อหาเก็บของป่าที่มีขึ้นตามฤดูกาลหรือหาจับสัตว์เป็นอาหาร ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ดังนั้นเศรษฐกิจของชุมชนส่วนใหญ่จึงพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายมีภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทรงคุณค่า ชาวบ้านยังมีการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อโดยให้ความเคารพบูชาหรือศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ได้สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

2. กระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ได้ปฏิบัติการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนโดยได้ร่วมกันกำหนดขอบเขตประเด็นการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชนขึ้นทั้งหมด 7 ด้าน คือ 1) คือ ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย 2) ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม 3) ภูมิปัญญาด้านพิธีกรรมและความเชื่อ 4) ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติ 5) แหล่ง

ทรัพยากรธรรมชาติ 6) วัฒนธรรมและประเพณี 7) โบราณสถานและโบราณวัตถุ และรวบรวมข้อมูลสำคัญทั้ง 7 ด้าน ได้ดังนี้ 1) ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยได้แก่ เป่ากระดูกแตก เป่าขัดเลือด เป่ากำเริบ เป่างูกัด เป่าร้อนใน เป่าปะดง เป่าตาแดง เป่าก้างติดคอ เป่าคางทูม เป่าไข้มากไม้ เป่างูสวัด เป่าไฟไหม้น้ำร้อนลวก เป่ากระดูกทับเส้น คลอดลูกยาก หอบหืด เบาหวาน ริดสีดวง ความดันโลหิตสูง เจ็บแน่นคอ หมากัด และกระเพาะปัสสาวะอักเสบ 2) ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม มีประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน ได้แก่ ทอเสื่อ ทอผ้า กระติบข้าว หวด มวย ตะกร้า ครุ ดีมิด เปลไม้ไผ่ และประเภทเครื่องมือหาปลา ได้แก่ ลอบ โซ ข้อง เบ็ด แห ตุ่ม สะดุ้ง เขิง และคันโซ 3) ภูมิปัญญาด้านพิธีกรรมและความเชื่อ ได้แก่ พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีแต่งงานบูชาโซด พิธีส่งราหู พิธีสู่ขวัญแต่งงาน พิธีสู่ขวัญขึ้นบ้านใหม่ พิธีสู่ขวัญคนป่วย และพิธีปลงข้าว 4) ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การเก็บเห็ด การเก็บหน่อไม้ การหาปลา และการเก็บผัก และผลไม้ป่า 5) แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชุมชน ป่าบุ่งป่าทาม และแหล่งน้ำ 6) วัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ บุญลานข้าว บุญข้าวจี บุญผะเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญเบิกบ้าน บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา บุญกฐิน บุญวัดป่าพระนาไฮ และบุญอัฐฐา 7) โบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ พระธาตุวัดโพธิ์ชัย อนุสาวรีย์ปู่ต่าง โนนคนแสน วัดป่าพระนาไฮ โนนปู่ยา และวัดป่ารอยพระพุทธรบาทนฤนาทและได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ตำบลเตาไห อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานีขึ้น เพื่อจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและข้อมูลทั้ง 7 ด้าน จึงทำให้ได้ฐานข้อมูลที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ชุมชนที่สามารถสืบค้นข้อมูลด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้

3. กระบวนการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ได้ปฏิบัติการมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยได้เลือกพื้นที่ป่าชุมชนโนนชาดที่ตั้งอยู่บ้านคอนสวรรค์ ซึ่งสภาพป่ายังคงมีความอุดมสมบูรณ์มีพื้นที่ประมาณ 400 ไร่ ลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณ มีต้นไม้ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ประเภทไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย ประเภทพืชผักและผลไม้ป่ากินได้ ชาวบ้านใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแหล่งหาเก็บอาหารป่าตามฤดูกาล และร่วมกันไม่ตัดไม้ทำลายป่า โดยได้กำหนดเส้นทางการศึกษาแหล่งเรียนรู้ป่าชุมชนโนนชาด ซึ่งมีความยาวประมาณ 1.7 กิโลเมตร เป็นเส้นทางเดินที่ชาวบ้านใช้เดินหาเก็บของป่าเป็นประจำ โดยได้สำรวจพันธุ์ไม้ ซึ่งเลือกเอาเฉพาะต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่ขึ้นอยู่บริเวณริมเส้นทางเดิน พบว่า มีพันธุ์ไม้ทั้งหมด 42 ชนิด และพันธุ์ไม้ที่มีมากในระหว่างเส้นทางเดิน คือ ต้นชาด ต้นอะราง ต้นประดู่ ต้นแดง ต้นบก ต้นยาง ต้นมะค่า ต้นคอนสั้ม และพันธุ์ไม้ที่หายากหรือมีน้อย คือ ต้นพยอม ต้นข้าวหลามดง ต้นมันปลา และได้จัดทำแผ่นป้ายสำหรับติดตามต้นไม้ จำนวน 145 แผ่นป้าย ซึ่งเลือกเอาเฉพาะต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่ขึ้นอยู่บริเวณริมเส้นทางเดิน โดยกลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน แกนนำ ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากเห็นความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถใช้ประโยชน์เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนำมาอภิปรายได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. บริบทชุมชน พบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีวิถีชีวิตที่ยังพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพของชาวบ้านในชุมชนจำเป็นต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด แต่ชาวบ้านยังพึ่งพาอาศัยให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ชุมชนยังคงอนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรม ประเพณี และเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ชุมชนมีการเปิดรับความรู้และสิ่งใหม่ๆ จากภายนอกอยู่เสมอ

2. กระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชน พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนในทุกขั้นตอน และมีชาวบ้านในชุมชนเข้าร่วมหลายกลุ่มเนื่องจากเข้าใจและเห็นความสำคัญของการมีแหล่งการเรียนรู้ชุมชนที่มีไว้เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากรุ่นบรรพบุรุษ ดังที่ ศิราภรณ์ ภิญโญชูโต (2549) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบแนวคิดที่ประชาชนหรือคนที่อยู่ในสังคมได้พัฒนาความคิดสติปัญญา ความรู้ความสามารถโดยการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งต้องมีอิสระในความคิดริเริ่ม และการตัดสินใจ และสอดคล้องกับ ฐานันท์ ยอด軒นชัย (2552) ที่กล่าวถึงการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีผู้นำชุมชน และชาวบ้านเป็นคณะทำงานมีส่วนร่วมทำงานในทุกขั้นตอนทำให้ชาวบ้านมีศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแหล่งถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์วิทยากร ตลอดจนงานภูมิปัญญาของชุมชน และจากการรวบรวมข้อมูล พบว่าภูมิปัญญาด้านพิธีกรรมและความเชื่อ และภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยในชุมชนมีจำนวนน้อย เนื่องจากขาดผู้สืบทอดความรู้และผู้เรียนรู้จะต้องเอาใจใส่เป็นอย่างมาก และมีข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจึงหาผู้สืบทอดที่มีใจรักได้ยาก และการรักษาจากแพทย์แผนไทยก็มีจำนวนลดน้อยลงเนื่องจากการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบันมีความทันสมัยและเห็นผล

อย่างรวดเร็ว ดังที่ สิริพันธ์ รุ่งวิชานิวัฒน์ และอับดุลซาริม หมัดสุ (2552) ได้กล่าวว่าปัจจุบันการแพทย์มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นทำให้ประชาชนส่วนใหญ่หันมาพึ่งพาสุขภาพด้วยวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่เพิ่มมากขึ้นประกอบกับปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาโดยแพทย์แผนไทยเช่นยุคสมัยก่อนทำให้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยที่สั่งสมไว้อาจเลือนหายไปด้วยกาลเวลา ประกอบกับผู้รู้มีจำนวนจำกัด และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุมีแต่จะล่วงลับ ความรู้ความชำนาญที่สั่งสมไว้นี้ก็ดับสูญตามไปด้วย และกล่าวได้ว่ากระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ชุมชนในทุกๆ ด้านของชุมชนตำบลเตาไผ่จึงเป็นการอนุรักษ์องค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของชุมชนและเป็นการเผยแพร่ชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ดังที่ ไพศาล กาญจนวงศ์ อาภทิกย์ มงคลเทพ และจงรักษ์ บัวลอย (2552) กล่าวว่าการจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นเป็นการรวบรวมองค์ความรู้นำมาจัดเป็นระบบเพื่อเผยแพร่ไปสู่สาธารณะผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลคือชุมชนเป็นที่รู้จักในเครือข่ายและเป็นการยกย่องผู้รู้ของแต่ละชุมชนให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น และณพวิญญา ตริวิทย์ (2551) กล่าวว่าแหล่งการเรียนรู้ในระบบฐานข้อมูลจะช่วยให้สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทำให้ได้ข้อมูลที่จัดเก็บไว้แล้วออกมาแสดงได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ชัดเจน

3. จากการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ป่าชุมชนโนนชาด พบว่า ชาวบ้านในชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของป่าเนื่องจากเป็นแหล่งหาเก็บอาหารป่าทำให้ชาวบ้านมีรายได้ และได้รับประโยชน์จากป่าเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากป่าชุมชนโนนชาดมีบริเวณพื้นที่มาก จึงไม่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางศึกษาพันธุ์ไม้ได้ครอบคลุม

ทั้งหมด จึงได้ร่วมกันกำหนดเส้นทางศึกษาตามสภาพพื้นที่และระยะทางที่เหมาะสมโดยทำการติดป้ายตามจุดหรือพันธุ์ไม้ที่กำหนด เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของบุคคลที่แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่ส่งเสริมด้านการเรียนการสอนแก่นักเรียนหรือครูเพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์จริงได้ ซึ่งชาเวอร์ (Shaver 1991) กล่าวว่าชุมชนมีแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าในการสอนการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้เด็กเกิดเกิดความสนใจและทำให้เด็กได้รับประสบการณ์จริงสอดคล้องกับ สุนิสา วิชัยวงศ์ (2549) กล่าวถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความสนใจชอบเพราะไม่จำเจอยู่กับการเรียนรู้ในห้องเรียนได้เรียนรู้โดยได้รับประสบการณ์ตรง นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น มีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ และประมวลเจริญยิ่ง และคนอื่นๆ (2551) กล่าวว่าป่าชุมชนจะมีกลุ่มคนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้จากหลากหลายหลายทางชีวภาพ และครูในโรงเรียนใกล้เคียงป่าชุมชนได้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้ามาเรียนรู้ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างคนรุ่นหลังให้เห็นคุณค่าของป่าที่เป็นทั้งแหล่งการเรียนรู้ แหล่งอาหาร แหล่งสมุนไพร แหล่งพักผ่อนหย่อนใจเพื่อให้ป่าอยู่ได้อย่างยั่งยืน และชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าได้อย่างคุ้มค่า และเห็นคุณค่าของป่าไปถึงรุ่นลูกหลานสืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความสนใจ ความต้องการ และให้ตระหนักถึงความจำเป็นของการเป็นชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องอาศัยผู้นำชุมชน

หรือบุคคลที่ชุมชนให้การยอมรับนับถือเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมจะทำให้การเข้าถึงชุมชน และเกิดการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้รวดเร็วขึ้น

2. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนนั้นหน่วยงานในพื้นที่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนให้การสนับสนุนงบประมาณ และมีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอย่างยั่งยืน

3. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้านในทุกๆ ด้านด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้แก่เยาวชนรุ่นหลังให้ได้สืบทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน และจัดการฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน กระตุ้นให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- ฉกัญญา ตรีวิทย์. (2551). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับงานหัตถกรรมพื้นบ้านล้านนาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์. (2551). การเข้าสู่สังคมฐานความรู้ ชุมชนด้วยการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารห้องสมุด, 52(2), 8-16.
- ณัฐนันท์ ยอดธนันชัย. (2552). ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการแนะแนวการศึกษาอาชีพชีวิตและสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประมวล เจริญยิ่ง และคนอื่นๆ. (2551). กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน ป่าละหอกกระสัง ตำบลเขาดอกอำเภอบริรักษ์ จังหวัดบุรีรัมย์.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ไพศาล กาญจนวงศ์, อาภัพิพย์ มงคลเทพ และจรงค์ บัวลอย. (2552). รายงานผลการวิจัยการจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ศิริภรณ์ ภิญโญโชติ. (2549). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบุกตำบลห้วยไร่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>.

สิริพันธ์ รุ่งวิชานีวัฒน์ และอับดุลซาริม หมัดสุ. (2552). "สารสนเทศที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านทางการแพทย์แผนไทย : กรณีศึกษาอำเภอกอโพธิ์ จังหวัดปัตตานี." วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(1), 133-157.

- สุนิสา วิชัยวงษ์. (2549). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน. การศึกษาอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Shaver, James P. (1991). **Handbook of Research on Social Studies Teaching and Learning**. New York: Macmillan.

การใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

พัชรี แซ่เล่า¹

ทัศน หาญพล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้และเปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด และปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุด ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ซึ่งศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 13 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 504 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นที่มีการใช้ในระดับมาก คือ ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องสมุดโรงเรียน และนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนโดยรวมและรายข้อทุกข้อแตกต่างกัน ด้านการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการใช้ในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ แผ่นวีซีดี หรือแผ่นดีวีดี ภาพยนตร์ แผ่นซีดีเพลง และหนังสือแบบเรียน และด้านปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ต่างขนาดกัน และระดับชั้นต่างกันประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยรวมทั้งหมดแตกต่างกัน (2) ผลการเปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด และปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุด ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน พบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนต่างขนาดกันมีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน การใช้ทรัพยากรในห้องสมุดและประสบปัญหาในการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก/กลางมีการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการใช้ทรัพยากรในห้องสมุดและประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ส่วนนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้ทรัพยากรในห้องสมุดและประสบปัญหาในการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ส่วนนักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประสบปัญหามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

คำสำคัญ : แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโรงเรียน นักเรียนมัธยมศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาโท แผนกวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² อ.บ., อ.ม.(บรรณารักษศาสตร์) M.A (Library Science) Ph.D. (Educational Media) University of Missouri, Columbia, USA. รองศาสตราจารย์ประจำ แผนกวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

The Use of Learning Resources by The Fourth Level Students of the School Under Phitsanulok Educational Service Area Office 1

Patcharee Saelao¹

Tassana Hanpol²

Abstract

The purposes of this study were to study and compare the use of learning resources, school library resources, and the problems on the use of information resources of the school library by the fourth-level secondary school students under the Phitsanulok Educational Service Area Office classified by school size and class levels.

The samples were 504 fourth-level secondary school students (Grades 4-6) who studied in the first semester of the 2011 academic year from 13 public schools under the office of Phitsanulok Educational Service Area Office 1. The research tool was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, means, standard deviation, one-way ANOVA and Scheffe's pairwise comparison method.

The research findings were that (1) the students used school learning resources overall at a moderate level, excepting 2 items that were used at a high level. These were the computer room and school library respectively. Students who studied in different school sizes used school learning resources and community learning resources differently, both overall and in each item. Regarding information resources, the students used them overall at a moderate level. Considering each item, it was found that the first three types that were used at a high level were VCD or DVD movies, musical CDs and text-books respectively. Regarding the problems in using school library information services, they were used overall at a moderate level. Students who studied in different school sizes and different class levels found the problems in using information resources in the school library overall differently. (2) The results of the comparison of school learning resources, information resources in the library and problems in using school library information resources by the fourth-level secondary school students classified by school sizes and class levels found that students who studied in different school sizes used both school learning resources and community learning resources, school library resources and faced the problems on the use of information resources of the school library significantly different at .05. Students in small/medium school sizes used learning resources both in school and community, used school library resources and faced the problems on the use of information resources of the school library much more than large and extra large school sizes. But students in large school sizes used the school library resources and faced the problems on the use of information resources of the school library much more than extra large school sizes. Students who studied in different class levels faced the problems in using school library information resources overall significantly different at .05. Mathayomsuksa 4 students faced the problems much more than Mathayomsuksa 6 students.

Keywords: School Learning Resources, Information Resources in the School Library, Mathayomsuksa Students

¹ Master Degree Student of Information Science, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University

² B.A., M.A. (Library Science), M.A. (Library Science), Ph.D. (Educational Media) University of Missouri, Columbia, USA. Associate Professor of Department of Information Science, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ของกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายจัดแหล่งวิชาการขึ้น โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้สนับสนุนจัดแหล่งวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น การเรียนรู้ในปัจจุบันเน้นแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นการจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยทุกคนเท่าเทียมกัน เพื่อให้มีความพร้อมและความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับทุกๆ คน และเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดเนื้อหาที่เป็นที่น่าสนใจ ผู้เรียนมีโอกาสมือปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาโดยใช้หลักการและปลูกฝังศีลธรรมจรรยา การจัดการศึกษาแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ (จ่านงค์ หอมแยม ม.ป.ป.: 57)

จากฐานนโยบายการศึกษาดังกล่าวได้มีการกล่าวถึงการจัดการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยตนเองและนำเทคโนโลยีมาพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนให้ความสำคัญในการจัดแหล่งเรียนรู้ โดยกำหนดให้มีการจัดเครือข่ายการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลข่าวสาร

สารสนเทศ ความรู้ และบริการด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน รวมถึงการจัดเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องจากแหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นแหล่งที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ตามอัธยาศัย ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้า เสริมความรู้ ความคิด วิทยาการและประสบการณ์แก่ผู้เรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจะทำให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความสามารถในการใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาพัฒนาให้เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ตลอดชีวิต (สิริยุพา ศกุนตะเสถียร 2545: 2)

การดำรงชีวิตของคนจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้จึงเป็นครองของชีวิตที่เกิดขึ้นได้ทุกแห่งทุกเวลาต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต เริ่มจากการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียน สถาบันศาสนา แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ กว้างไกล ครอบคลุมสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลก (บุญธรรม ปานเพชร 2546: 240)

แหล่งการเรียนรู้จำแนกเป็นแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนและแหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน อาทิ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน อาทิ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ ศูนย์กีฬา เป็นต้น

สภาพสังคมในปัจจุบันสารสนเทศได้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ดังนั้น แหล่งการเรียนรู้ภายในที่สำคัญ คือ ห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งสะสมสารสนเทศที่มีคุณค่า มีประโยชน์ จึงควรจัดและให้บริการในลักษณะที่เป็นห้องสมุดแห่งการเรียนรู้ มุ่งส่งเสริมและนำคน

ในสังคมให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ถือเป็นแหล่งความรู้ที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้และเกิดเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอสารสนเทศไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ห้องสมุดจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นแหล่งรวบรวมวิทยาการต่างๆ ที่อาจารย์ และนักเรียนสามารถเข้ามาค้นคว้าหาความรู้ เลือกอ่านหนังสือได้โดยอิสระตามความสนใจของแต่ละบุคคล ช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โดยศึกษาและเปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด และปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน บรรณารักษ์ ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอพร้อมด้วยทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน ครูผู้สอน และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และระดับชั้นเรียน

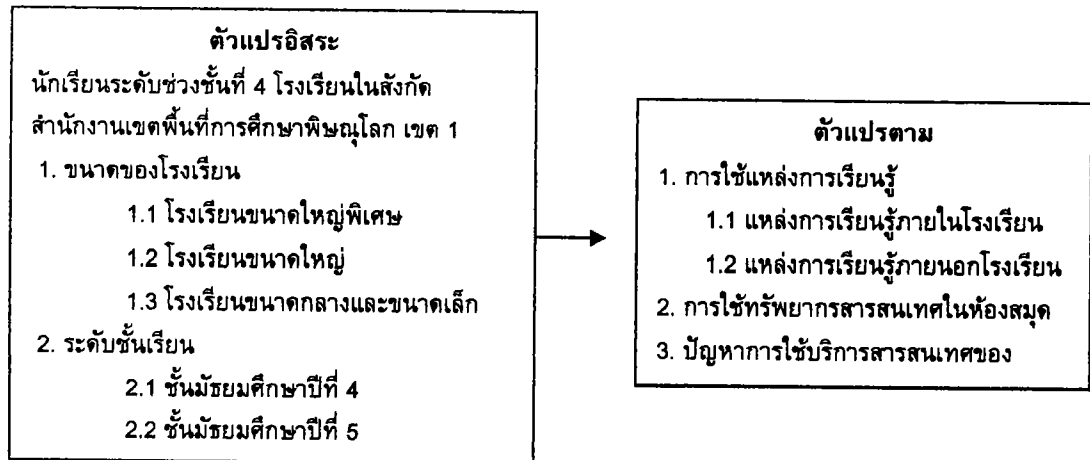
3. เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

4. เพื่อเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน

5. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

6. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดแตกต่างกัน
6. นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดแตกต่างกัน

7. นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดแตกต่างกัน
8. นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันมีปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ครอบคลุม อำเภอเมือง อำเภอบางระกำ ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาล 13 โรงเรียน มีนักเรียนปีการศึกษา 2554 รวมกันทั้งสิ้น 8,491 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่สุ่มมาจากประชากรข้างต้น จำนวนไม่น้อยกว่า 367

คน ตามตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของ เครซี และมอร์แกน (พวา พันธุ์เมฆา และสุจิตรา หังสพฤกษ์ 2545: 204) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น โควต้าตามขนาดของโรงเรียน และระดับชั้นเรียน จากการกำหนดนักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษชั้นละ 20 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ชั้นละ 30 คน และโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ชั้นละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 552 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งการเรียนรู้ที่ให้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศแก่นักเรียน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งการเรียนรู้ที่จะศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

1.1 แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน หมายถึง แหล่งที่ให้บริการสารสนเทศที่ตั้งอยู่ภายในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ และอาจารย์ผู้สอน

1.2 แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน หมายถึง แหล่งที่ให้บริการสารสนเทศที่ตั้งอยู่ภายนอกโรงเรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ห้องสมุดสถาบันการศึกษาอื่น เช่น สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร ห้องสมุดวิทยาลัยพิษณุโลก ห้องสมุดโรงเรียนอื่นๆ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

2. การใช้แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง การใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด และปัญหาการใช้บริการสารสนเทศห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ที่มีขนาดของโรงเรียน และระดับชั้นเรียนต่างกัน

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงตามความต้องการของนักเรียน เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียน และใช้เป็นแนวทางในการจัดปัญหาการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายใน ปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดของนักเรียน ช่วยให้สามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการมากที่สุด

สรุปการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง "การใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1" สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด จำนวน 504 คน เป็นนักเรียนเพศชาย 179 คน เพศหญิง 325 คน

2. การใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการใช้ในระดับมาก 2 ข้อ ตามลำดับคือ ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องสมุด

โรงเรียน จากทั้งหมด 16 ข้อ ส่วนแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่มีการใช้ระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยเกิน 3.00 ขึ้นไปจากมากไปหาน้อยคือ ห้องแนะแนว ห้องสมุดสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬาและนันทนาการ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ห้องสมุดสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ห้องสมุดสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ห้องสมุดสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ห้องสมุดสาระการเรียนรู้สังคมศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม และห้องบริการอินเทอร์เน็ตภายในห้องสมุดโรงเรียนตามลำดับ

3. เปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมทั้งหมด และรายข้อทุกข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.1 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ

4. เปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่ที่พบความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดกลาง/เล็ก มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมและรายข้อมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนรายข้อมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในเรื่องต่อไปนี้ จำนวน 8 ข้อ จากทั้งหมด 16 ข้อ คือ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องแนะแนว ห้องสมุดสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ห้องสมุดสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ห้องสมุดสาระการเรียนรู้สังคมศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม ห้องสมุดสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ห้องสมุดสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และอุทยานวิทยาศาสตร์

5. เปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมทั้งหมดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.2 แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามี 2 ข้อ คือ ห้องแนะแนว และสวนพฤกษศาสตร์ที่ใช้แตกต่าง จากทั้งหมด 16 ข้อ

6. เปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน จำแนกตามระดับชั้นเรียนเป็นรายคู่ที่พบความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนในเรื่องของการใช้ห้องแนะแนวมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ต่างเพียงข้อเดียว จากทั้งหมด 16 ข้อ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้ห้องแนะแนวมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

7. การใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการใช้ในระดับมากเพียง 1 ข้อ จากทั้งหมด 18 ข้อ คือ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร ส่วนแหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนที่มีการใช้ระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยเกิน 3.00 ขึ้นไปจากมากไปหาน้อย คือ ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ร้านอินเทอร์เน็ตของเอกชน และ

ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด ตามลำดับ

8. เปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.3 แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามี 2 ข้อ คือ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร และศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ไม่แตกต่าง จากทั้งหมด 18 ข้อ

9. เปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน เป็นรายคู่ที่พบความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนโดยรวมมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก มีการใช้แหล่งการเรียนรู้รายข้อมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ 15 ข้อ จากทั้งหมด 18 ข้อ ในเรื่องต่อไปนี้ คือ ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร ห้องสมุดโรงเรียนอื่นๆ ร้านอินเทอร์เน็ตของเอกชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สวนสัตว์ วัดราชบูรณะ วัดนางพญา วัดจุฬามณี อุทยานแห่งชาติกุสอญดา อุทยานแห่งชาติน้ำตกชาติตระการ อุทยานแห่งชาติแก่งเจ็ดแคว และอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

10. เปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการใช้แตกต่างกันเพียง 2 ข้อ จากทั้งหมด 18 ข้อ คือ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และสวนสัตว์

11. การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการใช้ในระดับมาก 6 ข้อ จากมากไปหาน้อย คือ วีซีดี หรือ ดีวีดี ภาพยนตร์ ซีดีเพลง หนังสือแบบเรียน หนังสือพิมพ์ วารสารบันเทิง และหนังสืออ่านประกอบ ส่วนทรัพยากรสารสนเทศที่มีการใช้ระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยเกิน 3.00 ขึ้นไปจากมากไปหาน้อยคือ วีซีดี หรือดีวีดีเพลง คาราโอเกะ หนังสือสารคดี หนังสือเรื่องสั้น และวีซีดี หรือดีวีดีสารคดี ความรู้ หนังสือพจนานุกรมอังกฤษ-ไทย หนังสือนวนิยายไทย วารสารวิชาการ หนังสือ นวนิยายแปล ซีดี ที่เป็นส่วนประกอบของหนังสือ จุลสาร หนังสือสารานุกรมสำหรับเยาวชน หนังสือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และกฤตภาค

12. เปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโดยรวมทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.5 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามี 2 ข้อ จากทั้งหมด 20 ข้อ คือ หนังสือพิมพ์ และวีซีดี หรือดีวีดีภาพยนตร์ ที่ใช้ไม่แตกต่างกัน

13. เปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่ที่พบความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/

เล็ก มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโดยรวมมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดรายข้อมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ 11 ข้อ จากทั้งหมด 20 ข้อ ในเรื่องต่อไปนี้เป็น หนังสือสารคดี หนังสือเรื่องสั้น หนังสือสารานุกรมสำหรับเยาวชน หนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมไทย หนังสือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 วารสารวิชาการ จุลสาร กฤตภาค วิชิตี หรือ ดิวิติ สารคดี ความรู้ วิชิตี หรือดิวิติ เพลง คาราโอเกะ ซีดีที่เป็นส่วนประกอบของหนังสือ

14. เปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดจำแนกตามระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโดยรวมทั้งหมดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.6 แต่เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีการใช้แตกต่างกัน 4 ข้อ จากทั้งหมด 20 ข้อ คือ หนังสือเรื่องสั้น หนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมไทย วิชิตี หรือ ดิวิติ เพลง คาราโอเกะ และซีดีที่เป็นส่วนประกอบของหนังสือ

15. เปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด จำแนกตามระดับชั้นเรียน เป็นรายคู่ที่พบความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดรายข้อมากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเรื่องของหนังสือเรื่องสั้น วิชิตี หรือดิวิติ เพลง คาราโอเกะ และซีดีที่เป็นส่วนประกอบของหนังสือ

16. ปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านผู้ใช้บริการ รวมทั้งรายข้อทุกข้อของทั้ง 4 ด้าน ประสบปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเกิน 3.00 ขึ้นไปจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

ด้านสถานที่ ได้แก่ สถานที่ตั้งของห้องสมุดไกลเกินไป และห้องสมุดคับแคบ ที่นั่งไม่เพียงพอ

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ สมรรถนะของเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีความล่าช้า จำนวนคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ให้บริการในห้องสมุดมีจำนวนน้อย หนังสือตำราที่ตรงกับรายวิชาต่างๆ ให้บริการไม่เพียงพอ หนังสืออ่านเพิ่มเติมรายวิชาต่างๆ ให้บริการไม่เพียงพอ หนังสือเก่าล้าสมัย วิชิตี หรือ ดิวิติ ภาพยนตร์มีจำนวนน้อย วิชิตี หรือ ดิวิติ สารคดี ความรู้ มีจำนวนน้อย และซีดีที่เป็นส่วนประกอบของหนังสือมีจำนวนน้อย นิตยสารบันเทิงมีจำนวนไม่เพียงพอ หนังสืออ่านประกอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีน้อย ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ หนังสืออ่านประกอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีน้อย ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ หนังสืออ่านประกอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีน้อย ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ หนังสืออ่านประกอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในไทยมีน้อย ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และหนังสือพิมพ์มีจำนวนไม่เพียงพอ

ด้านผู้ใช้บริการ ได้แก่ ไม่มีเวลาใช้ห้องสมุด

17. เปรียบเทียบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุด จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ต่างขนาดกันประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยรวมทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.7 แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่านักเรียนประสบปัญหาเกือบทุกข้อแตกต่างกัน ยกเว้นเรื่องสมรรถนะของเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีความล่าช้า และไม่มีเวลาใช้ห้องสมุด

18. เปรียบเทียบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุด จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่ที่พบความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่า ว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก ประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยรวมมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก ประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดรายข้อมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ 8 ข้อ จากทั้งหมด 29 ข้อ ในเรื่องต่อไปนี สถานที่ตั้งห้องสมุดอยู่ไกลเกินไป โต๊ะ เก้าอี้ เก่าชำรุด หนังสืออ่านประกอบในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีมีน้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการ หนังสือตำราที่ตรงกับรายวิชาต่างๆ ให้บริการไม่เพียงพอ วิชิตี หรือดีวีดี สารคดีความรู้ มีจำนวนน้อย นักเรียนไม่มีความรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยี ห้องสมุดคับแคบที่นั่งไม่เพียงพอ ห้องสมุดมีแสงสว่างไม่เพียงพอ

19. เปรียบเทียบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดจำแนกตามระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเรียนต่างกันประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศ

ของห้องสมุด โดยรวมทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.8 แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนประสบปัญหาแตกต่างกันเพียง 2 ด้านคือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านผู้ใช้บริการ

20. เปรียบเทียบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุด จำแนกตามระดับชั้นเรียน เป็นรายคู่ที่พบความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประสบปัญหาการใช้บริการของห้องสมุดโดยรวมและรายข้อมากกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือ ประสบปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประสบปัญหาด้านผู้ใช้บริการ ประสบปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศ ในเรื่องหนังสืออ่านประกอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีน้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ด้านผู้ใช้บริการในเรื่องไม่มีความรู้ในการใช้เครื่องมือช่วยค้นทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1.1 การใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน พบว่านักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิลาลินี เทพวงศ์

(2547) ที่พบว่านักเรียนมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่นักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนในระดับมาก 2 ข้อ คือ ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องสมุดโรงเรียน การที่นักเรียนใช้ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องสมุดโรงเรียนในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนต้องการใช้ห้องคอมพิวเตอร์ ค้นหาข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการในรูปแบบสื่อออนไลน์ได้อย่างกว้างขวาง ไร้พรมแดน เป็นการเพิ่มพูนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะนักเรียนสามารถค้นคว้าได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังต้องการใช้อีเมลในการส่งงานให้กับอาจารย์ผู้สอน หรือส่งข้อมูลระหว่างเพื่อน การใช้เฟสบุ๊คในการสนทนา อัปเดตข้อมูลส่วนตัว ดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกม การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ทำการบ้าน พิมพ์งาน เป็นต้น ส่วนห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายรูปแบบไว้บริการนั้น มีประโยชน์ต่อนักเรียนในการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ และข้อมูลต่างๆ ที่ต้องการได้จากห้องสมุด เป็นแหล่งส่งเสริมการอ่าน นักเรียนส่วนใหญ่เข้ามาค้นคว้าข้อมูลประกอบการทำรายงาน ใช้บริการยืม-คืนหนังสือ ใช้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาข้อมูล หาข่าวจากหนังสือพิมพ์ในการทำรายงานวิชาภาษาไทย การเข้าเรียนในรายวิชาต่างๆ ที่ครูนำเข้าห้องสมุด นอกจากนั้นยังมีการใช้ห้องแนะแนวเนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องการปรึกษาอาจารย์แนะแนวเกี่ยวกับแนวทางในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ปรึกษาปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว เช่น ผลการเรียน ครอบครัวยุทธการศึก และแนะแนวช่องทางการประกอบอาชีพ เป็นต้น ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 ใช้ห้องแนะแนวเพื่อปรึกษาปัญหาการเรียน

การศึกษา ปัญหาส่วนตัว การรับคำแนะนำปัญหาวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ปัญหาการคบเพื่อน ปัญหาครอบครัว เช่น พ่อแม่หย่าร้าง ฐานะยากจน ตลอดจนการขอทุนการศึกษา (สัมภาษณ์ ภัฏฐา อุทธิยา 2555 นักเรียนโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม และ ภัฏฐณิชา พิมพ์จันทร์ 2555 นักเรียนโรงเรียนจ่านกร้อง เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2555)

1.2 การใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน พบว่านักเรียนมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีการใช้ในระดับปานกลาง ยกเว้นเพียง 1 ข้อ ที่มีการใช้อ้อยู่ในระดับมาก คือ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร เนื่องจากเป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เป็นโบราณสถานที่สำคัญ และเป็นปูชนียวัตถุของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ประชาชนคนไทยส่วนแหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนที่มีการใช้ระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยเกิน 3.00 ขึ้นไปจากมากไปหาน้อย คือ ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ร้านอินเทอร์เน็ตของเอกชน และห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด เนื่องจากศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นตำนานประวัติศาสตร์ไทย และเป็นถิ่นกำเนิดของพระนเรศวร ดังนั้น นักเรียนจึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทย ความเป็นมา ประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ปลุกฝังการรักสถาบันมหากษัตริย์ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ส่วนร้านอินเทอร์เน็ตของเอกชน นักเรียนส่วนใหญ่ใช้บริการหลังจากเลิกเรียนแล้ว เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมทำรายงาน เล่นเกมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การสนทนาออนไลน์ เล่นเกม พิมพ์งาน สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต อีกทั้งรายได้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 5,000-10,000 บาท สามารถสนับสนุน

นักเรียนให้ใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตของเอกชนในการค้นหาข้อมูลได้ เป็นต้น ส่วนการใช้ห้องสมุดประชาชนนั้นเนื่องจากบ้านของนักเรียนแต่ละคนจะอยู่ในชุมชนใกล้กับห้องสมุดประชาชนจึงทำให้สะดวกในการใช้บริการด้านต่างๆ เช่น การอ่านหนังสือ การใช้อินเทอร์เน็ต นัดกลุ่มเพื่อน ดิวหนังสือ การใช้เฟสบุ๊ค เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาสินี เทพวงศ์ (2547) ที่พบว่านักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ระดับปานกลาง 2 ข้อได้แก่ ร้านเอกชนที่บริการอินเทอร์เน็ต และอินเทอร์เน็ตที่บ้าน (สัมภาษณ์ณัฐธิดา อุตริยา 2555 นักเรียนโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม และ ณัฐธิดา พิมพ์จันทร์ 2555 นักเรียนโรงเรียนจ่านกร้อง เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2555)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน

2.1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.1 โดยนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดกลาง/เล็ก มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ และนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็กมีแหล่งการเรียนรู้จำกัดทำให้นักเรียนต้องแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความถี่ในการใช้แหล่งการเรียนรู้มากกว่าเมื่อ

เปรียบเทียบกับนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ที่มีแหล่งการเรียนรู้มากกว่าและอยู่ใกล้แหล่งการเรียนรู้มากกว่าทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้น้อยกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาสินี เทพวงศ์ (2547) ที่พบว่านักเรียนโรงเรียนขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนรายวิชาต่างๆ และเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมของนักเรียนโดยรวมแตกต่างกัน โดยนักเรียนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีการใช้มากกว่านักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

2.2 จำแนกตามระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนโดยรวมทั้งหมดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.2 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในแตกต่างกัน 2 ข้อคือ ห้องแนะแนว และสวนพฤกษศาสตร์ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนในเรื่องของการใช้ห้องแนะแนวมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในช่วงใกล้จะจบการศึกษาจึงต้องการใช้ห้องแนะแนวเพื่อรับคำปรึกษาจากอาจารย์แนะแนวในเรื่องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรือการประกอบอาชีพ ตลอดจนคำปรึกษาแนะนำในเรื่องอื่นๆ ตามที่นักเรียนต้องการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการใช้ในระดับมาก 6 ข้อ ตามลำดับคือ วิชิตี หรือ ดีวีดี ภาพยนตร์ ซีดี เพลง หนังสือแบบเรียน หนังสือพิมพ์ วารสารบันเทิง และหนังสืออ่านประกอบ แสดงให้เห็นว่านักเรียนโดยเน้นความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ ก่อน แล้วจึงตามด้วยวิชาการโดยค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชนันท์ พลเวียงพล (2543) ที่พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่นักเรียนใช้มากที่สุดคือ หนังสือ

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

4.1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโดยรวมทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.5 เมื่อพิจารณาการเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่มีการใช้แตกต่างกันยกเว้นเพียง 2 ข้อ คือ หนังสือพิมพ์ และวิชิตี หรือ ดีวีดี ภาพยนตร์ ที่ใช้ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโดยรวมมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องจากทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโรงเรียน

ขนาดกลาง/เล็ก มีจำนวนจำกัด ทำให้นักเรียนต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดบ่อยกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ แต่ที่มีการใช้ไม่แตกต่างกัน 2 ข้อ คือ หนังสือพิมพ์ และ วิชิตี หรือ ดีวีดี ภาพยนตร์ อาจมีสาเหตุเนื่องจากห้องสมุดมีหนังสือพิมพ์บริการเป็นประจำทุกวัน และนักเรียนต้องการรู้ข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์จากหนังสือพิมพ์เหมือนกัน นอกจากนี้ช่วงอายุของนักเรียนซึ่งอยู่ในวัยเดียวกันจึงมีความสนใจเหมือนกัน ในเรื่องวิชิตี หรือ ดีวีดี ภาพยนตร์ ชอบฟังเพลง และนักเรียนสามารถยืมไปดูที่บ้านได้ จึงทำให้การใช้ไม่แตกต่างกัน

4.2 จำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่านักเรียนที่ศึกษาระดับชั้นเรียนต่างกันมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโดยรวมทั้งหมดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.6 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่ามีการใช้แตกต่างกัน 4 ข้อ คือ หนังสือเรื่องสั้น หนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมไทย วิชิตี หรือ ดีวีดี เพลง คาราโอเกะ และซีดีที่เป็นส่วนประกอบของหนังสือ โดยนักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดรายช้อมูลมากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเรื่องของหนังสือเรื่องสั้น วิชิตี หรือ ดีวีดี เพลง คาราโอเกะ และ ซีดีที่เป็นส่วนประกอบของหนังสือ ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผ่านการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ในห้องสมุดมาแล้ว ประกอบกับใกล้จะจบการศึกษาจึงทำให้นักเรียนหันไปให้ความสนใจด้านอื่นแทน เช่น การเตรียมตัวศึกษาต่อ หรือการเตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพ เป็นต้น จึงทำให้ใช้ทรัพยากร

สารสนเทศในห้องสมุดน้อยกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4

5. วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อศึกษาปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน

5.1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่านักเรียนมีปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านผู้ให้บริการ มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อของแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับ ปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังเป็นการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยอาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้ค้นคว้าหาข้อมูลมาสอนนักเรียน นักเรียนยังไม่ได้รับการฝึกฝนให้ใช้ห้องสมุดมากเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จึงทำให้นักเรียนมีปัญหาการใช้บริการทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยรายข้อพบว่า มีข้อที่ควรนำมากล่าวถึง คือ ห้องสมุดคับแคบ ที่นั่งไม่เพียงพอ สมรรถนะของเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีความล่าช้า จำนวนคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ให้บริการในห้องสมุดมีจำนวนน้อย หนังสือตำราตรงกับรายวิชาต่าง ๆ ให้บริการไม่เพียงพอ หนังสืออ่านเพิ่มเติมรายวิชาต่าง ๆ ให้บริการไม่เพียงพอ หนังสือเก่าล้าสมัย หนังสืออ่านประกอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีน้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับงบประมาณที่ห้องสมุดได้รับ ซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะนำมาพัฒนาห้องสมุดให้ได้มาตรฐานและเป็นไปตามที่นักเรียนต้องการ ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของพยอม ยุวะสุด (2541) และวิลาสินี เทพวงศ์ (2547) ที่พบว่าหนังสือพิมพ์ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ห้องสมุดมีขนาดเล็กคับแคบ ส่วนในด้านผู้ให้บริการนั้น พบว่า ไม่มีเวลาใช้ห้องสมุดที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการเรียนการสอนในห้องเรียนจึงทำให้นักเรียนไม่มีเวลาที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด

5.2 จำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่าการเปรียบเทียบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดตามตัวแปรระดับชั้นเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.8 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนประสบปัญหาแตกต่างกันเพียง 2 คือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านผู้ให้บริการ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยรวมมากกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 อาจมีสาเหตุเนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นช่วงเริ่มต้นการศึกษาในระดับมัธยมปลายทำให้มีความต้องการค้นคว้าเข้าใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เพื่อใช้ประกอบในการเรียนทำให้ประสบปัญหามากกว่า

6. วัตถุประสงค์ข้อที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน

6.1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยรวมทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.7 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนประสบปัญหาเกือบทุกข้อแตกต่างกัน ยกเว้นเรื่องสมรรถนะของเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีความล่าช้า และไม่มีเวลาใช้ห้องสมุด นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก ประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยรวมมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก ประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดรายข้อมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ในเรื่องต่อไปนี สถานที่ตั้งห้องสมุดอยู่ไกลเกินไป โต๊ะ เก้าอี้ เก้าอี้ชำรุด หนังสืออ่านประกอบในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีมีน้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการ หนังสือตำราที่ตรงกับรายวิชาต่างๆ ให้บริการไม่เพียงพอ วิธีคิดหรือ ดีวีดี สารคดีความรู้ มีจำนวนน้อย นักเรียนไม่มีความรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยี ห้องสมุดคับแคบที่นั่งไม่เพียงพอ ห้องสมุดมีแสงสว่างไม่เพียงพอทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง/เล็ก มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ เพื่อใช้ประกอบการเรียน และมีความสนใจแสวงหาความรู้จึงทำให้ประสบปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศมากกว่า

6.2 จำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่านักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นเรียนต่างกันประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4.8 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนประสบปัญหาแตกต่างกันเพียง 2 ด้านคือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านผู้ใช้บริการ นักเรียนที่ศึกษาอยู่

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประสบปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโดยรวมมากกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความต้องการ และมีความสนใจที่จะใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดเพื่อเตรียมความพร้อมในการเริ่มต้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียน การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ตลอดจนปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีข้อควรเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด ตลอดจนบริการสารสนเทศของห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญแก่ห้องสมุดในการจัดสรรงบประมาณด้านต่างๆ อย่างเพียงพอ จัดให้มีครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ และสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

1.2 ข้อเสนอแนะต่อครูผู้สอน

ครูบรรณารักษ์ และผู้ปกครอง

ครูผู้สอน ครูบรรณารักษ์ ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน ควรร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน และนำความรู้ที่ได้จากแหล่งการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 ข้อเสนอแนะต่อบรรณารักษ์

บรรณารักษ์ควรจัดทำทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดให้เพียงพอต่อความต้องการ ควรเสนอรายชื่อหนังสือให้กับคณะครูในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ เพื่อร่วมกันคัดเลือกหนังสือให้ตรงกับความต้องการ และความสนใจของครูและนักเรียน บรรณารักษ์และครูผู้สอนรายวิชาต่างๆ ควรร่วมมือกันนำนักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดโดยครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน ควรจัดทำตารางการเข้าใช้ห้องสมุดให้กับนักเรียนระดับชั้นต่างๆ บรรณารักษ์ควรจัดบริการด้านต่างๆ ทั้งด้านวิชาการและความบันเทิงให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนในสังกัดอื่น เช่น โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนเอกชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จำนง หอมแย้ม (ม.ป.ป.) ความรู้เกี่ยวกับ

กฎหมายและระเบียบที่ใช้ในการปฏิบัติ

ราชการ. กรุงเทพมหานคร ไอเอ็ดพับลิชชิง

ณัฐธินิศา พิมพ์จันทร์ (2555, 21 สิงหาคม)

นักเรียนโรงเรียนจ่านกร้อง สัมภาษณ์โดย

พัชรี แซ่เล่า โรงเรียนจ่านกร้อง ตำบล

ในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ณัฐฐา อุตริยา (2555, 21 สิงหาคม) นักเรียน

โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม สัมภาษณ์โดย

พัชรี แซ่เล่า โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ณิชนันท์ พลเวียงพล (2543). องค์ประกอบที่มี

ความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดของ

นักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนอุดรพิทยา

นุกูล จังหวัดอุดรธานี, การศึกษาอิสระ

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญธรรม ปานเพชร (2546) การใช้แหล่งการเรียนรู้
ในชุมชนของโรงเรียนประถม
ศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา
จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา บัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏ
สุรินทร์

พยอม ยุวะสุด (2541) การใช้ห้องสมุดและ
สารสนเทศของนักเรียนในระดับมัธยม
ศึกษาตอนปลาย ในอำเภอเมือง เขต
การศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พวา พันธุ์เมฆา และสุจิตรา หังสพฤกษ์ (2545)

“การออกแบบการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์”

ใน ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยทาง
สารสนเทศศาสตร์ หน่วยที่ 3 นนทบุรี
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) พจนานุกรม ฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพ-
มหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

----- . (2531) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตย
สถาน พ.ศ.2531 กรุงเทพมหานคร นานมี
บุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์

วิลาสินี เทพวงศ์ (2547) การใช้แหล่งการเรียนรู้

ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียน

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศ

ศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

สิริยุพา ศกุนตะเสถียร (2545) การบริหารการใช้

แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของ

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ

ศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

การใช้สารสนเทศของ นักศึกษา และอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เพ็ญรุ่ง แแบ่งใส¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศ ปริมาณการใช้สารสนเทศ ปัญหาการใช้สารสนเทศ และความต้องการบริการสารสนเทศ และเปรียบเทียบปริมาณการใช้สารสนเทศ ปัญหาการใช้สารสนเทศ และความต้องการบริการสารสนเทศ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ จำนวน 515 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า (1) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ ส่วนใหญ่ มีความถี่ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการ เดือนละครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าใช้บริการมาก คือ เวลา 12.01–14.00 น. นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา มีจุดประสงค์ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการ อันดับแรกเหมือนกันคือ เพื่อค้นคว้ารายงาน วิทยานิพนธ์ ส่วนอาจารย์มีจุดประสงค์อันดับแรก คือเพื่อค้นคว้าข้อมูลในการเตรียมการสอน วิธีค้นหาทรัพยากรสารสนเทศในสำนักวิทยบริการ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ ส่วนใหญ่ ค้นจากคอมพิวเตอร์ในสำนักวิทยบริการ (2) ปริมาณการใช้สารสนเทศ พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา มีปริมาณการใช้สารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้มากที่สุดได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย ตำราภาษาไทย และวิทยานิพนธ์ ส่วนอาจารย์มีปริมาณการใช้สารสนเทศโดยรวมในระดับน้อย ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้มากที่สุดได้แก่ หนังสือตำราภาษาไทย หนังสือพิมพ์ภาษาไทย และตำราภาษาต่างประเทศ (3) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ประสบปัญหาโดยรวมในระดับปานกลาง แต่ปัญหาที่ประสบในระดับมากที่สุดได้แก่ หนังสือที่มีอยู่เนื้อหาไม่ทันสมัย คอมพิวเตอร์ที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ทันสมัย ช้ามาก และวิทยานิพนธ์มีน้อย (4) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มีความต้องการโดยรวมในระดับปานกลางข้อที่มีความต้องการมากที่สุดอันดับแรก ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา คือ บริการรายชื่อหนังสือใหม่บนเว็บไซต์ ส่วนข้อที่อาจารย์ต้องการมากที่สุด อันดับแรก คือ บริการแจ้งเตือน และทวงหนังสือค้างส่ง (5) เปรียบเทียบการใช้สารสนเทศ จำแนกตามตัวแปร พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา มีปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ มากกว่าอาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ มากกว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความต้องการบริการสารสนเทศมากกว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การใช้สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์) อาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Information Use by Student and Faculty at Phranakhon Rajabhat University

Penrung Paengsai¹

ABSTRACT

The research objectives were two-fold. First, it aimed to investigate the state of information use, the quantity and problems of information use, as well as the need for information services by faculty, undergraduate and graduate students at Phranakhon Rajabhat University, and second, to compare use, problems, and need for service. The subjects comprised 515 faculty, undergraduate and graduate students of Phranakhon Rajabhat University. A questionnaire was administered.

The results were as follows: (1) It was found that faculty as well as undergraduate and graduate students used the library once a month at 12.01 p.m.–14.00 p.m. The purpose of undergraduate and graduate student use was to do their report, thesis whereas that of faculty was to prepare their courses. As to how information was accessed, it showed that all of them searched using OPAC at the library. (2) It illustrated that undergraduate and graduate students use was at a moderate level. The most used information resources were Thai newspapers, Thai textbooks and thesis. Faculty use was at a low level. The most used information resources were Thai textbooks, Thai newspapers, and English textbooks. (3) It was found that undergraduate, graduate student and faculty use was at a moderate level. The problems, found at a high level, were out-of-date textbooks, slow internet access, and a small amount of theses. (4) It showed that use by undergraduate and graduate students as well as by faculty was at a moderate level. The greatest need by undergraduate and graduate students was for book new arrival on the library website, while that of faculty was alert of book return and overdue book return. (5) Comparing information use, it was found that undergraduate and graduate students significantly gained more information use at .05 level than did faculty. Graduate students had significantly more problems concerning information use at .05 level than did undergraduate students and faculty. Faculty and graduate students had significantly more need for information at .05 level than did undergraduate students.

Keywords: Information use, Phranakhon Rajabhat University

¹ M.A. (Library and Information Science), Lecturer of Library and Information Science Program , Faculty of Humanities and Social Sciences Phranakhon Rajabhat University .

บทนำ

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีภารกิจหลักในการส่งเสริมการเรียนการสอน การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และบริการทางวิชาการ แก่สถาบัน อุดมศึกษาทุกระบบการศึกษาและสังคม ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต (ทพวงมหาวิทยาลัย 2544) ห้องสมุดจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน เนื่องจากห้องสมุดเป็นแหล่งสะสมองค์ความรู้ หรือคลังทางปัญญา ที่สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเป็นสำคัญ การดำเนินงานในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จึงต้องมีการพัฒนาให้ทันกับความก้าวหน้าใหม่ๆ ในโลกปัจจุบัน โดยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบ ในทุกสาขาวิชา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาช่วยดำเนินการ และจัดการงานของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น นักศึกษาจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่าที่จะเป็นเพียงผู้รับความรู้จากอาจารย์ในห้องเรียน ดังนั้นนักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเสริมหรือขยายความรู้ที่ได้รับจากอาจารย์ผู้สอน และต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อใช้ประกอบการทำรายงานในรายวิชาต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งเพื่อติดตามข่าวสาร และเพิ่มพูนความรู้ที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาถือว่าเป็นการจัดการศึกษาระดับสูง ที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่าเรียนในห้องเรียน และให้รู้จักคิดวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาเสริมสร้างสติปัญญาของตนเอง หรือแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยตนเองเป็นสำคัญ โดยมีอาจารย์คอยให้คำแนะนำ นอกจากนี้หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ของสถาบันการศึกษาล้วนใหญ่

กำหนดให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เพื่อเป็นการเสริมความรู้ความสามารถในการทำวิจัย ซึ่งนักศึกษาจะต้องศึกษาค้นคว้าสารสนเทศอย่างลึกซึ้ง ส่วนอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ เจตคติและแนวคิดที่ถูกต้องให้แก่นักศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการหรือ เทคนิคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนอยู่เสมอ นอกจากนี้อาจารย์ยังมีงานด้านการวิจัย และผลิตผลงานทางวิชาการต่างๆ อีกด้วย อาจารย์จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา แหล่งความรู้ที่สำคัญที่สุดของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาคือห้องสมุดหรือสำนักวิทยบริการ ซึ่งถือว่าเป็นคลังความรู้ หรือห้องปฏิบัติการทางปัญญาจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงความแข็งแกร่งทางวิชาการ และความก้าวหน้าของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาผู้ใช้เกี่ยวกับสภาพการใช้สารสนเทศ ปริมาณการใช้สารสนเทศ ความต้องการใช้สารสนเทศ รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคในการใช้สารสนเทศ เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ไปปรับปรุงพัฒนางานของห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด ในฐานะที่ผู้วิจัยทำหน้าที่สอนในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และช่วยปฏิบัติงานในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จึงสนใจที่จะศึกษาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ซึ่งเป็นผู้ใช้กลุ่มใหญ่ที่สุด ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ ไปใช้เป็นแนวทางใน

การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ และจัดบริการสารสนเทศ ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน และความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์
2. เพื่อศึกษาปริมาณการใช้สารสนเทศ ปัญหาการใช้สารสนเทศและความต้องการบริการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์
3. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้สารสนเทศ ปัญหาการใช้สารสนเทศและความต้องการบริการสารสนเทศ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นและแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 515 คน จำแนกเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี 328 คน ระดับบัณฑิตศึกษา 107 คน และอาจารย์ 80 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามการใช้สารสนเทศของนักศึกษา และอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับและแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 515 คน เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2551 ถึงวันที่ 27 มีนาคม 2551

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า F-test

ผลการวิจัย

1. สภาพการใช้สารสนเทศ พบว่า

1.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ส่วนใหญ่มีความถี่ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการ เดือนละครั้ง รองลงมา คือ เดือนละ 2-3 ครั้ง และสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

1.2 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ส่วนใหญ่ช่วงเวลาในการเข้าใช้บริการมากคือเวลา 12.01-14.00 น. รองลงมาคือเวลา 14.01-16.00 น. และเวลา 16.01-18.00 น. ตามลำดับ

1.3 จุดประสงค์ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการ

1.3.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีจุดประสงค์ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการมาก 3 อันดับแรก คือ เพื่อค้นคว้ารายงาน วิทยานิพนธ์ รองลงมา คือ สืบค้นข้อมูลออนไลน์ และอ่านหนังสือทั่วไป

1.3.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีจุดประสงค์ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการมาก 3 อันดับแรก คือ เพื่อค้นคว้ารายงาน วิทยานิพนธ์ รองลงมา คือ ยืม-คืน ทรัพยากรสารสนเทศ และอ่านวารสาร นิตยสาร

1.3.3 อาจารย์ มีจุดประสงค์ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการมาก 3 อันดับแรก คือ เพื่อค้นคว้าข้อมูลในการเตรียมสอน รองลงมา คือ ยืม-

คืน ทรัพยากรสารสนเทศ และค้นคว้าข้อมูลในการผลิตตำรา เอกสารการสอน บทความทางวิชาการ

1.4 วิธีค้นหาทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ ในสำนักวิทยบริการ

1.4.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ ค้นจากคอมพิวเตอร์ในสำนักวิทยบริการ รองลงมาคือ ค้นจากคอมพิวเตอร์นอกสำนักวิทยบริการ (ผ่านอินเทอร์เน็ต) และสำรวจตามชั้นหนังสือ วารสาร ด้วยตนเอง

1.4.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนใหญ่ค้นจากคอมพิวเตอร์ในสำนักวิทยบริการ รองลงมาคือ สำรวจตามชั้นหนังสือ วารสารด้วยตนเอง และค้นจากคอมพิวเตอร์นอกสำนักวิทยบริการ (ผ่านอินเทอร์เน็ต)

1.4.3 อาจารย์ ส่วนใหญ่ ค้นจากคอมพิวเตอร์ในสำนักวิทยบริการ และสำรวจตามชั้นหนังสือ วารสารด้วยตนเองเท่านั้น รองลงมาคือ สอบถามจากบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่สำนักวิทยบริการ

2. ปริมาณการใช้สารสนเทศ พบว่า

2.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีปริมาณการใช้สารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกตามทรัพยากรสารสนเทศที่มีในสำนักวิทยบริการ กับฐานข้อมูลออนไลน์ที่ สกอ. บอกรับ พบว่า นักศึกษาใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีในสำนักวิทยบริการโดยรวมในระดับปานกลาง ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้มาก 3 อันดับแรก ได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย หนังสือตำราภาษาไทย และหนังสือทั่วไปภาษาไทย แต่เทปบันทึกเสียงมีการใช้ในระดับน้อย ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ที่ สกอ. บอกรับ มีปริมาณการใช้โดยรวมในระดับน้อย และมีการใช้ในระดับน้อยทุกฐานข้อมูล

2.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีปริมาณการใช้สารสนเทศโดยรวมในระดับปาน

กลาง เมื่อพิจารณาจำแนกตามทรัพยากรสารสนเทศที่มีในสำนักวิทยบริการกับฐานข้อมูลออนไลน์ที่ สกอ. บอกรับ พบว่านักศึกษาใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีในสำนักวิทยบริการโดยรวมในระดับปานกลาง ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ในระดับมาก 4 รายการ คือ วิทยานิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ เอกสารการวิจัยต่างๆ หนังสืออ้างอิงภาษาไทย และหนังสือตำราภาษาไทย ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ที่ สกอ. บอกรับ มีปริมาณการใช้โดยรวมในระดับปานกลาง ยกเว้น IEEE/IEE มีการใช้ในระดับน้อย

2.3 อาจารย์มีปริมาณการใช้สารสนเทศโดยรวมในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจำแนกตามทรัพยากรสารสนเทศที่มีในสำนักวิทยบริการ กับฐานข้อมูลออนไลน์ ที่ สกอ. บอกรับ พบว่าอาจารย์ใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีในสำนักวิทยบริการในระดับน้อย ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ในระดับมาก คือหนังสือตำราภาษาไทย รองลงมา หนังสือพิมพ์ภาษาไทย และตำราภาษาต่างประเทศ ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ที่ สกอ. บอกรับ มีปริมาณการใช้โดยรวมในระดับน้อยที่สุด ฐานข้อมูลที่มีการใช้ในระดับน้อยได้แก่ Pro Quest H.W.Wilson และ Lexis Nexis นอกจากนั้นมีการใช้ในระดับน้อยที่สุด

3. ปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า

3.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ด้านทรัพยากรสารสนเทศมีปัญหา 3 อันดับแรก คือ สื่อสื่อดิจิทัลเก่าไม่ทันสมัย หนังสือที่มีอยู่เนื้อหาไม่ทันสมัย และการจัดเรียงหนังสือบนชั้นสลับกันยากแก่การค้นหา ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหาในระดับมาก คือ คอมพิวเตอร์ให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ทันสมัย ช้ามาก ข้อที่มี

ปัญหาในระดับปานกลาง 3 อันดับแรก คือ คอมพิวเตอร์ที่ให้บริการอินเทอร์เน็ต มีจำนวนไม่เพียงพอ คอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งานไม่ทันสมัย และ คอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งานจำนวนไม่เพียงพอ ด้านบุคลากรมีปัญหามาก 3 อันดับแรก คือ เจ้าหน้าที่ขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการ เจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ไม่เต็มใจให้บริการ

3.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประสบปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีปัญหาในระดับมาก คือ หนังสือที่มีอยู่มีเนื้อหาไม่ทันสมัย หนังสืออ้างอิงมีน้อย และวิทยานิพนธ์มีน้อย ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหาในระดับมาก คือ เครื่องถ่ายเอกสารมีจำนวนไม่เพียงพอ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ทันสมัย ซ้ำมาก และคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งานจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนด้านบุคลากร มีปัญหามาก 3 อันดับแรกคือ เจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการให้บริการ เจ้าหน้าที่ขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ไม่เต็มใจให้บริการ

3.3 อาจารย์ ประสบปัญหา การใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ด้านทรัพยากรสารสนเทศมีปัญหามาก คือ หนังสือที่มีอยู่มีเนื้อหาไม่ทันสมัย หนังสืออ้างอิงมีน้อย และวิทยานิพนธ์มีน้อย ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีปัญหามากคือ เครื่องถ่ายเอกสารมีจำนวนไม่เพียงพอ คอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ อินเทอร์เน็ตไม่ทันสมัย ซ้ำมาก และคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งานจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนด้านบุคลากร มีปัญหามาก 3

อันดับแรกคือ เจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการให้บริการ เจ้าหน้าที่ขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ไม่เต็มใจให้บริการ

4. ความต้องการบริการสารสนเทศ พบว่า

4.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความต้องการบริการสารสนเทศต่างๆ โดยรวมในระดับปานกลางข้อที่มีความต้องการมาก 3 อันดับแรกคือ บริการรายชื่อนหนังสือใหม่บนเว็บไซต์ บริการสารบัญวารสารใหม่บนเว็บไซต์ และบริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์

4.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความต้องการบริการสารสนเทศต่างๆ โดยรวมในระดับปานกลาง ข้อที่มีความต้องการมาก 3 อันดับแรกคือ บริการรายชื่อนหนังสือใหม่บนเว็บไซต์ บริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ และบริการให้คำปรึกษาการเขียนการอ้างอิง และบรรณานุกรม

4.3 อาจารย์มีความต้องการบริการสารสนเทศต่างๆ โดยรวม ในระดับปานกลาง ข้อที่มีความต้องการมาก 4 อันดับแรก คือ บริการแจ้งเตือน และทวงหนังสือค้างส่ง บริการสารบัญวารสารวิชาการใหม่บนเว็บไซต์ บริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ และบริการรายชื่อนหนังสือใหม่บนเว็บไซต์

5.เปรียบเทียบการใช้สารสนเทศ จำแนกตามนักศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษา และอาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ มีการใช้สารสนเทศ ด้านปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ และความต้องการบริการสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ดังนี้

5.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีปริมาณการใช้

ทรัพยากรสารสนเทศมากกว่าอาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ มากกว่าอาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 อาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความต้องการบริการสารสนเทศ มากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการใช้สารสนเทศ

1.1. ความถี่ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการ พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ ส่วนใหญ่ เข้าใช้สำนักวิทยบริการเดือนละครั้ง ซึ่งถือว่ามีความถี่ในการเข้าใช้น้อย เนื่องจากการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น นักศึกษาต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่าที่จะเป็นเพียงผู้รับความรู้จากอาจารย์ในห้องเรียน นักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะห้องสมุด เพื่อเสริมหรือขยายความรู้ที่ได้รับจากอาจารย์ รวมทั้งต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อใช้ประกอบการทำรายงานในรายวิชาต่างๆ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องจัดทำวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ หรือการค้นคว้าอิสระ เพื่อเป็นการเสริมความรู้ความสามารถในการทำวิจัย จึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าสารสนเทศอย่างลึกซึ้ง ส่วนอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และแนวคิดที่ถูกต้องให้แก่นักศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ

จำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในด้านเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้อาจารย์ยังมีส่วนด้านการวิจัย และผลิตผลงานทางวิชาการจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา ดังนั้นนักศึกษาและอาจารย์ส่วนใหญ่การเข้าใช้ สำนักวิทยบริการ ซึ่งถือว่าเป็นคลังความรู้ของมหาวิทยาลัยเพียงเดือนละครั้ง จัดว่ามีการเข้าใช้บริการห้องสมุดน้อยผิดปกติ เมื่อเทียบกับนักศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัยอื่นๆ เช่น งานวิจัยของดนัยศักดิ์ ไกรวิบูล (2543) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงส่วนใหญ่ใช้บริการสำนักหอสมุดกลางเป็นประจำทุกวัน วรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์ (2544) พบว่า นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เข้าใช้บริการห้องสมุดสัปดาห์ละมากกว่า 1 ครั้ง จันทรเพ็ญ สิงหนุต (2544) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่ใช้บริการห้องสมุด สัปดาห์ละ 2-4 ครั้ง นันทิพย์ วิกาวิน (2547) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ส่วนใหญ่ใช้บริการของหอสมุดกลางสัปดาห์ละ 2 ครั้ง และ บรรเลง สระมูล (2548) พบว่านักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุด สัปดาห์ละ 2-4 ครั้ง

การที่นักศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีความถี่ในการเข้าใช้สำนักวิทยบริการน้อยนั้น ส่วนหนึ่งอาจเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษาและอาจารย์ ที่พบว่า หนังสือที่มีอยู่มีเนื้อหาไม่ทันสมัย หนังสืออ้างอิง และวิทยานิพนธ์มีจำนวนน้อย การจัดเรียงหนังสือบนชั้นสลับกันยากแก่การค้นหาคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่

ทันสมัย ซ้ำมาก รวมทั้งพื้นที่ในสำนักวิทยบริการ คับแคบ และตั้งอยู่ห่างไกล จากอาคารเรียนของ นักศึกษา เช่น คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยการฝึกหัดครู เป็นต้น ทำให้นักศึกษาไม่ สะดวกที่จะเดินทางไปใช้บริการ ปัญหาดังกล่าว อาจส่งผลให้นักศึกษา และอาจารย์มาใช้บริการของ สำนักวิทยบริการน้อย

1.2 ช่วงเวลาในการเข้าใช้สำนักวิทย บริการเป็นประจำ พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ ส่วนใหญ่ เข้าใช้สำนักวิทยบริการเป็นประจำ คือ เวลา 12.01-14.00 น. อาจเป็นเพราะช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วง ที่นักศึกษา และอาจารย์ ว่างหลังจากรับประทานอาหารกลางวัน จึงไปเข้าใช้สำนักวิทยบริการ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรณ เลง สรรมูล (2548) พบว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ช่วงเวลาที่ นักศึกษาเข้าไปใช้ห้องสมุดมาก คือ วันจันทร์ถึงวัน ศุกร์ เวลา 12.01-13.00 น. และน้ำทิพย์ วิภาวิน (2547) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีใน มหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชน ส่วนใหญ่มาใช้ ห้องสมุดในช่วงพักกลางวัน และเลิกเรียนตอนเย็น

1.3 วิธีค้นหาทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ ในสำนักวิทยบริการ พบว่า นักศึกษาระดับปริญญา ตรี นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ ส่วน ใหญ่ค้นจากคอมพิวเตอร์ ในสำนักวิทยบริการ ปัจจุบันห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง มีการ นำเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยในการดำเนินงานห้องสมุด การค้นหาทรัพยากรสารสนเทศด้วย ระบบมือ (บัตรรายการ) แบบดั้งเดิมซึ่งผู้ใช้สามารถ ค้นได้จากบัตรผู้แต่งบัตรชื่อเรื่อง และบัตรหัวเรื่อง นั้นค่อนข้างยุ่งยาก และล่าช้า จึงมีการปรับเปลี่ยน เป็นการสืบค้นด้วยระบบอัตโนมัติ (คอมพิวเตอร์) ซึ่งสามารถสืบค้นได้ง่ายกว่า ได้สารสนเทศที่

เฉพาะเจาะจง แม่นยำ และสะดวกรวดเร็วกว่า เป็น ที่พึงพอใจของผู้ใช้บริการ ดังนั้นงานวิจัยของ ประภา พันธุ์ พลายจันทร์ (2546) พบว่า นักศึกษาคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ มีความพึง พอใจบริการค้นหาหนังสือด้วยระบบโอแพก

2. ปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า

2.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ทรัพยากร สารสนเทศที่ใช้มาก คือหนังสือพิมพ์ภาษาไทย หนังสือตำราภาษาไทย และ หนังสือทั่วไป ภาษาไทย อาจเป็นเพราะนักศึกษา ต้องการ ติดตามข่าวสาร จากหนังสือพิมพ์ ส่วนตำรา ภาษาไทยและหนังสือทั่วไปภาษาไทย นั้น นักศึกษา อาจต้องใช้ประกอบการค้นคว้าทำ รายงาน ตามวัตถุประสงค์ของการเข้าใช้สำนักวิทย บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภา พันธุ์ พลายจันทร์ (2546) พบว่า นักศึกษาคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ใช้ หนังสือพิมพ์ และหนังสือทั่วไปภาษาไทย ในระดับ มาก ศิริพร เรืองสินชัยวานิช (2546) พบว่า นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น ใช้หนังสือพิมพ์มากที่สุด น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีใน มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้มาก ที่สุดคือหนังสือพิมพ์ และ จันทรเพ็ญ สิงหนุต (2544) พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้มากที่สุด คือหนังสือทั่วไปภาษาไทย

ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ ที่ สกอ. บอกรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีปริมาณการใช้ในระดับ น้อยทุกฐานข้อมูลนั้น อาจเป็นเพราะนักศึกษายัง ไม่จำเป็นต้องใช้สารสนเทศที่ทันสมัย มา ประกอบการค้นคว้าทำรายงาน รวมทั้งสารสนเทศ ดังกล่าว เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ มักประสบปัญหาในการแปล และทำความเข้าใจ

2.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้มาก คือวิทยานิพนธ์ / วิทยานิพนธ์เอกสารการวิจัยต่าง ๆ อาจเป็นเพราะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต้องใช้ทรัพยากรสารสนเทศดังกล่าว เพื่อใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าเป็นแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ หรือ การค้นคว้าอิสระ ซึ่งหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษากำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ ที่ สกอ. บอกรับ มีการใช้ในระดับปานกลางนั้น เป็นเพราะฐานข้อมูลดังกล่าว มีหลากหลายสาขาวิชา แต่ละฐานข้อมูลจะให้ความรู้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะรายงานการวิจัยรวมทั้งวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่สำคัญทั่วโลก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จึงจำเป็นต้องใช้ฐานข้อมูลต่าง ๆ ในการศึกษาค้นคว้า และจัดทำวิทยานิพนธ์ของตน

2.3 อาจารย์ ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้มาก คือหนังสือตำราภาษาไทย หนังสือพิมพ์ภาษาไทย และตำราภาษาต่างประเทศ อาจเป็นเพราะอาจารย์ต้องใช้ทรัพยากรสารสนเทศเหล่านี้ในการเตรียมการสอน รวมทั้งพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และติดตามข่าวสารด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงใจ ตีรประเสริฐสิน (2545) พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยสุรนารี ส่วนใหญ่ใช้หนังสือตำรา เพื่อการสอนมากที่สุด

ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ที่ สกอ. บอกรับ มีการใช้ในระดับน้อยนั้น อาจเป็นเพราะ อาจารย์ส่วนใหญ่สอนในระดับปริญญาตรี จึงคิดว่าไม่จำเป็นต้องแสวงหาความรู้จากฐานข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการสอน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงใจ ตีรประเสริฐสิน (2545) ที่พบว่า อาจารย์

มหาวิทยาลัยสุรนารี ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในระดับมาก

3. ปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า

3.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านทรัพยากรสารสนเทศมีปัญหา คือสื่อโสตทัศนเก่าไม่ทันสมัย หนังสือที่มีอยู่เนื้อหาไม่ทันสมัย และการจัดเรียงหนังสือบนชั้นสลับกัน ยากแก่การค้นหา ปัญหาดังกล่าวมักประสบกับห้องสมุดทั่วไป คือมีทรัพยากรที่มีเนื้อหาไม่ทันสมัย อาจเป็นเพราะห้องสมุดไม่มีการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาล้ำสมัยออก (Weeding) ส่วนการจัดเรียงหนังสือบนชั้นระบบเปิดนั้น ผู้ใช้อาจมีการรื้อค้นกันมาก ทำให้หนังสือเรียงสับสน เจ้าหน้าที่จัดชั้นซึ่งมีจำนวนน้อยอาจจัดไม่ทัน ทำให้ยากแก่การค้นหา

ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหา คือคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ทันสมัย ช้ามาก คอมพิวเตอร์ที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตมีจำนวนไม่เพียงพอ และคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งานจำนวนไม่เพียงพอ เครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดทั่วไป มักประสบปัญหาทำนองเดียวกัน คือจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากห้องสมุดมีงบประมาณจำกัด เครื่องคอมพิวเตอร์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เครื่องที่ห้องสมุดมีให้บริการ เก่า ล้าสมัยเร็ว อีกทั้งมีผู้ใช้บริการหลากหลายทำให้เครื่องชำรุดง่าย ต้องซ่อมแซมอยู่เสมอ

ด้านบุคลากร มีปัญหา คือเจ้าหน้าที่ขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการ เจ้าหน้าที่จำนวนไม่เพียงพอ ต่อการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ไม่เต็มใจให้บริการ ปัญหาดังกล่าวผู้บริหารสำนักวิทยบริการต้องพยายามปรับปรุงแก้ไข โดยการกำชับ ดูแล สร้างขวัญกำลังใจ รวมทั้งให้ความรู้ด้านบริการด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้บุคลากรเกิดจิตสำนึกการให้บริการที่ดี (Service mind)

3.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีปัญหามาก คือหนังสือที่มีอยู่เนื้อหาไม่ทันสมัย หนังสืออ้างอิงมีน้อย และวิทยานิพนธ์มีน้อย ปัญหาดังกล่าว สำนักวิทยบริการ จำเป็นต้องจัดหาเพิ่มเติม รวมทั้งส่งเสริมให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ต่างๆ เพิ่มขึ้น เพื่อจะได้รับสารสนเทศที่มีเนื้อหาทันสมัยกว่าสื่อสิ่งพิมพ์

ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหาเพิ่มจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี คือเครื่องถ่ายเอกสารมีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนใหญ่จะใช้บริการถ่ายเอกสารเป็นจำนวนมากกกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี

ด้านบุคลากรมีปัญหา เช่นเดียวกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.3 อาจารย์ ประสบปัญหาทั้ง 3 ด้าน เช่นเดียวกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

4. ความต้องการบริการสารสนเทศ พบว่า

4.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี บริการสารสนเทศที่มีความต้องการมาก คือ บริการรายชื่อนหนังสือใหม่บนเว็บไซต์ บริการสารบัญวารสารใหม่บนเว็บไซต์ และบริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ความต้องการดังกล่าวสำนักวิทยบริการควรพิจารณาจัดให้ตามความต้องการ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้สามารถได้รับสารสนเทศที่ทันสมัย อย่างรวดเร็ว

4.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความต้องการบริการสารสนเทศ เพิ่มเติมจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี คือบริการให้คำปรึกษาการเขียนการอ้างอิง และบรรณานุกรม ซึ่งนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกคน จำเป็นต้องเขียนการอ้างอิงและบรรณานุกรมในการทำรายงาน วิทยานิพนธ์ หรือการค้นคว้าอิสระ ให้ถูกต้องตามรูปแบบของมหาวิทยาลัย ถึงแม้ว่าโครงการบัณฑิตศึกษา ได้

จัดพิมพ์คู่มือการจัดทำวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ สารนิพนธ์ และรายงานการวิจัย ออกเผยแพร่ แต่มีรายละเอียดมาก ก่อนข้างยุ่งยากที่จะศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นถ้าสำนักวิทยบริการสามารถจัดให้บริการได้ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้มาใช้บริการ ซึ่งมีห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ให้บริการนี้แล้ว

4.3 อาจารย์ มีความต้องการบริการสารสนเทศเพิ่มเติม จากนักศึกษาระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คือบริการแจ้งเตือน และทวงหนังสือค้างส่ง อาจเป็นเพราะอาจารย์มีสิทธิพิเศษในการยืมหนังสือมากกว่านักศึกษา กล่าวคือสามารถยืมได้ไม่เกิน 20 เล่ม ในกำหนด 2 เดือน ทำให้อาจารย์มีโอกาสหลงลืมส่งตามกำหนดได้ เพราะถ้าส่งเกินกำหนดจะต้องจ่ายค่าปรับ วันละ 5 บาท ต่อเล่ม ดังนั้น ถ้าสำนักวิทยบริการสามารถบริการแจ้งเตือน และทวงหนังสือค้างส่งได้ อาจารย์ก็จะชื่นชมและพึงพอใจมาก

5.เปรียบเทียบการใช้สารสนเทศ จำแนกตาม นักศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษา และอาจารย์ พบว่า

5.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ มากกว่า อาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย ข้อ 1 อาจเป็นเพราะอาจารย์ส่วนใหญ่ทำการสอนมาหลายปีแล้ว จึงไม่ต้องเตรียมการสอนมาก อีกทั้งอาจารย์มีตำราหลัก หรือเอกสารสำคัญๆ ที่จะต้องใช้ประกอบการสอนเป็นส่วนตัว ทำให้ไปใช้ทรัพยากรสารสนเทศของสำนักวิทยบริการน้อยกว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งต้องไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากสำนักวิทยบริการเพื่อทำรายงานวิทยานิพนธ์ หรือการค้นคว้าอิสระ

5.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศมากกว่าอาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษานั้น ถือว่าเป็นการจัดการศึกษาขั้นสูง ที่เน้นผู้เรียนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่าการเรียนในห้องเรียน ให้รู้จักวิเคราะห์เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาตนเอง โดยมีอาจารย์คอยให้คำแนะนำ นอกจากนี้หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ กำหนดให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ หรือ การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ดังนั้น นักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าสารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง จากแหล่งความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะจากสำนักวิทยบริการ จึงอาจประสบปัญหาการใช้สารสนเทศมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี และอาจารย์

5.3 อาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความต้องการบริการสารสนเทศ มากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 3 อาจเป็นเพราะอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความต้องการสารสนเทศที่ทันสมัย และลึกซึ้งกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี รวมทั้งมีประสบการณ์ในการใช้บริการสารสนเทศจากห้องสมุดอื่นๆ มากกว่า จึงมีความต้องการให้สำนักวิทยบริการ จัดบริการสารสนเทศต่างๆ เพิ่มเติม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ให้ได้รับสารสนเทศที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักวิทยบริการ ควรจัดบริการเพิ่มเติม ดังนี้

- 1.1 บริการรายชื้อหนังสือใหม่บนเว็บไซต์
- 1.2 บริการสารบัญวิชาการใหม่บนเว็บไซต์
- 1.3 บริการฐานข้อมูลออนไลน์
- 1.4 บริการแจ้งเตือน และทวงถาม

หนังสือค้างส่ง

1.5 จัดฝึกอบรมนักศึกษาใหม่ หรือนักศึกษาที่สนใจเป็นกลุ่ม ดังนี้

1.5.1 การสืบค้นฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ (OPAC)

1.5.2 การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ของเครือข่าย สกอ. (ThaiLis)

1.6 ประชาสัมพันธ์แนะนำสารสนเทศต่างๆ ให้กับนักศึกษาและอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ และหลายๆ ช่องทางในการประชาสัมพันธ์

2. สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถใช้สารสนเทศประกอบการศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดให้มีการสอนรายวิชา เกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี อาจเป็นวิชาเลือกเสรี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (อาจใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน คือ ใช้ทั้งแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ)

2. การประเมินคุณภาพบริการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เอกสารอ้างอิง

จันทร์เพ็ญ สิงหนุต. (2544). พฤติกรรมการใช้

สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์
และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

दनัยศักดิ์ โกวิทวิบูล. (2543). ความต้องการและ
การใช้สารสนเทศของนักศึกษาในสำนัก
หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดวงใจ ดิระประเสริฐสิน. (2545). การใช้สารสนเทศ
เพื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีสุรนารี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษ
ศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). ประกาศทบวง
มหาวิทยาลัย เรื่องมาตรฐานห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544.

ทิพย์วัลย์ อ่อนใจงาม. (2546). การใช้สารสนเทศ
เพื่อทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธนิศา สุขขารมย์. (2547). การใช้สารสนเทศใน
การกำหนดหัวข้อ และจัดทำเค้าโครง
วิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิต
ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์. (2548). การเขียน
รายงาน และการใช้ห้องสมุด. กรุงเทพฯ :
บิสซิเนสเวิลด์.

นันทนา เดชเกิด. (2550, มกราคม) การใช้หอสมุด
กลางของอาจารย์ และนักศึกษามหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุราษฎร์ธานี วารสารบรรณารักษ
ศาสตร์ 28 (1) : 19-35.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). รายงานการวิจัยเรื่อง
การใช้และความต้องการสารสนเทศ
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีใน
มหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชนใน
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีปทุม.

บรรเลง สระมูล. (2548). การใช้ห้องสมุดของ
นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
ศูนย์กลาง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญยืน จันทร์สว่าง. (2548). "สารสนเทศ และการรู้
สารสนเทศ." ใน ทักษะการรู้สารสนเทศ.
(หน้า 1-5). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

ประภาพันท์ พลายจันทร์. (2546). รายงานการ
วิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาใน
การใช้ทรัพยากรสารนิเทศและบริการ
ของห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.

ผ่องพรรณ แยมแซไซ, (2544). รายงานการใช้
ฐานข้อมูลออนไลน์ที่บอกรับเป็นสมาชิก
โดยสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัชร พิพิธกุล. (2547). การใช้บริการ และความ
ต้องการบริการสารสนเทศ ห้องสมุด
ของอาจารย์ และนักศึกษาสถาบัน
การบิณฑลเรือน. ปรินญานินพนธ์ศิลปะ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษะ
ศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (มปป.) รายงาน
ประจำปี 2551 สำนักวิทยบริการ และ
เทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ.

มะลิวัลย์ สีน้อย. (2549). การใช้ฐานข้อมูลของ
นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสำนัก
วิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และ
สารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มาลี ลำสกุล. (2545). "สารสนเทศ และสารสนเทศ
ศาสตร์." ใน สารสนเทศศาสตร์เบื้องต้น
หน่วยที่ 1-5 (หน้า 1-28) นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

รัตนกรณ แคนนา. (2549). การใช้และความ
ต้องการบริการสารสนเทศ จากสำนัก
บรรณสารสนเทศ เพื่อผลิตผลงาน
วิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษ
ศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

วรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์. (2544). การใช้บริการ
ห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศของ
ผู้ใช้ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่. เชียงใหม่ :
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริพร เรืองสินชัยวานิช. (2546). การใช้ทรัพยากร
สารสนเทศของอาจารย์ และนักศึกษา
ใน ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันราชภัฏพระนคร (มปป.) คู่มือแนะนำ
การใช้สำนักวิทยบริการ. กรุงเทพฯ.

สมพร พุทธาพิทักษ์ผล. (2545). ผู้ใช้สารสนเทศ.
ใน สารสนเทศศาสตร์เบื้องต้น หน่วยที่
6-10. (หน้า 124-138). นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

โสมาตรย์ ฝิบูลย์มณี. (2545). การใช้ฐานข้อมูล
เพื่อการค้นคว้าวิจัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิตสาขามหาบัณฑิต
ศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อารีย์ ธัญกิจจานุกิจ และคนอื่นๆ. (2548). การใช้
ฐานข้อมูลออนไลน์ ของอาจารย์ นักวิจัย
และ นิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน.
กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์

อำไพ ศิริชัยพงศ์. (2546). รายงานการวิจัยเรื่อง
ความต้องการใช้สารสนเทศของ
นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสำนัก
หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Fidzani, B.T. (1998). Information Need and
Information – Seeking Behaviour of
Graduate Students at the University of
Botswana. **Library Review**. 47 (7/8) :
329–340.

Francis, H. (2005, January). The Information –
Seeking Behaviour of Social Science
Faculty at the University of the West
Indies, St. Augustine Campus. **The
Journal of Academic Librarianship**. 31
(1) : 67 – 72.

Krejcie, R.V & Morgan, D.W. (1970, Autumn).
Determining Samplesize for Research
Activities. **The Journal of Educational
and Psychological Measurement**. 30 :
607–610.

Kunkel, L.R., Weaver, S.M. & Cook, K.N. (1996,
November). What Do They Know? : An
Assessment of Undergraduate
Library Skills. **The Journal of Academic
Librarianship**. 22 (5) : 430-434.

Reed, B. & Tanner, D.R. (2001,May). Information
Needs and Library Services for the Fine
Arts Faculty. **The Journal of Academic
Librarianship**. 27 (3) : 229–233.

Rustrofram , P. (2000). A Library User Survey :
What Undergraduate Students Think of
Services at University of Memphis
Libraries. **Educational Resources
Information Center**. [online] Available :
[http://Searcheric.org/ericdb/ed445679.
html](http://Searcheric.org/ericdb/ed445679.html). Retrieved 2006 December 12.

Wei, W. (1994). **Science Library User Survey
Report**. University of California, Santa
Cruz, Educational Resources Information
Center. [online] Available : [http://Searcheric.
org/ericdb/ed380105.htm](http://Searcheric.org/ericdb/ed380105.htm). Retrieved 2006
December 12.

เครื่องมือสำหรับการประเมินคุณภาพสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

จุฑาทิพย์ ไชยกำบัง¹

บทคัดย่อ

สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันมีจำนวนมากมายและมีทั้งสารสนเทศที่มีคุณภาพสูงและคุณภาพต่ำ การประเมินคุณภาพสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ใช้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกใช้สารสนเทศที่ถูกต้องและเหมาะสมกับการใช้งาน การประเมินคุณภาพสารสนเทศแบ่งกรอบแนวคิดออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) มิติคุณภาพสารสนเทศ ประกอบด้วย มิติคุณภาพสารสนเทศในมุมมองของผู้ใช้ และมิติคุณภาพสารสนเทศที่สามารถวัดได้โดยอัตโนมัติ และ (2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพสารสนเทศ ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบตรวจสอบรายการ และเครื่องมือแบบอัตโนมัติ

คำสำคัญ: คุณภาพสารสนเทศ เครื่องมือประเมินคุณภาพสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Information Quality Assessment Tools on the Internet

Juthatip Chaikhambung¹

Abstract

Nowadays, information on the Internet is overload and it is both high quality and low quality. Hence, the assessment of Information quality is necessary for user's data support decision to select the information that is accurate and appropriate for the application. This assessment framework can be divided into two issues: (1) *Information quality dimensions* consist of the user's perspective and measured automatically dimensions and (2) *Tools of information quality assessment* compose of questionnaire, interview, checklist, and automatically tools.

Keyword: Information Quality, Information Quality Assessment Tools, Internet

¹Lecturer, Information and Communication Management Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

บทนำ

สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตซึ่งมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์แต่มีการใช้งานที่สะดวกและรวดเร็วกว่ามาก ด้วยเทคโนโลยีเว็บ 2.0 ทำให้เกิดแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไป เช่น Facebook Twitter Hi5 และเว็บประเภทจัดการเนื้อหาหรือ CMS เป็นต้น ทำให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปสามารถสร้างหรือผลิตสารสนเทศ รวมทั้งเผยแพร่สารสนเทศนั้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างง่ายดายโดยปราศจากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญหรือสำนักพิมพ์ การใช้วิจารณ์งานของผู้ใช้สารสนเทศเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตจึงเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ใช้งานส่วนใหญ่ เนื่องจากยังไม่มีกลไกในการควบคุมคุณภาพสารสนเทศตั้งแต่เริ่มต้น (Rieh 2002) จึงได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต ทั้งการศึกษาในมุมมองของผู้ใช้และการสร้างระบบประเมินแบบอัตโนมัติ เพื่อเป็นตัวช่วยให้ผู้ใช้สารสนเทศสามารถนำไปตัดสินใจก่อนนำสารสนเทศนั้นไปใช้ได้ง่ายและเร็วยิ่งขึ้น บทความนี้ขอเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต และการประเมินคุณภาพสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเกี่ยวกับมิติคุณภาพสารสนเทศและเครื่องมือที่ใช้สำหรับการประเมินคุณภาพสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

ความหมายและความสำคัญของสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

1. ความหมายของสารสนเทศบน

อินเทอร์เน็ต

สารสนเทศ (Information) เป็นสิ่งที่ได้จากการประมวลผลข้อมูลแล้วเกิดความหมาย เป็นประโยชน์และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยสามารถแสดงได้หลายรูปแบบ เช่น ข้อความ ตาราง แผนภูมิ และภาพ เป็นต้น (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ 2548; ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และ เจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย 2549) ดังนั้น สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต จึงหมายถึง สารสนเทศทุกประเภทที่มีการรวบรวมจัดเก็บในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่คอมพิวเตอร์สามารถอ่านหรือประมวลผลได้ โดยผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ บล็อก หรือฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น

2. ความสำคัญของสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

การเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมการใช้งานต่าง ๆ บนเว็บไซต์เว็บ ทำให้มีจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นและผู้ใช้มีปฏิสัมพันธ์กับโปรแกรมบนเว็บมากยิ่งขึ้น (Aladwania & Palviab 2002) อินเทอร์เน็ตทำให้ผู้ใช้เข้าถึงแหล่งข้อมูลหรือสารสนเทศในเรื่องที่ตนสนใจได้ง่ายและหลากหลาย เว็บไดเรกทอรี (Web directories) จะช่วยแนะนำแหล่งข้อมูลให้กับผู้ใช้สารสนเทศตามหมวดหมู่ เว็บประเภทเครื่องมือค้นหา (Search engines) จะช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงแหล่งข้อมูลหรือสารสนเทศที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน ผู้ใช้ส่วนใหญ่มักจะเลือกแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่ง และเอามารวมกันเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการตามวัตถุประสงค์การใช้งานของแต่ละคน เช่น เพื่อการศึกษา อ่านเพิ่มเติมความรู้ ผลิตผลงานวิชาการ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น แต่การใช้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตมีข้อเสียคือ ผู้ใช้ต้องใช้เวลาในการเลือกแหล่งข้อมูล ซึ่งในยุคของเว็บ การเลือก

แหล่งข้อมูล การรวมสารสนเทศเข้าด้วยกัน และการกรองสารสนเทศ เป็นงานที่สำคัญเพื่อป้องกันผู้ใช้สารสนเทศจากข้อมูลที่มีอยู่มากมาย ข้อมูลที่ผิดพลาด หรือข้อมูลที่มีคุณภาพต่ำ (Naumann 2002) ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการพัฒนาเครื่องมือและสเกลในการวัดคุณภาพของแหล่งข้อมูลเหล่านี้ (Aladwanian & Palvia 2002)

การประเมินคุณภาพสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

การประเมินคุณภาพสารสนเทศ เป็นกระบวนการของการประเมินคุณภาพสารสนเทศว่าสารสนเทศนั้นตรงกับความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศหรือไม่ในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง (Bize 2007; Naumann 2002)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการประเมินสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ หรือบล็อก พบว่ามีการศึกษาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยผู้ใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของสารสนเทศที่พบบนอินเทอร์เน็ต (Bizer & Cyganiak 2009; Rubin & Liddy 2006; Knight & Burn 2005; Stvilla et al. 2007; Fink-Shamit & Bar-Ilan 2008) และเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบหรือพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเว็บที่คุณภาพ (Aladwanian & Palvia 2002) งานที่ศึกษาแบ่งกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพสารสนเทศออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. มิตินคุณภาพสารสนเทศ

คุณภาพสารสนเทศมีหลายมิติขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศเป็นสำคัญ การประเมินคุณภาพสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับการประเมินหรือการวัดขนาดมิตินคุณภาพที่มีความสัมพันธ์กันกับผู้ใช้สารสนเทศ และการเปรียบเทียบ

ผลการประเมินกับความต้องการสารสนเทศที่มีคุณภาพของผู้ใช้สารสนเทศนั้น (Bizer & Cyganiak 2009)

มิตินคุณภาพสารสนเทศที่กล่าวถึงจะแบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่ มิตินคุณภาพสารสนเทศในมุมมองของผู้ใช้หรือการประเมินโดยผู้ใช้งานสารสนเทศ (subjective assessment) เป็นการประเมินคุณภาพสารสนเทศโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ใช้สารสนเทศ หรือผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องคุณภาพสารสนเทศ โดยความรู้สึกและความคิดเห็นของคนจะขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ความรู้ และประสบการณ์ของแต่ละคน (Naumann & Rolker 2000) จึงส่งผลให้ผู้ใช้สารสนเทศแต่ละคนมีความรู้สึกและความคิดเห็นต่อมิตินคุณภาพสารสนเทศที่แตกต่างกันไป และมิตินคุณภาพสารสนเทศที่สามารถวัดได้ด้วยโปรแกรมแบบอัตโนมัติ (Object measurement) เป็นการนำมิตินคุณภาพสารสนเทศมาวัดเพื่อแปลงหรือคำนวณหาค่าความน่าเชื่อถือของสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตออกมาในเชิงปริมาณ หรือเรียกว่าเป็นตัวชี้วัดคุณภาพสารสนเทศ มิตินคุณภาพสารสนเทศที่ผู้ใช้สารสนเทศให้ความสำคัญในการพิจารณาก่อนนำสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตไปใช้งานมีหลายมิติด้วยกัน จึงแบ่งประเภทคุณภาพสารสนเทศออกเป็น 4 มิติ ตามผลการวิจัยของ Fink-Shamit & Bar-Ilan (2008) ดังนี้

1.1 ความน่าเชื่อถือของเนื้อหา (Credibility of content) ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาประกอบด้วยคุณลักษณะหลักๆ ที่ผู้ใช้นำมาพิจารณา ได้แก่ ความถูกต้อง (Accuracy) และความทันสมัย (Currency) ของสารสนเทศเป็นสิ่งที่ผู้ใช้คำนึงมากที่สุด (Aladwanian & Palvia 2002; Reih 2002; Knight & Burn 2005; Stvilla et al. 2007; Fink-Shamit & Bar-Ilan 2008) ความ

สมบูรณ์ (Completeness) ความเป็นรูปธรรม (Objectivity) มีชื่อเสียงหรือรู้จักคุ้นเคยกับเว็บมาก่อน (Prior acquaintance with site) ผู้เขียน (Author) และมีประโยชน์ (Useful) ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ ที่ผู้ใช้นำมาพิจารณาด้วย ได้แก่ แหล่งที่มา วิธีการเขียน ความสอดคล้องกันของความหมายของเนื้อหาและโครงสร้างของเนื้อหา เนื้อหากระชับ ได้ใจความ

ตัวชี้วัดคุณภาพสารสนเทศที่เป็นไปได้ที่สามารถวัดเป็นเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถูกต้องและความสมบูรณ์ เช่น การวัดความถูกต้องและความสมบูรณ์ด้วยการนับจำนวนอีลิเมนต์ว่าง (Empty elements) หรือแท็กคำสั่ง (Tags) ที่ไม่มีข้อมูลอยู่ภายในแท็กคำสั่งเปิดและปิด จำนวนค่าที่ไม่สมบูรณ์โดยประมาณ และจำนวนอีลิเมนต์ที่ไม่ซ้ำกัน การวัดความสอดคล้องกันของโครงสร้างของเนื้อหาสามารถวัดได้จาก จำนวนข้อมูลที่อยู่ในอีลิเมนต์เดียวกันแต่มีการจัดรูปแบบที่ต่างกัน หรือไม่ เป็นมาตรฐาน (Stivlia et al. 2007) นอกจากนี้อาจวัดมิติคุณภาพโดยใช้ทฤษฎีทางสารสนเทศซึ่งเป็นการคำนวณด้วยสูตร (Han, Jiang & Ding 2009)

1.2 ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ (Credibility of site) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ พบว่ามีคุณลักษณะหลัก 2 คุณลักษณะที่ใช้พิจารณา คือ การออกแบบ (Design) และภาษา (Language) คุณลักษณะการออกแบบ (Aladwania & Palvia 2002; Reih 2002; Fink-Shamit & Bar-Ilan 2008) ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อยหลายคุณลักษณะ เช่น ขนาดตัวอักษร สี การจัดรูปแบบหน้าเว็บ รูปภาพ ตาราง และตัวเลข ข้อมูลสำหรับการติดต่อ และการปรับปรุงข้อมูล เป็นต้น ส่วนคุณลักษณะภาษาที่ใช้พบว่า ผู้ใช้ให้ความสำคัญกับเว็บไซต์ที่แสดงเป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากผู้มีความรู้สึกว่า เว็บไซต์

นั้นมีความเป็นวิชาการมากกว่าเว็บไซต์ที่ใช้ภาษาอื่น (Reih 2002; Fink-Shamit & Bar-Ilan 2008)

ตัวชี้วัดคุณภาพสารสนเทศที่เป็นไปได้อาจพิจารณาจาก ความสอดคล้องกันด้านโครงสร้างของเว็บไซต์ว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยนับจำนวนข้อมูลหรืออีลิเมนต์ที่มีโค้ดคำสั่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานนั้น เป็นต้น

1.3 การทำนายความเกี่ยวข้องกันของเว็บ (Predictive relevance) เมื่อผู้เข้าชมหาสารสนเทศ จะมองหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือคำค้นที่ต้องการมากที่สุด (Aladwania & Palvia 2002; Reih, 2002; Fink-Shamit & Bar-Ilan 2008) ขณะเดียวกันอีกด้านหนึ่งก็ต้องการลดจำนวนสารสนเทศที่ค้นคืนได้ แม้ว่าความเกี่ยวข้องกันที่คาดคะเนไว้เป็นแนวคิดที่จะเกี่ยวข้องกันที่ผู้ใช้ทำนายความเกี่ยวข้องกันของผลลัพธ์การค้นหาก่อนที่จะเข้าถึงเว็บไซต์ นอกจากนี้ผู้ใช้อาจคาดการณ์ความเกี่ยวข้องกันของผลลัพธ์การค้นหามาจากการจัดอันดับ (Ranking) โดยเครื่องมือค้นหา และชื่อเอกสารเว็บที่อยู่บนไต่เตลบาร์ (Reih, 2002; Fink-Shamit & Bar-Ilan, 2008) อีกด้วย

คุณลักษณะอื่นๆที่ใช้พิจารณาร่วมด้วย ได้แก่ คำอธิบายเว็บ (Snippet) และ ภาษา (Language) ซึ่งคนส่วนใหญ่ชอบใช้ภาษาประจำชาติทำการสืบค้นข้อมูลบนเว็บ (Eysenbach & Köhler, 2002) รวมถึงการกำหนดความเกี่ยวข้องกัน (Hansen&Karlgrén, 2005) ดังนั้นคุณลักษณะภาษา ในองค์ประกอบนี้หมายถึง ตัวกรองสารสนเทศ (Filter) เช่น ผู้ใช้ไม่เพียงแต่ค้นหาโดยใช้ภาษาของตนเท่านั้น แต่ถ้าสารสนเทศเพิ่มเติมที่ได้เชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ภาษาอังกฤษ ผู้ใช้จะออกจากเว็บไซต์นั้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งคุณลักษณะ ภาษา ในองค์ประกอบนี้จึงแตกต่างจากองค์ประกอบความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ที่เพิ่มความน่าเชื่อถือถ้า

เว็บไซต์นั้นเป็นภาษาอังกฤษ แต่สำหรับในองค์ประกอบนี้กลับเป็นตัวกรองเพื่อลดจำนวนเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกัน (Fink-Shamit & Bar-Ilan, 2008) ซึ่งในส่วนของตัวชี้วัดคุณภาพสารสนเทศที่เป็นไปได้ อาจพิจารณาจากผลการจัดอันดับ และจำนวนลิงค์ที่เชื่อมโยงไปยังข้อมูลที่สัมพันธ์กันและใช้งานไม่ได้ (Stvilia et al., 2007)

1.4 การประเมินตามความจริงที่ปรากฏ (Veracity assessment) คุณลักษณะที่สำคัญภายในองค์ประกอบการประเมินความจริง คือ การหาหลักฐานยืนยัน (Corroboration) และความรู้ที่มีอยู่แล้ว (Previous Knowledge) และซึ่งคุณลักษณะ การหาหลักฐานยืนยัน (Reih, 2002; Stvilia et al., 2007; Fink-Shamit & Bar-Ilan, 2008) เป็นสิ่งที่ต้องเริ่มต้นก่อนด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งที่พยายามจะขยายความรู้ที่มีอยู่ก่อนโดยการยืนยันข้อมูลที่ได้มาใหม่กับแหล่งข้อมูลอื่นๆ ซึ่งอาจมีคุณลักษณะย่อย เช่น การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ แหล่งข้อมูลที่ตีพิมพ์ เพื่อยืนยันข้อมูลว่ามีความถูกต้องสอดคล้องกัน ซึ่งตัวชี้วัดคุณภาพสารสนเทศที่เป็นไปได้อาจคำนวณจากจำนวนข้อมูลต้นฉบับ หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ระบุไว้และไม่สามารถเข้าถึงได้หรือกู้คืนได้ (Stvilia et al., 2007)

การพิจารณามิติคุณภาพสารสนเทศนั้นแตกต่างกันไปตามงานที่รับผิดชอบ ทางเลือกของตัวชี้วัดการประเมินที่เหมาะสมของแต่ละมิติคุณภาพถูกจำกัดด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ ตัวชี้วัดคุณภาพที่เป็นไปได้ คุณภาพของตัวชี้วัดความสามารถในการเข้าใจ และความสนใจเฉพาะของผู้ใช้แต่ละคน เช่น ผู้ใช้คนหนึ่งอาจให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือมากกว่าความสมบูรณ์

ของเนื้อหา ขณะที่ผู้ใช้อีกคนให้ความสำคัญกับความถูกต้องมากกว่าความน่าเชื่อถือ เป็นต้น (Bizer & Cyaganiak, 2009)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือในการประเมินคุณภาพสารสนเทศ คือ เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการประเมินคุณภาพสารสนเทศ โดยกระบวนการดังกล่าวอาจเป็นการศึกษาจากมุมมองของผู้ใช้ (Subjective assessment) หรือเป็นการประเมินแบบอัตโนมัติด้วยการวัดจากสารสนเทศที่ต้องการประเมินโดยตรง (Object measurement) เครื่องมือสำหรับการประเมินคุณภาพสารสนเทศที่งานวิจัยส่วนใหญ่นิยมใช้มีดังนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

แบบ สอบถามเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยมักใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด เป็นวิธีการที่กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์หรือปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาคุณภาพของสารสนเทศ ก่อนนำไปใช้งาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการกำหนดเป็นคะแนนระดับความคิดเห็นแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ที่พบบ่อยมักแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ เช่น 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย 3 หมายถึง เฉยๆ 4 หมายถึง เห็นด้วย และ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปหาความถี่ ร้อยละ หรือวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อตรวจสอบว่าผู้ให้ข้อมูลโดยส่วนใหญ่แล้วให้ความสำคัญกับเรื่องใดมากที่สุดในการพิจารณาคุณภาพสารสนเทศ (Chuenchom 2011; Fink-Shamit & Bar-Ilan 2008)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างคำถามในแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการประเมินคุณภาพสารสนเทศ (Chuenchom 2011)

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านคุณภาพของเนื้อหา					
1) สารสนเทศบนเว็บมีการอ้างอิงแหล่งที่มา					
2) สารสนเทศบนเว็บอ่านเข้าใจง่าย					
3) สารสนเทศบนเว็บเขียนในรูปแบบเชิงวิชาการ					
ด้านความน่าเชื่อถือ					
1) ชื่อผู้เขียนระบุอย่างชัดเจน					
2) มีข้อมูลการติดต่อผู้เขียน เช่น เบอร์โทรศัพท์ อีเมล					
3) ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนถูกระบุอย่างชัดเจน					
4) ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี					

ในบางกรณี ผู้วิจัยอาจเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการให้ผู้ให้ข้อมูลเรียงลำดับความสำคัญของเกณฑ์หรือปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาคุณภาพของสารสนเทศเป็นลำดับที่ 1, 2, 3, .. โดยลำดับที่ 1 หมายถึง สำคัญมากที่สุด ลำดับที่ 2 หมายถึง สำคัญรองลงมา ลำดับที่ 3 หมายถึง สำคัญรองลงมาจากลำดับที่สอง เป็นต้น จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาคำค่าความถี่และร้อยละ

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนาอย่างมีเป้าหมาย ระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ให้ข้อมูล (ผู้ถูกสัมภาษณ์) ภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ที่ตึงเครียดกัน การใช้เครื่องมือนี้มักใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะคล้ายกับแบบสอบถาม เป็นการสัมภาษณ์แบบมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า สะดวก และง่ายสำหรับผู้สัมภาษณ์ ซึ่งอาจเป็นผู้วิจัยเองหรือผู้อื่น

ก็ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2550) วัตถุประสงค์ในการใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ทราบถึงเหตุผลในการเลือกสารสนเทศและประเมินสารสนเทศของผู้ใช้ (Reih 2002; Chuenchom 2011)

การใช้แบบสัมภาษณ์อาจใช้ร่วมกับการวิจัยแบบทดลอง และยังมีการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆร่วมด้วย เช่น การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบบันทึกการพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมักจะเป็นการวิจัยแบบทดลองในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลไปด้วย (Reih, 2002; Fink-Shamit & Bar-Ilan, 2008)

2.3 แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

การใช้เครื่องมือนี้มักเป็นการวิจัยแบบทดลอง เพื่อทำการสังเกตพฤติกรรมในการเลือกและประเมินคุณภาพสารสนเทศของผู้ใช้ในขณะที่ทำการสืบค้นข้อมูล (Rieh, 2002) โดยคำตอบที่เป็นไปได้มีสองลักษณะ เช่น ใช่/ไม่ใช่ ใช่/ไม่ใช่ สำคัญ/ไม่สำคัญ เป็นต้น

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำถามในแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพสารสนเทศ

คำถาม	ใช่	ไม่ใช่
1) เว็บไซต์ให้สารสนเทศเกี่ยวกับการปรับปรุงสารสนเทศใช่หรือไม่		
2) เว็บไซต์ให้ข้อมูลการติดต่อผู้เขียน เช่น เบอร์โทรศัพท์ อีเมล ใช่หรือไม่		
3) ค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลบนเว็บไซต์ที่พบใช่หรือไม่		

ข้อเสียของการใช้เครื่องมือนี้ คือ ใช้เวลามาก ในการตอบคำถาม เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลต้องใช้เวลาในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ตแต่ละแห่ง ก่อนที่จะตอบคำถาม (Meola, 2004)

2.4 โปรแกรมแบบอัตโนมิติ (Object measurement)

สำหรับการประเมินคุณภาพสารสนเทศ โดยใช้เครื่องมือแบบอัตโนมิติ จะขึ้นอยู่กับตัวชี้วัดคุณภาพสารสนเทศและการคำนวณคะแนนการประเมินจากตัวชี้วัดเหล่านี้โดยใช้ฟังก์ชันการให้คะแนน (Bizer & Cyganiak 2009) เครื่องมือนี้คือ ซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เป็นแบบอัตโนมิติ โดยให้มีความเกี่ยวข้องกับคนน้อยที่สุด การพัฒนาเครื่องมือแบบอัตโนมิตินี้จึงเป็นเรื่องของการพัฒนาซอฟต์แวร์โดยนำเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์อย่างเช่นปัญญาประดิษฐ์เข้ามาร่วมใช้ด้วย และอาจนำเกณฑ์การประเมินหรือมิติคุณภาพสารสนเทศที่ใช้พิจารณาที่ศึกษาจากมุมมองของผู้ใช้มาเป็นกรอบในการพัฒนา ซึ่งบางมิติสามารถนำมาวัดได้แต่บางมิติไม่สามารถนำมาวัดได้เนื่องจากเป็นลักษณะอัตนัยขึ้นอยู่กับผู้ใช้งานแต่ละคน

2.4.1 ลักษณะของเครื่องมือแบบ

อัตโนมิติ

จากงานวิจัยที่ผ่านมาลักษณะของเครื่องมือแบบอัตโนมิติมักเป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับการพิจารณาและสร้างค่าความน่าเชื่อถือ (Credibility value) ของสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต เช่น บล็อกหรือเว็บไซต์ โดยคำว่า “ความน่าเชื่อถือ” หมายถึง ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อหรือไว้วางใจว่า สารสนเทศนั้นเป็นสารสนเทศที่มีความถูกต้องแม่นยำและเป็นจริง (Iding, Auernheimer & Crosby 2008; Klemm, Iding & Speitel 2001) ผลลัพธ์ที่ได้จะแสดงเป็นค่าคะแนนความน่าเชื่อถือให้กับแต่ละแหล่งสารสนเทศว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงไร เช่น คะแนน “1” หมายถึง น่าเชื่อถือสูง คะแนน “2” หมายถึง ยังไม่ระบุ หรือ น่าเชื่อถือปานกลาง และ คะแนน “3” หมายถึง น่าเชื่อถือน้อย (Juffinger, Granitzer, & Lex 2009) เป็นต้น คะแนนเหล่านี้เป็นเพียงข้อมูลประกอบการตัดสินใจให้แก่ผู้ใช้นำสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตไปใช้งาน

2.4.2 ตัวอย่างเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการสร้างเครื่องมือ

1) การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) การประมวลผลภาษาธรรมชาติ เป็นเทคโนโลยีหนึ่งของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence) เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องจักรให้สามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้ โดยคำว่า “ภาษาธรรมชาติ (Natural language)” หมายถึง ภาษาใดๆก็ตามของมนุษย์ที่ใช้ในการสื่อสารกันซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมของกลุ่ม (ณัฐพงษ์ วาริประเสริฐ & ณรงค์ ลำดี, 2552)

เทคนิคการประมวลผลภาษาธรรมชาติสามารถแบ่งกระบวนการของการประมวลผลออกเป็นกระบวนการที่สำคัญ (บุญเจริญ ศิริเนาวกุล 2550) ดังนี้ 1) การประมวลผลหน่วยคำ (morphological processing) เป็นการหารูปแบบของคำที่แท้จริงในประโยค 2) การประมวลผลทางไวยากรณ์ (syntactic processing) เป็นการประมวลผลเพื่อหารูปแบบ ตรวจสอบและสร้างไวยากรณ์ของภาษาที่ทำการประมวลผล 3) การประมวลผลทางความหมาย (semantic processing) เป็นการหาและวิเคราะห์ความหมายของประโยค 4) การประมวลผลดิสคอร์ด (discourse processing) เป็นการหาความสัมพันธ์ของความหมายของคำระหว่างประโยค ซึ่งบางครั้งอาจต้องพิจารณาความหมายของประโยคอื่นประกอบด้วย และ 5) การประมวลผลความนัย (Pragmatic Processing) ในการหาความหมายที่แท้จริงของบางประโยคอาจต้องพิจารณาบริบทของข้อความทั้งข้อความประกอบด้วย

ในบางกรณีที่ประโยคไม่มีความซับซ้อน เทคนิคการประมวลผลทั้งหมดข้างต้น สามารถแยกประมวลผลกันได้เป็นขั้นๆ แต่บางกรณีการประมวลผลต้องดำเนินการไปพร้อมกันหมด เพราะ

การประมวลผลของกระบวนการหนึ่งอาจต้องอาศัยการประมวลผลของอีกกระบวนการหนึ่งเข้าช่วย

งานวิจัยส่วนใหญ่มักใช้การประมวลผลภาษาธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีในเครื่องมือการประเมินแบบอัตโนมัติ เพื่อให้คอมพิวเตอร์เข้าใจสารสนเทศที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าเป็นภาษาใดก็ตาม เช่น การพัฒนาระบบการประเมินความน่าเชื่อถือของบล็อกที่เป็นภาษาเยอรมัน (Juffinger, Granitzer & Lex 2009) โดยใช้เทคนิคการประมวลผลหน่วยคำและการติดแท็กส่วนของคำพูด (Part-of-speech tagging) การใช้เทคนิคการประมวลผลภาษาธรรมชาติกับการประเมินความน่าเชื่อถือของบล็อกภาษาอังกฤษ (Rubin & Liddy 2006) และระบบการวัดความน่าเชื่อถือของเนื้อหาข่าวภาษาอาหรับที่เผยแพร่ใน Twitter (Al-Khalifa & Al-Eidan, 2011)

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากบล็อก (blog crawling) เมื่อข้อมูลบนเว็บหรือบล็อกมีจำนวนเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ทำให้สามารถทำเหมืองข้อมูลเว็บหรือบล็อกเพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลหรือความรู้ที่ซ่อนอยู่ได้ จึงมีการทำ Blog crawling โดยมีโปรแกรมดึงข้อมูลจากบล็อก (Blog crawler) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีหน้าที่ในการเก็บข้อมูลจากบล็อกต่างๆกลับไปยังฐานข้อมูล โดยเก็บข้อมูลผ่านทางลิงค์ที่เชื่อมโยงกันไปมาของบล็อกต่างๆ (คลิสต์ 2012) เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการทำเหมืองข้อมูลบล็อกต่อไป

3) การทำเหมืองเว็บ (Web mining) /การทำเหมืองข้อความ (Text mining) การทำเหมืองข้อมูล (Data mining) เป็นกระบวนการเพื่อค้นหารูปแบบและความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ในชุดข้อมูลจำนวนมากที่จัดเก็บไว้ในฐานข้อมูล โดยอาศัยหลักสถิติ การรู้จำ การเรียนรู้ของเครื่อง และหลักคณิตศาสตร์ สามารถดึงข้อมูลสารสนเทศมาใช้จนถึง

การทำเหมืองข้อมูลที่สามารถค้นพบความรู้ที่ซ่อนอยู่ในข้อมูล ซึ่งการทำเหมืองเว็บ เป็นการใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลเพื่อค้นหาและสกัดข้อมูล สารสนเทศ จากเอกสารเว็บและบริการบนเว็บโดยอัตโนมัติ สามารถนำความรู้ที่ได้มาแก้ปัญหาที่ต้องการทั้งทางตรงและทางอ้อม (อคุลย์ ยิ้มงาม, 2551) การทำเหมืองข้อมูลเว็บจึงมักจะนำมาใช้ทำการคัดกรองสารสนเทศ ส่วนการทำเหมืองข้อความ เป็นการใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลเพื่อสกัดข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่เช่นกัน เพื่อค้นหารูปแบบ แนวทาง และความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ในชุดข้อความนั้น โดยข้อมูลที่ถูกนำมาทำเหมืองต้องเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นชุดข้อความ

2.4.3 ตัวอย่างเครื่องมือประเมิน

คุณภาพสารสนเทศแบบอัตโนมัติ

1) ระบบวิเคราะห์บล็อกแบบอัตโนมัติ จากการศึกษาของ Juffinger และคณะ (2009) ได้พัฒนาเครื่องมือนี้เพื่อจัดอันดับความน่าเชื่อถือของบล็อกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ "1" หมายถึง น่าเชื่อถือสูง "2" หมายถึง ไม่ระบุ หรือน่าเชื่อถือปานกลาง และ "3" หมายถึง น่าเชื่อถือน้อย โดยแบ่งขั้นตอนการทำงานของระบบวิเคราะห์บล็อกออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เริ่มด้วยการสกัดบทความของสมาชิก (Blog entries) และเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องออก จากนั้นเตรียมข้อมูลเพื่อทำเหมืองข้อความ ฟังก์ชันที่ใช้ในการสกัดคือ ชื่อเรื่อง วันที่ ผู้เขียน เนื้อหา ภาษา แท็ก และ URL ที่อ้างถึงบทความที่เกี่ยวข้องกันที่สมาชิกโพสต์ไว้ในบล็อก ซึ่งโดยทั่วไปจะระบุเป็นวันที่และชื่อของบทความ (Permanent link) และการทำดัชนีบทความของสมาชิก ขั้นตอนที่ 2 คือ นำข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนข้างต้นมาหาแนวโน้มโดยแสดงให้เห็นเป็นภาพ และขั้นตอนสุดท้าย คือ การจัดอันดับความน่าเชื่อถือด้วยการให้คะแนนออกมา โดยเทคนิคที่ใช้ในเครื่องมือนี้

ได้แก่ การประมวลผลภาษาธรรมชาติ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากบล็อก และการทำเหมืองข้อมูล

2) ระบบวัดความน่าเชื่อถือของเนื้อหาข่าวภาษาอาหรับที่เผยแพร่ในทวิตเตอร์ (Twitter) แบบอัตโนมัติ จากการศึกษาของ Al-Khalifa และ Al-Eidan (2011) ระบบที่พัฒนาจะกำหนดระดับความน่าเชื่อถือเป็น ต่ำ สูง และ ปานกลาง ของแต่ละข้อความหรือเรียกว่า ทวิต (Tweet) ในทวิตเตอร์ โดยระบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ข้อความก่อนการประมวลผล การสกัดและการคำนวณคุณลักษณะ การคำนวณความน่าเชื่อถือ และการกำหนดและการจัดอันดับความน่าเชื่อถือ โดยนำ Web credibility guidelines ของ Stanford University มาเป็นแนวทางในการวัดความน่าเชื่อถือของเว็บ และเทคนิคที่นำมาใช้กับเครื่องมือนี้ได้แก่ การประมวลผลภาษาธรรมชาติ

บทสรุป

ผู้ใช้มีความกังวลเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพสารสนเทศในระดับมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ 1) ผลกระทบจากการใช้สารสนเทศ 2) การกระทำหรือความรับผิดชอบต่อสารสนเทศ และ 3) การให้ความสำคัญต่อการป้องกันคำลบลบกัน (Rieh & Belkin, 1998) นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของผู้ใช้ที่ว่า เว็บไซต์ (ในฐานะที่เป็นอีกแหล่งข้อมูลประเภทสถาบัน) มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าระบบสารสนเทศประเภทอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามผู้ใช้โดยส่วนใหญ่ยังคงใช้งานเว็บไซต์ในการสืบค้นข้อมูลเป็นจำนวนมาก

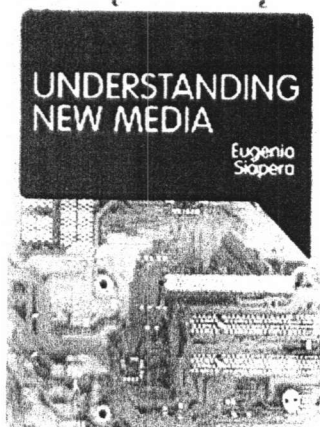
การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพสารสนเทศ โดยเฉพาะสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตนั้น ยังเป็นประเด็นที่นักวิจัยให้ความสำคัญ โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในสองลักษณะ ได้แก่ การศึกษาในมุมมองของผู้ใช้ และการศึกษาเพื่อสร้างระบบการประเมิน

แบบอัตโนมัติ โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ แต่สิ่งที่จำเป็นต้องใช้เป็นเครื่องมือของการศึกษาทั้งสองลักษณะนั้นคือ มิติคุณภาพสารสนเทศ โดยในบางมิติสามารถวัดได้โดยตรงจากทัศนคติของผู้ใช้และนำไปวัดได้จากตัวสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตโดยตรง แต่บางมิติสามารถวัดได้จากมุมมองผู้ใช้เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้การสร้างระบบประเมินแบบอัตโนมัติต้องมีการนำเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ เช่น การประมวลผลภาษาธรรมชาติ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากบล็อก และการทำเหมืองข้อมูล เข้ามาช่วยในการพัฒนาระบบด้วย

เอกสารอ้างอิง

- คลังศ. (2012). **Crawler**. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2555, จาก http://seo.click.co.th/dictionary.php?w_id=71
- ณัฐพงษ์ วาริประเสริฐ, & ณรงค์ ลำดี. (2552). **ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence)**. กรุงเทพฯ: เคทีพี.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: แชนโฟร์ พรินติ้ง.
- บุญเจริญ ศิริเนาวกุล. (2550). **ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence)**. กรุงเทพฯ: ท็อป.
- ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และเจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย. (2549). **ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการจัดการความรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อดุลย์ ยี่มงาม. (2551). **การทำเหมืองข้อมูล (Data mining)**. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2555, จาก http://compcenter.bu.ac.th/index.php?option=com_content&task=view&id=75&Itemid=172
- Aladwania, A.M, & Palvia, P.C. (2002). **Developing and Validating an Instrument for Measuring User-perceived Web Quality. Information & Management**, 39, 467-476.
- Al-Khalifa, H.S., & Al-Eidan, R.M. (2011). **An Experimental System for Measuring the Credibility of News Content in Twitter. International Journal of Web Information Systems**, 7(2), 130-151.
- Bizer, C. (2007). **Quality-driven information filtering in the context of web-based information systems**. Ph.D. Thesis, Freie Universit at Berlin, Germany.
- Chuenchom, S. (2011). **User-Centered Evaluation of the Quality of Blogs**. Ph.D. Dissertation in Information Science, University of North Texas, USA.
- Eysenbach, G., & Köhler, C. (2002). **How Do Consumers Search for and Appraise Health Information on the World Wide Web? Qualitative Study Using Focus Groups, Usability Tests, and In-Depth Interviews. British Medical Journal**, 324, 573-577.
- Fink-Shamit, N. & Bar-Ilan, J. (2008). **Information Quality Assessment on the Web- An Expression of Behaviour. Information Research**, 13(4), 357.

- Han, J., Jiang, D., & Ding, Z. (2009). Assessing Data Quality Within Available Context. In C.Chan, S. Chawla, S. Sadiq, X. Zhou, & V. Pudi (Eds). **Data quality and high-dimensional data analysis**. Proceedings of the DASFAA 2008 Workshops. (pp. 42-59). Singapore: World Scientific Publishing.
- Hansen, P., & Karlgren, J. (2005). Effects of Foreign Language and Task Scenario on Relevance Assessment, **Journal of Documentation**, **61**(5), 623-639.
- Iding, M., Auernheimer, B., & Crosby, M. E. (2008). A Metacognitive Approach to Credibility Determination. In **Proc. of the 2nd Workshop on Information Credibility on the Web**.
- Juffinger, A., Granitzer, M., & Lex, E. (2009). Blog Credibility Ranking by Exploiting Verified Content. **ICOW'09 Proceedings of the 3rd Workshop on Information Credibility on the Web**, 51-58.
- Klemm, E. B. Iding, M., & Speitel, T. W. (2001). Do Scientists and Teachers Agree on the Credibility of Media Information Sources? **International Journal of Instructional Media**, **28**(1), 83-91.
- Knight, S., & Burn, J. (2005). Developing a Framework for Assessing Information Quality on the World Wide Web. **Informing Science Journal**, **8**, 159-172.
- Meola, M. (2004). Chucking the Checklist: A Contextual Approach to Teaching Undergraduates Web-Site Evaluation. **Libraries and the Academy**, **4**(3), 331-344.
- Naumann, F. (2002). **Quality-Driven Query Answering for Integrated Information Systems**. Germany: Springer.
- Naumann, F., & Rolker, C. (2000). **Assessment Methods for Information Quality Criteria**. Retrieved December 5, 2011, from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.38.6523&rep=rep1&type=pdf>
- Rieh, S.Y. (2002). Judgment of Information Quality and Cognitive Authority in the Web. **Journal of the American Society for Information Science and Technology**, **53**(2), 145-161.
- Rieh, S.Y., & Belkin, N.J. (1998). Understanding Judgment of Information Quality and Cognitive Authority in the WWW. **Proceedings of the ASIS Annual Meeting**, **35**, 279-289.
- Stvilia, B., Gasser, L., Twidale M.B., & Smith L.C. (2007). A Framework for Information Quality Assessment. **Journal of American Society for Information Science and Technology**, **58**(12), 1720-1733.

บทวิจารณ์หนังสือ

Book Review

ศุภรรรษตรา แสนวา¹

Understanding New Media

ความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก่อให้เกิดพัฒนาการทางสื่อชั้นใหม่หลากหลายรูปแบบ จากสื่อดั้งเดิมเปลี่ยนไปเป็นสื่อที่เรียกว่า สื่อใหม่ หรือ สื่ออนามิต (new media) เป็นสื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารส่ง-รับสารได้พร้อมกัน เป็นการสื่อสารสองทาง และยังสามารถส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกัน โดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อแบบดั้งเดิมกับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้สองทางผ่านทางระบบเครือข่าย และมีศักยภาพเป็นสื่อแบบประสม ส่งผลให้สังคมยุคปัจจุบันมีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม การติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ และกิจกรรมของผู้คน สามารถทำได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และในวงกว้างมากขึ้น สื่อใหม่จึงเป็นประโยชน์ต่อทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและอื่นๆ

หนังสือชื่อ Understanding New Media แต่งโดย Eugenia Siapera ได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อใหม่ ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงคุณลักษณะสำคัญของสื่อ และอภิปรายเชิงลึกเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของสื่อที่มีต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ในหลากหลายแง่มุม เพื่อที่จะแนะนำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงการปรับเปลี่ยนชีวิตที่สัมพันธ์กับสื่อใหม่ที่เกิดขึ้น ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด ทั้งหมด 12 บท นำเสนอเนื้อหาในแต่ละบทดังนี้ **บทที่ 1 ความเข้าใจเรื่องสื่อใหม่** กล่าวถึงการดำรงชีวิตในภาพกว้างก่อนจะเข้าสู่เรื่องสังคม วัฒนธรรม และจิตวิทยาสังคม ซึ่งตอนแรกได้กล่าวถึงโลกาภิวัตน์ และเศรษฐกิจ เช่น เรื่องเครือข่ายทางสังคม และสารสนเทศทุนนิยม และได้กล่าวถึงหัวข้อเฉพาะ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล การเมือง วารสารศาสตร์ เป็นต้น **บทที่ 2 โลกาภิวัตน์และสื่อใหม่** นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์และสื่อใหม่ ซึ่งในบทนี้ให้ความสำคัญกับทฤษฎีและความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของเทคโนโลยีและสื่อใหม่ในการมีส่วนช่วยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง **บทที่ 3 เศรษฐกิจทางการเมืองและสื่อใหม่** นำเสนอเนื้อหาเช่นเดียวกับบทที่ 2 โดยกล่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจ และประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับสื่อใหม่ที่นำไปสู่ประเด็นสารสนเทศทุนนิยม **บทที่ 4 การบริโภคและความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล** นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการแบ่งแยกสื่อใหม่ โครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ที่มีต่อสื่อใหม่ **บทที่ 5 การเมืองและพลเมือง** นำเสนอพัฒนาการ

¹ ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) ปร.ด. (สารสนเทศศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การเปลี่ยนแปลงของสื่อในด้านการเมือง บทที่ 6 สวัสดิภาพ การควบคุมดูแลและความปลอดภัย นำเสนอ มุมมองทั้งด้านบวกและด้านลบของสื่อใหม่ โดยเน้นเรื่องความปลอดภัยในการใช้สื่อ บทที่ 7 สื่อใหม่และวารสารศาสตร์ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านวารสารศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อใหม่ บทที่ 8 สื่อเคลื่อนที่และชีวิตประจำวัน นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อเคลื่อนที่ในชีวิตประจำวัน ความเกี่ยวข้องของการเมืองและ บทที่ 9 สื่อใหม่และความเป็นเอกลักษณ์ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสื่อใหม่และการสร้างลักษณะเฉพาะของสื่อ การสร้างความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนสู่สื่อใหม่ บทที่ 10 สังคมและสังคมออนไลน์ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีทางสังคม สมาคม และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและสื่อใหม่ วิเคราะห์การปรับเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เรียกว่า เครือข่ายสังคม และสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, YouTube เป็นต้น บทที่ 11 เกมและการเล่นเกม นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเกม การเมืองและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับเกม สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกม วัฒนธรรมของเกม และอิทธิพลของเกมที่มีต่อสังคม บทที่ 12 อนาคตของสื่อใหม่ กล่าวรวมทั้งหมดเกี่ยวกับความคิดเห็นและเนื้อหาของทุกบท และแนวโน้มในอนาคตของสื่อใหม่ ทิศทางและสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับสื่อ ตลอดจนวิเคราะห์ถึงความตระหนักในเรื่องความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีในสังคม

กล่าวโดยรวม หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการและประสบการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และการปรับเปลี่ยนด้านเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับสื่อใหม่ และได้เขียนอธิบายถึงประเภทของสื่อใหม่ การสร้างความเปลี่ยนแปลง บทบาทและผลกระทบของสื่อใหม่ที่มีต่อสังคม วัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจในแง่มุมที่หลากหลาย ตลอดจนการควบคุมดูแลและความปลอดภัยที่เกิดจากการใช้สื่อ หนังสือเล่มนี้เหมาะกับนักศึกษา และผู้อ่านทั่วไปที่สนใจต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อใหม่ ซึ่งให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อใหม่ทั้งในเบื้องต้นและเชิงลึก ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสื่อใหม่ที่มีต่อมิติต่างๆในสังคมด้วย

ข้อมูลบรรณานุกรม

Siapera, Eugenia. (2012). *Understanding New Media*. London: Sage. ISBN 978-1-84860-778-1

ข้อกำหนดในการส่งต้นฉบับบทความเพื่อลงพิมพ์

ในวารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

เรื่องที่จะเสนอตีพิมพ์

✦ ผลงานที่รับตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิจัยหรือบทความปริทัศน์ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาบทความที่จะได้รับลงพิมพ์ ต้องผ่านการตรวจอ่านและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องนั้นๆ และยอมรับให้ลงพิมพ์โดยกองบรรณาธิการ

การเตรียมต้นฉบับ

✦ ต้นฉบับต้องมีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว พร้อมไฟล์บันทึกข้อมูล

✦ ส่วนประกอบของต้นฉบับบทความประกอบด้วย

- ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนทุกคน พร้อมคุณวุฒิสูงสุดตำแหน่งและสถานที่ทำงาน (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

- บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 200 คำ และคำสำคัญ 3-5 คำ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

- เนื้อเรื่องประกอบด้วย บทนำ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะและเอกสารอ้างอิง

- หากมีตารางหรือรูปประกอบ ให้แยกออกจากเนื้อเรื่อง รูปภาพควรมีความชัดเจน คุณภาพดี

การอ้างอิงเอกสาร

✦ การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้นและอาจจะระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างด้วยก็ได้ ดังตัวอย่างภาษาไทย กุลธิดา ท้วมสุข (2548)..หรือ...(กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) ภาษาอังกฤษ Stuart and Moran (1998) หรือ(Stuart and Moran, 1998) กรณีใส่เลขหน้า ดังตัวอย่าง (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548: 12) หรือ Stuart and Moran (1998: 44-45)

✦ การอ้างอิงท้ายบทความ ให้รวบรวมเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความ จัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ถ้ามีเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เรียงภาษาไทยไว้ก่อน สำหรับรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง ให้ใช้ตามระบบ APA (American Psychological Association) ดังตัวอย่าง

หนังสือ

ชุดิมา สัจจามันท์. (2546). การวิจัยกับวิชาชีพ

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์.

กรุงเทพฯ : ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.

Stueart, Robert D. and Moran, Barbara B. (1998).

Library and information center management. Englewood, Colo.: Libraries Unlimited.

บทความวารสาร

กุลธิดา ท้วมสุข และคณะ. (2548). บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน. ว.ห้องสมุด 49 (4) : 16-34

Gazan, Rich. (2006). Library Management Education and Reality: A Clearer Connection. Adv. Lib. Admin. & Org. 24: 321-248.

การส่งต้นฉบับ

✦ ส่งฉบับบทความ พร้อมไฟล์บันทึกข้อมูลไปที่

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น

เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. 0 2734 9022-3 โทรสาร 0 2734 9021

Email: tla2497@yahoo.com

Requirements for Manuscript Submission

To Publish in TLA Research Journal

Contributions:

✦ Contributions can be research article or review article in library and information science and related fields. All articles are considered for publication in TLA Research Journal with the understanding that they have not been published elsewhere and are not currently being submitted to any other journals. The article can be in Thai or English. All articles are reviewed evaluated by specialists in the topics and must be approved by editorial board before accepted for publication.

Manuscripts:

✦ The manuscript of article should be no longer than 15 pages, printed on one-side of the A4 paper, submitted with an electronic document.

✦ The article should include with the following components:

- Title of the article, author's name(s) and their affiliations (educational degree, professional title or position, name of organization) in both Thai and English.

- Abstract, no longer than 200 words, and a maximum of 5 keywords in both Thai and English.

- Contents of the article should include an Introduction, Methodology, Results, Conclusions, Discussion, Recommendations and References.

- Accompanied tables, pictures, diagrams should be on separated sheets of paper. Pictures may be either colored or black and white prints, but should be of high quality.

Citation and References:

✦ **In-text citations.** This journal uses the author-date method of citation; that is the name or surname of the author(s) and the year of publication are inserted in the text at the appropriate point. If the name

of the author appears as part of narrative, cite only the year of publication in parentheses. Otherwise, place both the name and the year, separated by a comma in parentheses. The page number(s) may be cited as a specific part of a source. Examples of citation of Thai name: Kulthida Tuamsuk (2005)...or...(Kulthida Tuamsuk, 2005); Foreign name: Stueart and Moran (1998)...or...(Stueart and Moran, 1998); with paging: (Kulthida Tuamsuk, 2550: 12) or Stueart and Moran (1998: 44–45).

✦ **References.** All the works cited in text must be listed alphabetically at the end of the article. If the cited items are both in Thai and English, listed Thai items first and then followed by English items. APA (American Psychological Association) style is used for writing of the references. Examples are as follows:

Books:

Stueart, Robert D. and Moran, Barbara B. (1998).

Library and Information center management.
7th ed. Englewood, Colo.: Libraries Unlimited.

Journal Articles:

Gazan, Rich. (2006). Library Management Education and Reality: A Clearer Connection. **Adv. Admin. & Org.** 24: 231-248.

Submission of the Manuscript:

✦ All correspondences, printed and electronic. Should submitted to:

THAI LIBRARY ASSOCIATION
1346 Arkam Songkrua Road 5,
Klongchan, Bangkok, Bangkok 10240

Tel. 0-2734-9022-3; Fax. 0-2734-9021

Email: tia249@yahoo.com

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. 0-2734-9022-3 โทรสาร 0-2734-9021

ใบบอกรับ / ใบสั่งซื้อ
วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

อัตราค่าบอกรับ / สั่งซื้อวารสาร (1 ปี มี 2 ฉบับ)

- สำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสมาคมฯ
ปีละ 250 บาท หรือฉบับปลีกฉบับละ 130 บาท (รวมค่าส่ง)

จัดส่งวารสารที่ (ชื่อบุคคล หรือ หน่วยงาน) _____
ที่อยู่ _____

ผู้ติดต่อประสานงาน ชื่อ _____ ตำแหน่ง _____
หน่วยงาน _____
โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____

ออกใบเสร็จรับเงินในนาม _____
ที่อยู่ _____

มีความประสงค์จะบอกรับ / สั่งซื้อวารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ดังนี้

- () บอกรับเป็นสมาชิกรายปี เริ่ม ปีที่ _____ ฉบับที่ _____ พ.ศ. _____
จำนวน _____ ชุด (copy) ชุดละ _____ บาท รวมเป็นเงิน _____ บาท
- () สั่งซื้อฉบับปลีก ปีที่ _____ ฉบับที่ _____ พ.ศ. _____
จำนวน _____ ชุด (copy) ชุดละ _____ บาท รวมเป็นเงิน _____ บาท

วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดฯ ฉบับปฐมฤกษ์เริ่ม ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2551)

ทั้งนี้ได้ชำระเงินค่าวารสาร จำนวนเงิน _____ บาท (_____)

โดย

- () ธนาณัติ ในนาม สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
ปณ.คลองจั่น ส่งมายัง สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
- () เงินสด () โอนเงินเข้าบัญชี
ชื่อบัญชี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ - วิชาการ
เลขที่บัญชี 020-2-44571-3 ประเภทบัญชี ออมทรัพย์
ธนาคาร ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาเทเวศร์

ลงชื่อ _____ ผู้สมัคร

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

กรณีโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร กรุณาส่งใบสมัครพร้อมใบนำฝากเงินส่งโทรสารมายังสมาคมฯ 02-734-9021
สอบถามรายละเอียดได้ที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ kung_tla@hotmail.com

TLA Research Journal

(Thai Library Association)

Vol. 5 No. 2 July-December 2012

ISSN 1905-0793

Editorial

Predictive Effects of the Alcohol Information Exposure on Message Interpretation Process and Alcohol Expectancies of Thai Youths.

Jantima Kheokao, Tassanee Krirkgulthorn, Siritorn Yingrengreung..... 1

Factors Effect Alcohol Information Seeking of Adolescents in Saraburi Province

Siritorn Yingrengreung..... 15

The Development of a Community Learning Resource Using Community Participation of Taohai Sub-District, Phen District, Udon Thani Province

Phursamongkhon Chunlapoon, Praphakorn Kaewwanna
Nawa Wongprom, Waraporn Khayaiphol..... 28

The Use of Learning Resources by The Fourth Level Students of the School Under Phitsanulok Educational Service Area Office 1

Patcharee Saelao..... 37

Information Use by Student and Faculty at Phranakhon Rajabhat University

Penrung Paengsai..... 54

Review Article: Information Quality Assessment Tools on the Internet

Juthatip Chaikhambung..... 68

Book Review : Understanding New Media

Sumattra Saenwa..... 80